

KIVONAT

a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Közgyűlés
2023. február 23-án megtartott ülésének jegyzőkönyvéből

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG VÁRMEGYEI KÖZGYŰLÉS **18/2023. (II.23.)** **önkormányzati határozata**

a TOP-5.1.1-15-SB1-2020-00002 számú „Foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” című projekt keretében készített „Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési stratégia” című dokumentum elfogadásáról

A Vármegyei Közgyűlés

a TOP-5.1.1-15-SB1-2020-00002 számú „Foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” című projekt keretében készített „Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési stratégia” című dokumentumot – a határozat melléklete szerinti tartalommal – elfogadja.

A határozatot kapják:

1. Vármegyei Paktumiroda, Helyben
2. Vármegyei Önkormányzati Hivatal, Helyben

Nyíregyháza, 2023. február 23.

SESZTÁK OSZKÁR
a közgyűlés elnöke

DR. PAPP CSABA
vármegyei jegyző

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG VÁRMEGYEI BEFEKTETÉSÖSZTÖNZÉSI ÉS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

„FOGLALKOZTATÁSI - GAZDASÁGFEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK SZABOLCS-SZATMÁR-
BEREG MEGYÉBEN” CÍMŰ TOP-5.1.1-15-SB1-2020-00002 AZONOSÍTÓSZÁMÚ PROJEKT

A SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG VÁRMEGYE ÖNKORMÁNYZATA MEGBÍZÁSÁBÓL KÉSZÍTETTE

2023. január

TARTALOMJEGYZÉK

1	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	5
2	BEVEZETÉS.....	8
2.1	Előzmények.....	8
2.2	Tervezési folyamat és módszertan bemutatása.....	9
2.2.1	Települési kérdőíves felmérés.....	9
2.2.2	Lakossági kérdőíves felmérés.....	10
2.2.3	Helyszíni látogatás.....	10
2.2.4	Stratégiaalkotó workshopok.....	11
2.2.5	Szekunder adatgyűjtés és -elemzés.....	11
2.2.6	Dokumentumelemzés.....	12
3	AKTUÁLIS GAZDASÁGI TRENDK BEMUTATÁSA.....	13
4	HELYZETFELTÁRÁS.....	16
4.1	Fizikai telepítő tényezők.....	16
4.1.1	Földrajzi adottságok, elhelyezkedés.....	16
4.1.2	Elérhetőség.....	17
4.1.3	Településhálózat és közigazgatás.....	19
4.1.4	Üzleti infrastruktúra Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében.....	19
4.2	Soft telepítő tényezők.....	20
4.2.1	Demográfiai helyzet.....	20
4.2.2	Oktatás és képzettség.....	23
4.2.3	Foglalkoztatás és munkanélküliség.....	24
4.2.4	Befektetésösztönzési szolgáltatások és támogatások.....	27
4.3	Gazdaság- és vállalkozásszerkezet.....	28
4.3.1	Gazdaság.....	28
4.3.2	A vállalkozó szféra összetétele.....	30
5	HELYZETÉRTÉKELÉS.....	32
5.1	SWOT-elemzés.....	32
5.2	Szintézis.....	34
5.2.1	Általános gazdaságfejlesztési kihívások és lehetőségek.....	34
5.2.2	Befektetésösztönzési kihívások és lehetőségek.....	35
6	STRATÉGIAI CÉLRENDSZER.....	37
6.1	Jövőkép.....	37
6.2	Célok.....	38
6.2.1	Stratégiai célok.....	38

6.2.2	Horizontális célok.....	39
7	BEFECTETÉSÖSZTÖNZÉSI ÉS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI INTÉZKEDÉSEK	43
7.1	A vármegyei befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés információs bázisának megteremtése	44
7.1.1	Vármegyei befektetői információs adatbázis kialakítása	44
7.1.2	Online üzleti infrastruktúra-kataszter létrehozása	48
7.1.3	Információ-közvetítés	50
7.1.4	Vármegyei beruházási és munkaerőpiaci prognózis összeállítása	53
7.2	Fizikai telepítő tényezők javítása	55
7.2.1	Üzleti infrastruktúra fejlesztésének ösztönzése	55
7.2.2	Külső elérhetőség javítása	57
7.2.3	Belső közlekedési hálózat fejlesztése	60
7.2.4	IKT-hálózat fejlesztésének ösztönzése	62
7.3	Soft telepítő tényezők javítása	64
7.3.1	Népességmegtartó erő növelése	64
7.3.2	Oktatás és képzés kínálatának bővítése	66
7.3.3	Munkaerőtartalék mozgósítása	70
7.3.4	Innováció ösztönzése.....	72
7.4	Befektetésösztönzési és vállalkozói kedvezmények és szolgáltatások körének bővítése 75	
7.4.1	Üzleti szolgáltatások kínálatának bővítése	75
7.4.2	Egyablakos ügyintézés a befektetői folyamat támogatására	78
7.4.3	Beszállítói hálózatok kialakításának támogatása.....	80
7.4.4	Komplex pénzügyi ösztönzőrendszer kialakítása	83
7.4.5	Innovatív pénzügyi eszközök létrehozásának ösztönzése	87
7.5	Vármegyei szintű koordináció és partnerség biztosítása	91
7.5.1	A befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés szervezeti hátterének és koordinációjának megerősítése .	91
7.5.2	Területi munkamegosztás biztosítása.....	95
7.5.3	Befektetésösztönzési branding és kommunikáció	98
8	A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSA.....	102
8.1	Szervezeti keretek	102
8.2	Pénzügyi keretek	105
8.3	Ütemterv.....	106
8.4	Monitoringrendszer	107
8.5	Kockázatok elemzése és kezelése	112
9	MELLÉKLETEK	116
10	FELHASZNÁLT IRODALOM	117

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: A paktum tevékenységei	9
2. ábra: Magyarország és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye elhelyezkedése az EU-n és az országon belül.....	16
3. ábra: Mediterrán folyosó elhelyezkedése az országon belül	17
4. ábra: Népmozgalmi események 2011 és 2021 között Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében	23
5. ábra: A közmunkaprogramban résztvevők létszámának és a közfoglalkoztatási mutató alakulása 2013 és 2021 között.....	26
6. ábra: A prioritások és intézkedések bemutatása	43

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: Összefoglaló adatok a paktumprojektről.....	8
2. táblázat: A lakossági kérdőíves felmérés helyszínei és időpontjai	10
3. táblázat: Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye lakónépessége.....	20
4. táblázat: A népesség kor szerinti megoszlása 2011-ben és 2022-ben	21
5. táblázat: Eltartottsági ráták és öregedési index (2012, 2022)	22
6. táblázat: Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye képzettségi mutatói (2011)	23
7. táblázat: A 15–64 éves népesség gazdasági aktivitása 2011-ben és 2021-ben	25
8. táblázat: Befektetésösztönzéssel és gazdaságfejlesztéssel kapcsolatos SWOT elemzés	32
9. táblázat: A Stratégia cél- és eszközrendszere	101
10. táblázat: Monitoring és értékelés közötti különbség	108
11. táblázat: A Stratégia indikátorai	110
12. táblázat: Kockázatelemzés	112

1 VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal közösen valósítja meg a **„Foglalkoztatási - gazdaságfejlesztési együttműködések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében”** elnevezésű projektet 2020.12.18. és 2023.06.30. között 1 644 360 067 Ft költségvetéssel. A projekt önként vállalt tevékenysége a befektetésösztönzés, amelynek keretében – többek között – **kidolgozásra kerül egy Befektetésösztönzési és Gazdaságfejlesztési Stratégia**. A dokumentum egyrészt feltárja a vármegye telepítő tényezőit bizonyos aspektusból, amelyeket a potenciális beruházók figyelembe vehetnek döntéseik meghozatala során, másrészt azonosítja azokat a lehetséges beavatkozásokat, amelyek megvalósításával jelentős előrelépés érhető el a befektetésösztönzés, és ezzel együtt a gazdasági teljesítmény növelése terén. A Stratégia kidolgozását, legitimációját és elfogadottságát széles körű partnerség, primer kutatás, valamint szekunder adat- és dokumentumelemzés biztosítja.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye az ország északkeleti részén, az ukrán, román és szlovák határ mentén helyezkedik el. Geopolitikai helyzetéből adódóan a vármegye gazdaságában meghatározóak a határmenti együttműködési kapcsolatok, ugyanakkor a határmenti területei perifériát alkotnak. Településhálózata kiegyensúlyozatlan: Nyíregyháza a vármegye egyetlen valódi centruma, emellett három, jelentős vonzáskörzettel és gazdasági potenciállal rendelkező decentrum azonosítható (Kisvárdá, Mátészalka, Nyírbátor). A térszerkezeti anomáliák leképeződnek a gazdasági-társadalmi mutatókban is. A globalizálódó gazdasági környezetben különösen felértékelődik Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye gazdaságföldrajzi jelentősége, mivel területén több jelentős nemzetközi szállítási útvonal halad át, ami felerősíti logisztikai szerepkörét. Jelenleg e TEN-T folyosókhoz kapcsolódó közlekedési útvonalak ukrán és román határig történő kiépítése a vármegye egyik kiemelt közlekedésfejlesztési prioritása.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye a legtöbb gazdasági és társadalmi mutató esetében jelentősen elmarad az országos átlagtól. Demográfiai-társadalmi folyamatokat a lassú előregedés, a nagymértékű szelektív migráció és a relatíve alacsony képzettségi szint jellemzi, ami befolyásolja az elérhető munkaerő mennyiségét. A bérszínvonal kifejezetten alacsony, ami egyfelől tükrözi a cégek korlátozott pénzügyi lehetőségeit és az alacsony hozzáadott értékű munkakörök dominanciáját, másfelől a népesség elvándorlását is felgyorsítja. A vállalkozói szféra nagy részét a korlátozott tőkeerővel rendelkező mikro- és kisvállalkozások adják, de foglalkoztatási szempontból fontos szerepet töltenek be a közép- és nagyvállalkozások is.

A vármegye fejlesztésének fókuszában a népességmegtartás, a leszakadó térségek és társadalmi csoportok felzárkóztatása, illetve a versenyhátrányok csökkentése áll, amelynek fontos eszköze a gazdaság- és foglalkoztatásfejlesztés – kiemelt figyelmet fordítva a jelenlegi, a fejlődési pályán lévő és a potenciálisan megújítható húzóágazatokra (élelmiszeripari vertikum, vegyipar, járműipar, gépgyártás, fémfeldolgozás, logisztika, turizmus, egészségipar, gyógyszeripar, fa- és bútoripar).

Az ipari parkok jelenléte a vállalkozások helyszínválasztása, így a befektetésösztönzés szempontjából is fontos. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében számos ipari park és iparterület található – meghatározó részük Nyíregyházán és a vármegye decentrumaiban. Az iparterületek többsége ugyanakkor nem rendelkezik megfelelő infrastruktúrával, ezért területeik nehezen értékesíthetők előzetes beruházások nélkül.

Befektetésösztönzés szempontjából fontos tényező a kutatás-fejlesztés. A nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő támogatási és adókedvezmények ellenére Magyarországon nem tapasztalható a K+F intenzív külföldi közvetlen beruházás jelentős mértékű beáramlása, a vármegye jelentősége ebben a tekintetben kifejezetten alacsony – jelentősebb kapacitások az agráriumban működő K+F területén vannak.

A térségi beszállítói hálózatok kiépítése lehetőséget hordoz magában, hogy a vármegyei kis- és középvállalkozások a globális ellátási láncokba beépüljenek. Emellett a vármegye szempontjából jelentős fejlődési potenciált hordoz a térségi együttműködések megerősítése, különösen a Nyíregyháza-Debrecen, valamint a határtérség várospárosai (Mátészalka-Szatmárnémeti, Nyírbátor-Nagykároly, Vásárosnamény-Beregszász) esetében.

Mindezen adottságok és kihívások figyelembevételével került meghatározásra a befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés cél- és eszközrendszere az alábbi **jövőkép** elérése céljából:

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében kialakul egy vármegyei szinten koordinált befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési keretrendszer, amely figyelembe veszi a vármegye gazdasági, társadalmi és környezeti adottságait és lehetőségeit – különös tekintettel a jelenlévő és fejlesztendő kulcságazatokra, a településszerkezetre és a települések gazdasági vonzerejére, valamint az elérhető és mobilizálható munkaerőpotenciálra. A befektetésösztönzésben és a gazdaságfejlesztésben érintett szervezetek, többek között az önkormányzatok, az érdekképviselői, oktatási, képzési szervezetek és a vállalkozások szoros partnerségben együttműködnek egymással és közösen határozzák meg a gazdaságfejlesztési irányvonalakat. Ennek köszönhetően Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye vonzó befektetési célponttá válik Kelet-Közép-Európán belül, és már középtávon olyan beruházások valósulnak meg a területén, amelyek növelik a vármegye versenyképességét és gazdasági teljesítményét, erősítik a vállalkozások közötti kapcsolódásokat, mérsékelik a területi egyenlőtlenségeket országos és vármegyei viszonylatban egyaránt, valamint közvetlenül hozzájárulnak a foglalkoztatási szint emeléséhez.

A jövőkép megvalósulását **három stratégiai cél** szolgálja, míg a tervezett prioritások és intézkedések végrehajtása során **három horizontális célt** is figyelembe kell venni.

STRATÉGIAI CÉLOK	S1. SZABOLCS-SZATMÁR- BEREG VÁRMEGYE GAZDASÁGI FELZÁRKÓZÁSA	S2. A VÁRMEGYÉN BELÜLI TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGEK MÉRSÉKLÉSE	S3. A MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTA CSÖKKENTÉSE
HORIZONTÁLIS CÉLOK	H1. A GAZDASÁG ÉS A TÁRSADALOM DIGITALIZÁLTSÁGI FOKÁNAK JAVULÁSA		
	H2. A GAZDASÁG KÖRNYEZETI SZEMPONTBÓL FENNTARTHATÓ NÖVEKEDÉSE		
	H3. A HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK FELZÁRKÓZTATÁSA		

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Befektetésösztönzési és Gazdaságfejlesztési Stratégiája 5 prioritást és 20 intézkedést tartalmaz, amelyek reagálnak a helyzetfeltárás és helyzetértékelés során azonosított adottságokra, külső és belső problémákra, kihívásokra.

1. A vármegyei befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés információs bázisának megteremtése

- 1.1 Vármegyei befektetői információs adatbázis kialakítása
- 1.2 Online üzleti infrastruktúra-kataszter létrehozása
- 1.3 Információ-közvetítés
- 1.4 Vármegyei beruházási és munkaerőpiaci prognózis összeállítása

2. Fizikai telepítő tényezők javítása

- 2.1 Üzleti infrastruktúra fejlesztésének ösztönzése
- 2.2 Külső elérhetőség javítása
- 2.3 Belső közlekedési hálózat fejlesztése
- 2.4 IKT-hálózat fejlesztésének ösztönzése

3. Soft telepítő tényezők javítása

- 3.1 Népességmegtartó erő növelése
- 3.2 Oktatás és képzés kínálatának bővítése
- 3.3 Munkaerőtartalék mozgósítása
- 3.4 Innováció ösztönzése

4. Befektetésösztönzési és vállalkozói kedvezmények és szolgáltatások körének bővítése

- 4.1 Üzleti szolgáltatások kínálatának bővítése
- 4.2 Egyablakos ügyintézés a befektetői folyamat támogatására
- 4.3 Beszállítói hálózatok kialakításának támogatása
- 4.4 Komplex pénzügyi ösztönzőrendszer kialakítása
- 4.5 Innovatív pénzügyi eszközök létrehozásának ösztönzése

5. Vármegyei szintű koordináció és partnerség biztosítása

- 5.1 A befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés szervezeti hátterének és koordinációjának megerősítése
- 5.2 Területi munkamegosztás biztosítása
- 5.3 Befektetésösztönzési branding és kommunikáció

A Stratégia eredményes és hatékony megvalósíthatóságát garantálják az átgondolt szervezeti keretek, a széleskörű partnerség, a pénzügyi források előzetes azonosítása, a logikus ütemezés, a kidolgozott monitoringrendszer, valamint a lehetséges kockázatok kezelését szolgáló tevékenységek.

2 BEVEZETÉS

2.1 Előzmények

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal közösen valósítja meg a „Foglalkoztatási - gazdaságfejlesztési együttműködések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” elnevezésű projektet a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében.¹

1. táblázat: Összefoglaló adatok a paktumprojektről

A projekt azonosító száma	TOP-5.1.1-15-SB1-2020-00002
Konzorciumvezető	Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata
Konzorciumi tag	Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal
A projekt költségvetése	1 644 360 067 Ft
A finanszírozás forrása	Európai Szociális Alap és állami társfinanszírozás
A támogatás intenzitása	99,44%
A megvalósítás időtartama	2020. december 18. – 2023. június 30.

Forrás: Támogatási Szerződés alapján saját szerkesztés

A projekt általános célja, hogy a korábbi növekedési modellek hiányait pótolva egy rugalmasabb, fenntarthatóbb fejlődési szakasz vegye kezdetét a gazdaságfejlesztésben. Ezzel párhuzamosan közelebb hozza egymáshoz a munkavállalói és munkáltatói oldalt, és ennek hatására a munkáltatói oldalon felmerülő igényekre a munkavállaló megfelelően képzett és felkészült módon tudjon reagálni. A projekt célja még az aktív és kölcsönös kommunikáció fenntartása a gazdasági szereplők között, valamint a keresleti és kínálati oldal összhangja által egy versenyképesebb gazdaság megteremtése.

A paktum során két fő tevékenységet kell megvalósítani, amelyeket további két választott tevékenység egészít ki a pályázati felhíváshoz illeszkedve.

¹ A Stratégia kidolgozása során lépett életbe Magyarország Alaptörvényének 11. módosítása (2022. július 19.), amelynek értelmében 2023. január 1-től a korábbi megye megnevezés vármegyére módosul, de a szervezetek nevében ezt még nem kötelező átültetni. Mindezek értelmében a Stratégiában következetesen a vármegye kifejezést használjuk az alábbi kivételekkel:

- egyes szervezetek neve, amelyeknél még hivatalosan nem történt átnevezés,
- a jogszabályváltozás előtt megkezdett, illetve elkészült projektek, illetve dokumentumok címe, amelyekben a megye szó szerepel,
- a jogszabályváltozás előtt megszervezett rendezvények megnevezése.

1. ábra: A paktum tevékenységei

Főtevékenységek
•A. Foglalkoztatási megállapodások (paktumok) programrész (1. főtevékenység) •B. Munkaerőpiaci programokhoz, a célcsoport foglalkoztatásához és a munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz kapcsolódó programrész (2. főtevékenység)
Kiegészítő tevékenységek
•A. Helyi termék- vagy szolgáltatásfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek (1. kiegészítő tevékenység) •C. Befektetés-ösztönzéshez, ágazati gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó tevékenységek (3. kiegészítő tevékenység)

Forrás: Támogatási kérelem alapján saját szerkesztés

A választható, önállóan nem támogatható tevékenységek közé tartozó „C. Befektetés-ösztönzéshez, ágazati gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó tevékenységek” keretében Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata önként vállalt feladata egy Befektetésösztönzési és Gazdaságfejlesztési Stratégia elkészítése. A dokumentum egyrészt bizonyos aspektusból értékeli a vármegye egyes telepítő tényezőit, amelyeket a potenciális beruházók figyelembe vehetnek döntéseik meghozatala során, másrészt azonosítja azokat a lehetséges beavatkozásokat, amelyek megvalósításával jelentős előrelépés érhető el a befektetésösztönzés, és ezzel együtt a gazdasági teljesítmény növelése terén – elsősorban rövid távon, emellett javaslatokat fogalmaz meg esetleges jövőbeni indikatív irányvonalak tekintetében is. Fontos, hogy a Stratégiában foglaltak megvalósítása csak és kizárólag akkor lehetséges, ha rendelkezésre állnak a végrehajtáshoz szükséges finanszírozási források, mivel sem a jogszabályi, sem a támogatási előírások nem generálnak tartalmi vagy pénzügyi kötelezettséget az érintett szervezetek számára.

2.2 Tervezési folyamat és módszertan bemutatása

A Stratégia célrendszerének, beavatkozásainak meghatározása egy részletes helyzetelemzésre épül, amelynek alapját a különböző forrásokból származó primer és szekunder adatok, információk jelentik.

2.2.1 Települési kérdőíves felmérés

Egy részletes kérdőív került összeállításra, amelynek kitöltésével a vármegye valamennyi települési önkormányzata információt szolgáltatott a rendelkezésre álló üzleti infrastruktúrájáról (ipari parkok, ipari fejlesztési területek, inkubátorházak), a tervezett fejlesztéseikről, az üzleti szolgáltatásaikról, helyi adó politikájukról, valamint a vállalkozásoknak, beruházóknak nyújtott kedvezményeikről.

A kérdőív kitöltésére 2022. augusztus 10. és szeptember 15. között volt lehetőség, amely idő alatt a 229 település 29,7%-a adott részletes választ a megfogalmazott kérdésekre, a felmérés eredményeiből összefoglaló készült.

2.2.2 Lakossági kérdőíves felmérés

Az Önkormányzat és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal egyéb rendezvényein lehetőség nyílt arra is, hogy a lakosság véleményét és tapasztalatait is feltárják egy rövid lakossági kérdőíves felmérés keretében, amely az alábbi témákra fókuszált:

- az ideális munkahely legfőbb jellemzői,
- munkavállalási célú mobilitás,
- ingázási hajlandóság,
- legmagasabb iskolai végzettség,
- munkaerőpiaci státusz.

Az alábbi táblázat összefoglalja, hogy mely helyszíneken és időpontokban zajlott a lakossági kérdőíves felmérés.

2. táblázat: A lakossági kérdőíves felmérés helyszínei és időpontjai

Rendezvény megnevezése	Település	Dátum
„Hagyományok útján” - Megyei értéktalálkozó	Nyírlugos	2022.08.27.
„Hagyományok útján” - Megyei értéktalálkozó	Nyírpazony	2022.09.24.
„Dönts jól, jövőd a tét!” - a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal rendezésében	Nyíregyháza	2022.10.06.

Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata/Vármegyei Paktumiroda

2.2.3 Helyszíni látogatás

A paktumiroda keretében alkalmazásra került egy helyi befektetésösztönzési koordinátor, aki szoros kapcsolatot épít ki a témában illetékes szervezetekkel és a települési önkormányzatokkal. Ennek érdekében szisztematikusan felkeresi azokat a vármegyei településeket, amelyek a leginkább meghatározóak a befektetésösztönzés és a gazdaságfejlesztés szempontjából.

A helyszíni egyeztetésen elsősorban az alábbi témaköröket járják körül a település szakemberei a koordinátorral közösen:

- legfontosabb ágazatok a településen,
- legjelentősebb vállalkozások a településen foglalkoztatási kapacitás és/vagy gazdasági súly szempontjából,
- a vármegye legfőbb erősségei, illetve gyengeségei befektetésösztönzési szempontból,
- a település legfőbb erősségei befektetésösztönzési szempontból,

- potenciális beruházási helyszínek a településen,
- befektetői, vállalkozásfejlesztési jógyakorlat a településről,
- befektetői megkeresés az elmúlt 5 évben a településen, ami nem eredményezett beruházást és ennek okai,
- a település befektetői vonzerejének növeléséhez szükséges fejlesztések,
- helyi gazdaságfejlesztési/befektetésösztönzési szervezet/személy a településen,
- kapcsolattartás módja és gyakorisága a helyben működő vállalkozásokkal,
- kedvezmények, támogatások a már itt működő, illetve a betelepülni szándékozó vállalkozások számára,
- elvárt szakmai segítség Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzatától, illetve kifejezetten a befektetésösztönzési koordinátortól,
- elvárt tartalom és eredmény a befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési stratégiától.

A helyszíni látogatások a Stratégia kidolgozását és elfogadását követően is folytatódni fognak az aktuális információk összegyűjtése, valamint a szoros szakmai kapcsolat kialakítása és fenntartása érdekében.

2.2.4 Stratégiaalkotó workshopok

A Stratégia szakmai megalapozottságát és egyúttal beágyazódását is nagymértékben elősegíti az, ha a releváns szakmai szervezetek között intenzív párbeszéd jön létre. A szakmai ismeretek, tapasztalatok és vélemények – a kokreatív folyamat során egymást hatékonyan megtermékenyítve – becsatornázódnak a helyzetértékelő és a stratégiai fejezetekbe.

A Stratégia kidolgozása során három stratégiaalkotó workshop került megrendezésre:

- 2022. szeptember 20.: Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési adottságainak és kihívásainak feltárása, valamint a lehetséges stratégiai célok meghatározása,
- 2022. november 8.: Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési prioritásainak és intézkedéseinek meghatározása,
- 2023. január 26.: a Stratégia véleményezése és társadalmazása, amely növeli a dokumentum legitimitását és elfogadottságát.

2.2.5 Szekunder adatgyűjtés és -elemzés

A helyzetfeltárás szakmailag elfogadott eszköze a releváns statisztikai adatok összegyűjtése, rendszerezése és elemzése. A legfontosabb információforrás a Központi Statisztikai Hivatal, amely hiteles és megbízható adatokat nyújt a longitudinális összehasonlító vizsgálatok elvégzéséhez, az általános társadalmi-gazdasági helyzet feltárásához. Emellett szükség volt online forráskutatásra elsősorban a befektetésösztönzés aktuális trendjeinek feltárásával kapcsolatosan.

2.2.6 Dokumentumelemzés²

A helyzetelemzés kidolgozásának alapvető részét képezi a releváns dokumentumok beható tanulmányozása és az abban foglaltak legalább közvetett megjelenítése, érvényesítése a Stratégiában, így biztosítható a szakmai folytonosság és egymásraépülés. Ezek lehetnek

- korábban elkészített szakmai tanulmányok, elemzések, kutatások,
- hatályos szakpolitikai dokumentumok (pl. jogszabályok, módszertani útmutatók, ágazati stratégiák),
- valamint vármegyei szintű általános és ágazati jellegű koncepciók, stratégiák és egyéb dokumentumok.

² A figyelembe vett dokumentumok listáját a 6. fejezet tartalmazza.

3 AKTUÁLIS GAZDASÁGI TRENDOK BEMUTATÁSA

A fejezetben néhány olyan gazdasági trendet és jelentős kockázatot mutatunk be röviden, amelyek a következő években, évtizedben várhatóan meg fogják határozni a világ gazdasági folyamatait. A gazdasági trendek olyan hosszabb távon fennálló folyamatok, amelyek jelentős mértékben befolyásolják a világ gazdaság alakulását, kockázatok alatt pedig olyan aktuális vagy bekövetkező veszélyeket tárunk fel, aminek gazdasági hatásai globális jelentőségűek. A fejezetben ismertetett trendek és kockázatok a következők:

- Öregedő társadalom,
- Technológiai fejlődés,
- Tehetségek elvándorlása,
- Klímaváltozás erősödő hatásai,
- Fellángoló globális járványok,
- Fokozódó geopolitikai feszültségek,
- Növekvő infláció,
- De-globalizáció.

Öregedő társadalom

A társadalom öregedése, az idős népesség arányának emelkedése az európai és egyes fejlett országok legmeghatározóbb demográfiai folyamata. A társadalom öregedése olyan kihívás elé állítja az adott országokat, aminek gazdasági és társadalmi következményei nem ismertek. A korstruktúra torzulása – az eltartott idős népesség száma és aránya növekszik, miközben az aktív népesség aránya csökken – egyre nagyobb gazdasági nyomás alá helyezi a munkaképes korú lakosságot, valamint a jóléti rendszerek fenntarthatatlanságát okozhatja (Giczi, 2017). A fejlett országok társadalmának öregedése hatással van a fejlődő országok gazdaságára is, hiszen jelentős mértékben növeli a szelektív migrációt.

Technológiai fejlődés

A technológiai innovációk az országok, régiók és városok gazdasági növekedésének fő motorjai: a technológiai fejlődés lehetővé teszi több és jobb áru és szolgáltatás hatékonyabb előállítását, amitől nagyban függ egy-egy térség gazdasági prosperitása. „Az automatizáció, a mesterséges intelligencia és más fejlett technológiák hozzájárulnak a termelékenység növeléséhez, ha az oktatás színvonala, az infrastruktúra fejlettsége, az állami szabályozás és a vállalati menedzsment gyakorlata lépést tud tartani a technikai fejlődéssel” (Matus, 2019).

A technológiai fejlődés folyamatosan fogja kiszorítani az élőmunkát a termelésből és szolgáltatásokból – a robotika és a digitalizáció térnyerése egyes iparágak teljes átalakulását hozza magukkal, a szakképzetlen munkaerőt robotok váltják fel, a digitalizációval támogatott távmunka pedig a munka világának teljes átalakulásához vezethet. Mindez a digitálisan képzett munkaerő iránti kereslet óriási növekedését eredményezi, ugyanakkor – az automatizálás révén

– hozzájárul az alacsonyan képzett munkaerő többlet kialakulásához. E folyamatok hozzájárulnak az oktatási és képzési rendszer átalakulásához, új szakképzések, valamint új szakmák megjelenéséhez.

Tehetségek elvándorlása

A tehetséges, fiatal szakemberek elvándorlása sok országban jelentős probléma: a képzett humántőke áramlása a szegényebb, fejlődő országokból a gazdag, fejlett országokba jelentős mértékű és folyamatosan növekszik, aminek egyik fő oka, hogy a fejlett országokban a bevándorlási politika egyre inkább a készségekre összpontosít, így a kibocsátó országokban szelektív migrációhoz vezet (Kapur and McHale, 2005). A fejlődő országok népességének öregedése és a tudásintenzív ágazatokban fokozódó verseny hatására a tendencia az elkövetkező években valószínűleg erősödni fog. A nemzetközi migrációnak a kibocsátó országokban komoly negatív gazdasági hatásai vannak, különösen azért, mert az elsősorban a munkaképes korú, szakképzett lakosságot érinti.

Klíímaváltozás erősödő hatásai

A Meteorológiai Világszervezet: A globális éghajlat 2022-es állapota című előzetes jelentése szerint az elmúlt nyolc év a legmelegebb egymást követő időszaknak tekinthető az üvegházhatású gázok egyre növekvő koncentrációja és a felhalmozódott hő miatt. Az elmúlt években a szélsőséges hőhullámok, aszályok és pusztító áradások milliókat sújtottak és sok milliárd dollárba kerültek (WMO, 2022).

Az éghajlatváltozási modellek a globális hőmérséklet emelkedése mellett a szélsőséges időjárási események megnövekedett gyakoriságát vetítik előre. Az éghajlatváltozás és megjósolt negatív következményei egyre inkább beszívárognak a gazdasági folyamatokba.

- Az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásainak leginkább a mezőgazdasági termelés, azon belül is a földművelés van kitéve: a forró és extrém száraz nyarak, a hatalmas területeken pusztító tüzek, a nagy mennyiségű csapadékot hozó esőzések következtében hirtelen kialakuló áradások, az egyre kiszámíthatatlanabbá váló időjárás is nehézségeket okoznak a termelésben.
- Mindennek köszönhetően a jövőben csökkenő termésmennyiséggel kell számolni, ami a mezőgazdasági termékek árának jelentős növekedéséhez vezethet – amit tovább fog növelni a globális népességnövekedés miatt fokozódó kereslet.
- Az extrém időjárási jelenségek miatt az országok infrastruktúráját és kommunikációs hálózatait is jelentős csapások érhetik. Közvetve pedig a klímaváltozás hatással lesz az országok egészségügyi infrastruktúrájának leterheltségére, valamint szélsőséges esetben hatalmas méretű globális migrációs válságot eredményezhet.

Fellángoló globális járványok

2019 végén kitört COVID-19 járvány 2020 elejére globálissá vált, ami a kedvező európai és hazai gazdasági-társadalmi folyamatokat megtörte. A járvány zavarokat okozott a termelési és

értékesítési láncokban, a munkaerőpiacokon, valamint megváltoztatta a gazdasági szereplők fogyasztási és beruházási döntéseit. A járvány világméretűvé válásával szinte teljesen leállt a légi közlekedés, visszaesett a turizmus, a vendéglátás, számos termelőüzem leállt. A világjárvány a történelem legnagyobb globális recesszióját okozta.

Az oltóanyag globális elosztásának egyenlőtlensége, a vírus terjedését csökkentő kormányzati politikák lazulása következtében arra lehet számítani, hogy 2023 elején a koronavírus új, ellenálló variánsa jelenik meg, ami a járvány 2020-2021-es lefolyásának megismétlődését – a fogyasztói és befektetői hangulat romlása következtében a pénzügyi piacok, a szolgáltatások és a kiskereskedelmi forgalom visszaesését, a világ gazdaság recesszióba kerülését – eredményezné (EIU, 2022).

A kockázat nemcsak a koronavírus új variánsának megjelentésével kapcsolatos, hiszen a klímaváltozás, a természeti környezet pusztítása hozzájárulhat más fertőző betegségek állapotokról emberekre történő áttérjedéséhez is. A változó környezeti feltételek és a globális összekapcsoltság hatással lesznek a fertőzések földrajzi terjedésére. A globális gazdaságnak, a nemzeti és a nemzetközi egészségügyi rendszereknek fel kell készülni új, lehetséges járványok okozta kockázatok kezelésére.

Fokozódó geopolitikai feszültségek

2022-ben az Ukrajna elleni orosz invázió globális következményei az aggodalmakat a koronavírussal kapcsolatos egészségügyi kérdésekről a növekvő politikai, biztonsági és makrogazdasági kockázatok felé terelték. Számos gazdasági előrejelzés szerint arra lehet számítani, hogy az ukrajnai háború elhúzódása a következő években bizonytalanná teszi az Európai Unió tagállamainak energiaellátását, valamint globális gabona- és műtrágyahiányhoz vezethet 2023-ban. E kedvezőtlen folyamatok növelik az élelmiszer-ellátás bizonytalanságának (vagy akár az éhínség) kockázatát. Az ukrajnai konfliktus elhúzódása Európában recessziót idézhet elő, ami hatással lehet a globális gazdaságra. Ugyanakkor a világ más térségeiben is egyre erőteljesebb jelek mutatkoznak olyan helyi fegyveres konfliktusok kialakulására, amelyek globális konfliktussá eszkalálódhatnak. Ilyen térségek Kína és Tajvan, valamint Bosznia-Hercegovina és Észak-Koszovó.

Növekvő infláció

A globális ellátási lánc zavarai és Oroszország Ukrajna elleni inváziója által okozott tartós inflációs nyomás felpörgeti a globális inflációt, amely az 1990-es évek óta a legmagasabb szinten van. Ha az infláció szintje sokkal magasabb, mint a béremelés mértéke, az megnehezíti a szegényebb háztartások számára az alapvető élelmiszerek beszerzését, ami számos országban társadalmi nyugtalansághoz, feszültséghez vezethet. Az ezek keretében kialakuló tiltakozó megmozdulások egész iparágakat béníthatnak meg, áttérjedhetnek más ágazatokra vagy országokra, és rövidtávon lassítják a globális növekedést (EIU, 2022).

4 HELYZETFELTÁRÁS

4.1 Fizikai telepítő tényezők

4.1.1 Földrajzi adottságok, elhelyezkedés

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Magyarország északkeleti részén, az Európai Unió keleti határán helyezkedik el (1. ábra). Elhelyezkedése az országon belül periférikus, ugyanakkor jelentős fejlődési potenciállal rendelkezik: a vármegye három országgal határos, a magyar-ukrán határ az Európai Unió egyik keleti határa.

Északkeletről Ukrajna (Kárpátalja), délkeletről Románia (Szatmár megye) délnyugatról Hajdú-Bihar vármegye, északnyugatról Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye, északról pedig Szlovákia (Kassa Régió) határolja. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye 5935,86 km² területével (az ország területének 6,38%-a) Magyarország hatodik legnagyobb vármegyéje. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye székhelye Nyíregyháza.

2. ábra: Magyarország és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye elhelyezkedése az EU-n és az országon belül

Forrás: piktochart.com

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye a Kárpát-medence északkeleti részén, az Alföldön helyezkedik el, területének nagy része síkság. Földrajzi szempontból a vármegye két fő régióra a Felső-Tisza vidékre és a Nyírségre osztható. A vármegye legfontosabb folyója a Tisza, valamint annak mellékfolyói, a Túr, Szamos és a Kraszna. A vármegyében – az építőipar által hasznosított nyersanyagok kivételével – kevés geológiai eredetű természeti erőforrás található, ugyanakkor kedvező klimatikus és talajadottságai miatt az ország egyik jelentős mezőgazdasági területe.

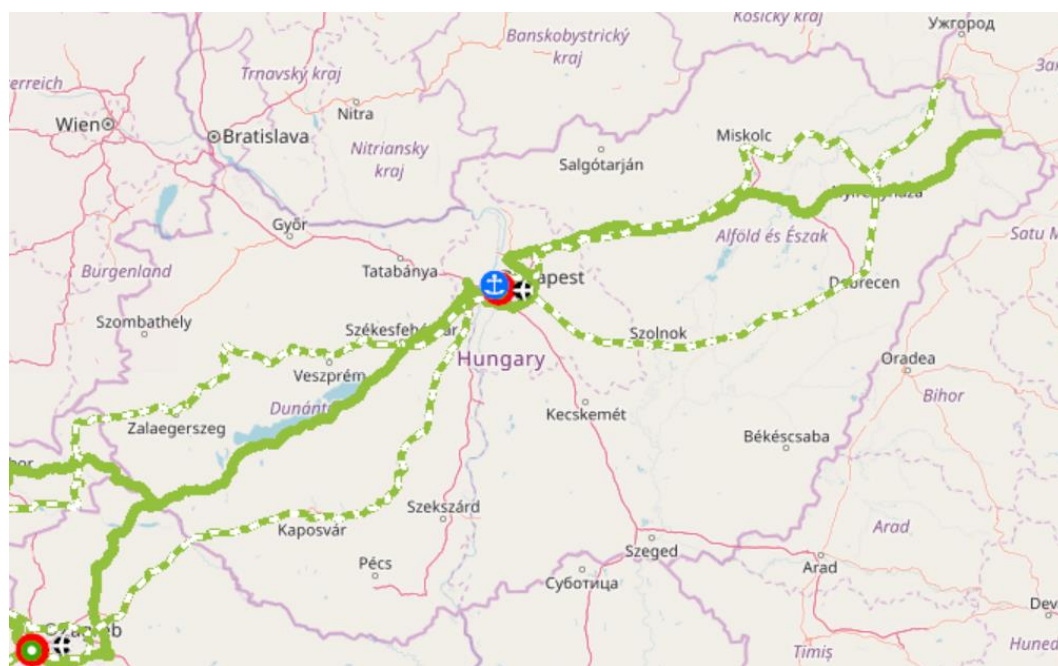
4.1.2 Elérhetőség

Egy régió elérhetősége közlekedési rendszerének fő terméke, megmutatja az adott térség helyzeti előnyét, illetve hátrányát más térségekhez viszonyítva (Füst et al., 2000)., éppen ezért döntő fontosságú a gazdasági fejlődés szempontjából, a vállalkozások befektetési döntéseinek meghozatalánál. A kedvező geopolitikai fekvés mellett Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye közlekedésföldrajzi elérhetőség tekintetében is számos versenyelőnnyel rendelkezik, a vármegye területén jelentős közúti és vasúti folyosók haladnak át.

Az Európai Unió fejlődése és bővítése folyamatosan járult hozzá a transzeurópai közlekedési hálózat kiépítéséhez. A TEN-T egy közúti, vasúti, légi és vízi közlekedési hálózat, melynek célja, hogy rendszerbe foglalja az európai kontinens közlekedését és annak fejlesztését.

Magyarországot a 10 TEN-T folyosók közül négy érinti, ezek közül Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyén az V. (Mediterrán) folyosó halad át. A folyosó a Mediterrán térséget köti össze a Barcelona-Marseille-Milánó-Zágráb-Budapest-Miskolc/Nyíregyháza/Debrecen útvonalon az ukrán-magyar határral.

3. ábra: Mediterrán folyosó elhelyezkedése az országon belül

Forrás: TENtec Interactive Map Viewer (europa.eu)

A vármegye úthálózatának hossza 2 236 km, sűrűsége 37,66 km/100 km², ami kedvezőbb az országos úthálózat sűrűségénél (34,96 km/100 km²). Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye legjelentősebb közútjai az M3 autópálya és a 4-es főút:

- Az M3-as autópálya a hazai úthálózat fontos elemeként Budapestet köti össze az északkeleti országrésszel. Az autópálya jelenleg Budapest és Vásárosnamény között üzemel, irányonként két-két forgalmi sávval. Az autópálya ukrán (M3, M34) és román

(M49) határig történő meghosszabbítása a vármegye keleti térségeinek elérhetőségét jelentős mértékben javítani fogja.

- A 4-es főút a vármegyén D-ÉK irányban halad át, összekötve a térség jelentős nagyvárosait – Debrecen és Nyíregyházát – az ukrán határral (Záhony).

A vármegye elérhetőségéhez és a belső közlekedési kapcsolatok biztosításához az M3 autópálya és a 4-es főút mellett számos egyéb vármegyei közút járul hozzá, amelyek közül a legfontosabbak a 41-es elsőrendű, valamint a 36-os, a 38-as, a 49-es, valamint a 471-es másodrendű főutak.

A közúti személyforgalom szempontjából a legforgalmasabb határátkelőhelyek Románia felé a Csengersima-Pete, Ukrajna felé pedig a Záhony-Csap, Tiszabecs-Tiszaújlak és Beregsurány-Asztély határátkelői.

A vasúthálózat teljes hossza Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 496 km, sűrűsége 8,36 km/100 km², ami kedvezőbb az országos vasúthálózat sűrűségénél (8,12 km/100 km²). Nyíregyháza egyike Magyarország legforgalmasabb vasúti állomásainak. A vármegye fő vasútvonalai a 100-as számú és a 80-as számú villamosított vasútvonalak:

- a Szolnok–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony-vasútvonal a MÁV 100-as számú, kétvágányú (Tuzsér állomásig), villamosított nemzetközi fővonala. A vonal jelentős belföldi és nemzetközi forgalmat bonyolít le, a fővárost az Észak-Alföld legfontosabb városaival (Szolnok, Debrecen, Nyíregyháza), valamint az ukrán határral köti össze.
- a Szerencs–Nyíregyháza-vasútvonal a MÁV 100c számú egyvágányú, villamosított vasútvonala. A vonal Nyíregyházát Miskolcon keresztül köti össze Budapesttel, így a vármegyeszékhelyről a főváros ezen a vasútvonalon is elérhető.
- E két vasútvonal országos jelentőségük mellett a transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként is fontos szerepet töltenek be, hiszen az európai normál nyomtávolságú vasút Záhonytól csatlakozik az 1520 mm-es (széles) nyomtávolságú vasúti hálózathoz.

A vármegye további fontos egyvágányú, nem villamosított vasútvonalai a 110-es számú Debrecen–Nyírbátor–Mátészalka vasútvonal, a 113-as számú Nyíregyháza–Mátészalka–Zajta-vasútvonal és a 115-ös számú Mátészalka–Tiborszállás–Nagykároly (Románia) vasútvonal.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében nemzetközi repülőtér nem található, ugyanakkor a vármegyéből öt nemzetközi repülőtér is könnyen megközelíthető, amelyek a Debreceni Nemzetközi Repülőtér, a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, a Nagyvárad Nemzetközi Repülőtér (Románia), a Szatmárnémeti Nemzetközi Repülőtér (Románia) és a Kassa Nemzetközi Repülőtér (Szlovákia). A vármegyeszékhelyen található Nyíregyházi repülőtér Magyarország egyik fontos hazai repülőtere, ami ugyan nem nemzetközi, de határnyitási joggal rendelkező repülőtér.

4.1.3 Településhálózat és közigazgatás

A településhálózatot tekintve Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye nem egy tipikus alföldi vármegye, hiszen a vármegyében összesen 229 település található. A települések közül 28 rendelkezik városi ranggal. 2021-ben a vármegye lakosságának 53,9%-a élt városi jogállású településeken, míg Magyarországon ez az érték 70,2% volt. A vármegye népsűrűsége 90,83 fő/km², a régióban 80,31 fő/km², az országban pedig 104,15 fő/km².

A vármegye településhálózata aránylag sűrű: 100 négyzetkilométerre jutó települések száma 3,86, míg ez a mutató a régióban 2,19, az országban pedig 3,39. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye észak-keleti részén, a Szatmár-Beregi síkságon az aprófalvas településszerkezet jellemző. Nyíregyháza és egyes környező települések egyedülálló településszerkezeti sajátosságai a bokortanyák.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye településhálózata kiegyensúlyozatlan. Nyíregyháza a vármegye egyetlen centruma, nagyvárosa, a térség gazdasági, oktatási, kulturális központja. A 116 554 fős (2021) lakosságú város jelentősége a vármegye felzárkózása és versenyképessége szempontjából vitathatatlan. Elhelyezkedése földrajzi szempontból nem központi, ugyanakkor a város szerepe meghatározó az egész vármegye gazdasági fejlődésében és foglalkoztatottságában, ezért további fejlődése, fejlesztése elengedhetetlen.

A vármegyeszékhely mellett kiemelkedően fontosnak tekinthető néhány város, amelyek decentrum szerepet töltenek be: Kisvárdá (15 432 fő), Mátészalka (15 874 fő), valamint Nyírbátor (11 403 fő). A jelentős munkaerőpiaci vonzáskörzettel rendelkező decentrumok fejlesztésével a vármegye elmaradottabb, periférikus területei is dinamizálhatók, ugyanakkor kihívást jelent, hogy gazdasági szerkezetük kevésbé diverzifikált.

A vármegyeszékhely és a decentrumok mellett a vármegye településhálózatának meghatározó elemei a járásközpontok. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyét tizenhárom közigazgatási területi egység alkotja. A járásközpontok kiemelt szereppel rendelkeznek a vármegyei közigazgatás, a térségi gazdaságfejlesztés terén, valamint oktatási és kulturális szempontból.

4.1.4 Üzleti infrastruktúra Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében

Az ipari parkok nagyon fontos szerepet játszanak a hazai gazdaság fejlődésében, meglétük a vállalkozások helyszínválasztása, így a befektetésösztönzés szempontjából is fontos. Magyarországon jelenleg 196 hivatalos ipari park címmel rendelkező ipari park található, amelyből 9 van Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében ([Ipari parkok listája.pdf \(kormany.hu\)](#)).

A hivatalos címmel rendelkező ipari parkok mellett ugyanakkor a vármegyében számos iparterület található, amelyek vármegyei gazdaságban betöltött szerepük igen jelentős. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében összesen 21 ipari park és iparterület található. Ezek meghatározó része Nyíregyházán ([Invest in Nyíregyháza \(nyirinvest.hu\)](#)), valamint a decentrumokban találhatók, ugyanakkor számos ipari park és iparterület található a vármegye járásközpontjaiban és egyéb településein (1. melléklet). A települési kérdőíves felmérés során

összegyűjtött adatok kiindulási alapot jelentenek egy vármegyei szintű üzleti infrastruktúra-kataszter összeállításához, ahhoz azonban, hogy ez teljeskörű legyen, el kell érni, hogy valamennyi érintett település esetében megtörténjen az adatszolgáltatás.

A befektetésösztönzés szempontjából az ipari parkok mellett jelentős infrastrukturális létesítmények a logisztikai terminálok, amelyek közül ki kell emelni a Fényeslitkén 2022-ben átadott East-West Gate (EWG) intermodális terminált. Az EWG által biztosított széles nyomtávú kapcsolat az ediginél lényegesen nagyobb volumenű vasúti export-import forgalom bonyolítását teszi lehetővé a magyar-ukrán relációban. A nyomtáváltásból adódó átrakás jelentős része idáig a fehérorosz-lengyel határ két oldalán található Breszt és Małaszewicze településeken történt, ugyanakkor szerepe az orosz-ukrán háború miatt jelentős mértékben lecsökkent, így az újonnan nyíló East-West Gate a kelet-nyugati (Ukrajna és Európa közötti) áruszállítás fontos állomásává válhat.

Az inkubátorházak is meghatározóak a helyi gazdaságfejlesztésben, főként a kis- és középvállalkozások szempontjából. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a települési kérdőíves alapján 7 inkubátorház működik, de ennél a tényleges szám biztosan magasabb, 20 körülre becsülhető.

4.2 Soft telepítő tényezők

4.2.1 Demográfiai helyzet

Népességszám: Lakosságszám alapján Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Magyarország harmadik legnépesebb vármegyéje. 2020-ban 565 317 fő, az ország lakosságának 5,56%-a élt a vármegyében. A lakónépesség 2006 és 2022 között – hasonlóan az országos népességcsökkenés mértékéhez (2,97%) – 2,94%-kal (16 343 fővel) csökkent.

3. táblázat: Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye lakónépessége

	2001	2006	2011	2016	2021	2022
Szabolcs-Szatmár-Bereg	589 989	578 573	555 496	563 075	565 317	562 075
Magyarország	10 200 298	10 076 581	9 985 722	9 830 485	9 931 925	9 855 571

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu)

A népesség korösszetétele: Munkaerőpiaci szempontból a népesség kor szerinti megoszlásának elemzése fontos információkat szolgáltat. Egyrészt képzet ad a munkaképes korúak számáról és arányáról, akik egy adott térség potenciális munkaerő forrását jelentik. Másrészt pedig a korösszetétel változása megmutatja, hogy a jövőben a munkaképes korúakra növekvő vagy csökkenő teher hárul a nem munkaképes korú lakosság eltartása által. Magyarországon a népesség tartós és folyamatos fogyása önmagában is kedvezőtlen jelenség, mindez azonban a népesség öregedésével párhuzamosan zajlik, ami a korosztályok kedvezőtlen arányváltozásával jár együtt.

2022-ben a 15 éven aluliak száma 85 345 fő (15,83%), a munkaképes korúak (15-64 évesek) 357 702 fő képviselte (66,35%), a 65 éves és idősebb népesség 96 106 fő volt (17,82%) volt a vármegyében. A vármegye korstruktúrája az országos korstruktúránál kedvezőbb. A népesség korösszetételének változása – hasonlóan az országos folyamatokhoz – az időskorú népesség számának és arányának növekedésével jellemezhető.

- 2011 és 2022 között a fiatal népesség száma több mint 10 ezer fővel, aránya 17,3%-ról 15,8%-ra csökkent;
- a vármegye munkaképeskorú lakónépességének száma közel 25 ezer fővel, aránya 68,9%ról 2,5 százalékponttal csökkent;
- az idős népesség száma 2011 óta közel 20 ezer fővel nőtt, aránya 13%-ról 17%-ra emelkedett.

4. táblázat: A népesség kor szerinti megoszlása 2011-ben és 2022-ben

	0-14 éves lakosság		15-64 éves lakosság		65 éves és idősebb lakosság	
	száma	aránya	száma	aránya	száma	aránya
2011						
Szabolcs-Szatmár-Bereg	95 867	17,26%	382 857	68,92%	76 772	13,82%
Magyarország	1 457 210	14,59%	6 857 377	68,67%	1 671 135	16,74%
2022						
Szabolcs-Szatmár-Bereg	85 345	15,83%	357 702	66,35%	96 106	17,82%
Magyarország	1 410 168	14,55%	6 288 500	64,90%	1 990 342	20,55%

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu)

Az eltartottsági mutatók a népesség korösszetételében történt változások legfontosabb indikátorai. Az eltartottak népességen belüli arányát a munkaképes korú lakosság és a munkaerőpiacon nem résztvevők (fiatalok és idősek) összehasonlításával kapjuk meg. Minél nagyobb a mutató értéke, annál nagyobb terhet ró az aktív népességre az eltartott népesség (fiatalok, idősek) támogatása.

2011 és 2022 között a függőségi ráta Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 44,3-ról 50,7-re emelkedett. Országosan az eltartottsági ráta növekedése dinamikusabb volt, értéke 45,7-ről 54,1-re nőtt. A függőségi ráta két részre bontása, a gyermek- és időskori eltartottsági ráta külön történő vizsgálata jól szemlélteti azt a tényt, hogy a népesség jelentős mértékben öregszik, hiszen a vizsgált időszak alatt a gyermek eltartottsági ráta kis mértékben csökkent, addig az időskori eltartottsági ráta jelentős mértékben nőtt a vármegyében.

A népesség idősödésének egyik gyakran használt mérőszáma az öregedési index, amely számos jövőbeni demográfiai, munkaerőpiaci és gazdasági folyamatokat vetít előre. Az öregedési index a 14 éves és ennél fiatalabb népességre jutó idősek (65 évesek és annál idősebbek) arányát mutatja egy adott lakosságon belül.

5. táblázat: Eltartottsági ráták és öregedési index (2012, 2022)

	Gyermeknépesség eltartottsági rátája		Időskori függőségi ráta		Függőségi ráta		Öregedési index	
	2012	2022	2012	2022	2012	2022	2012	2022
Szabolcs-Szatmár-Bereg	24,7	23,9	19,7	26,9	44,3	50,7	79,9	112,6
Magyarország	21,1	22,4	24,6	31,7	45,7	54,1	116,4	141,1

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu)

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében az öregedési index 2011 óta 79,9-ről 112,6-ra nőtt. Ez azt jelenti, hogy az elmúlt évtizedben a 100 fiatalra jutó idős emberek száma 32,7 fővel nőtt a vármegyében. Magyarországon a vizsgált időszak alatt az index értéke országosan 116,4-ről 141,1-re nőtt. Magyarország többi vármegyéjéhez viszonyítva Pest vármegye (104,5) után Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye öregedési indexe a legkedvezőbb.

Népességváltozás: Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye demográfiai folyamatait a természetes fogyás, illetve a negatív belföldi migráció határozza meg:

- 2011 és 2021 között Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében minden évben többen haltak meg, mint amennyien születtek. A vizsgált időszak alatt az élveszületések és a halálozások különbözete miatt a vármegye népessége kicsivel több, mint 12 ezer fővel csökkent.
- A vizsgált időszak alatt a belföldi migráció értéke a vármegyében szintén folyamatosan negatív tartományban mozgott: az országon belül Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyéből 43 235 fővel többen költöztek el, mint ahányan beköltöztek.
- A negatív népmozgalmi adatokat a kedvező nemzetközi vándorlási különbözet³ részben ellensúlyozta, mivel annak eredményeként a vizsgált időszakban több, mint 25 ezer fővel (25 447 fő) nőtt a vármegye népessége.

A vizsgált időszakban az 1000 lakosra jutó természetes fogyás mértéke Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében évi 2,0 fő (2022-ben 4,2 fő), országosan évi 4,3 fő (2022-ben 6,4 fő) volt, vagyis a természetes fogyás következtében lakosságárányosan az országban gyorsabb ütemben csökkent a népesség, mint a vármegyében. 2011 és 2021 között a belföldi migráció mértéke 1000 lakosra vetítve -7,04 fő/év volt a vármegyében, ami a többi vármegyéhez viszonyítva a legkedvezőtlenebb érték.

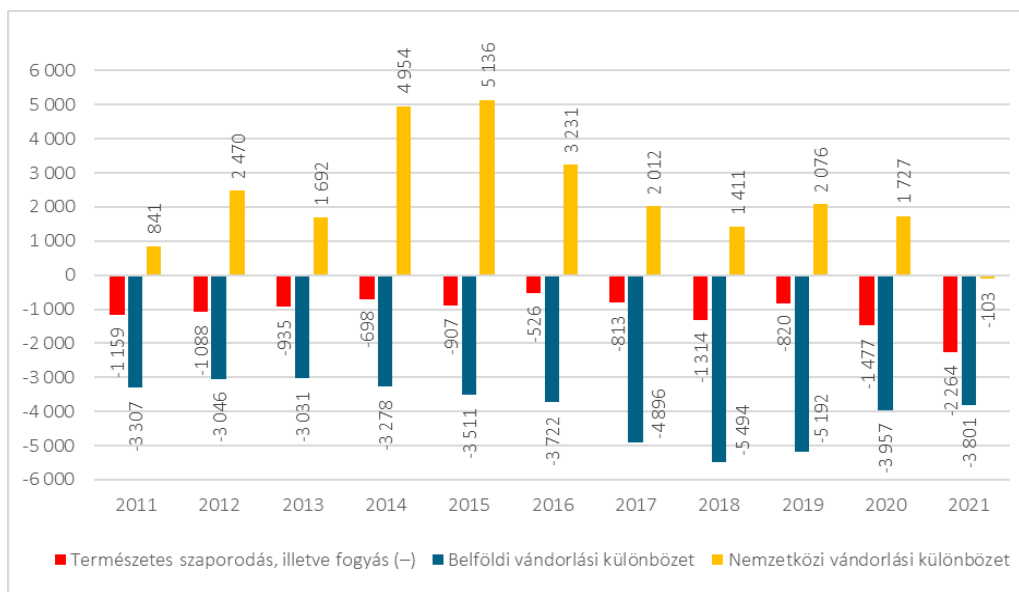
A vármegyei népmozgalom idősoros adatait elemezve jól látható a COVID-19 világjárvány hatása:

- A járvány mortalitása 2021-ben jelentősen megnövelte a halálozások számát, így a természetes fogyás értéke 2021-ben átlépte a 2000 főt, jelentősen meghaladva a 2020-as értéket (a világjárvány a 2020-es halálozási statisztikákon is már megmutatkozott).

³ Az adott évben Magyarországra bevándorló és kivándorló állampolgárok számának különbözete.

- A járvány hatással volt a nemzetközi vándorlásra is, hiszen a határok lezárása befagyasztotta a nemzetközi migrációt.

4. ábra: Népmozgalmi események 2011 és 2021 között Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu)

4.2.2 Oktatás és képzettség

A lakosság képzettsége, a helyi közoktatás és szakképzés színvonala, a rendelkezésre álló magasan képzett munkaerő jelenléte a befektetések vonzása tekintetében jelentős tényezők.

Képzettség: A lakosság képzettségi mutatóit a KSH kizárólag a népszámlálások alkalmával méri fel, vagyis a legfrissebbnek a 2011. évi népszámlálás adatai tekinthetők. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye lakosságának képzettsége valamennyi mutató tekintetében alacsonyabb az országos átlagnál, ugyanakkor az iskolázottsági mutatók 2001 és 2011 között országos és vármegyei szinten is jelentős mértékben javultak.

A vármegyében csökkent az iskolázatlanok aránya, emelkedett a legalább általános iskola 8. évfolyamát elvégzők és a legfeljebb érettségivel rendelkezők aránya. 2001 és 2011 között a 25 éves és idősebb lakosság körében országosan 12,6%-ról 19%-ra, vármegyei szinten 8,3%-ról 13,3%-ra, emelkedett a felsőfokú végzettségűek aránya.

6. táblázat: Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye képzettségi mutatói (2011)

	10–X éves általános iskola első évfolyamát sem végezte el	15–X éves legalább általános iskola 8. évfolyam	18–X éves legalább középiskolai érettségivel	25–X éves egyetem, főiskola stb. oklevéllel
Magyarország	0,6%	95,1%	49,0%	19,0%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1,0%	91,4%	38,3%	13,3%

Forrás: KSH Népszámlálás 2011

Középfokú oktatás: Magyarországon a középiskolai (ISCED 3 – felső középfokú) oktatás jellemzően 8 éves alapfokú oktatás után, a 9. évfolyamtól kezdődik, és általában 4 évig tart, de tarthat 5 ill. 3 és ritkábban 2 évig. A felső középfokú oktatás három fő tanulmányi területe a gimnázium, a technikum/szagogimnázium és a szakképző iskola.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a (felső) középfokú nappali oktatásban (ISCED 3) tanulók száma a 2021/2022-es tanévben összesen 23 515 fő volt. Számuk az elmúlt évtized alatt a vármegyében 31,8%-kal, majdnem 11 000 fővel csökkent. Magyarországon a csökkenés mértéke 23,9%-os volt. Lakosságarányosan a vármegyében az 1000 lakosra jutó középfokú nappali oktatásban részt vevő tanulók száma 43,6 fő volt, ami alacsonyabb, mint az országos 44,4 fő/1000 lakos érték.

A tanulók 39,4%-a (9 267 fő) gimnáziumi, 36,3%-a (8 532 fő) technikai/szagogimnáziumi, 22,7%-a (5 347 fő) szakképző iskolai, 1,6%-a (369 fő) szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulmányi területen tanult a 2021/2022-es tanévben.

Felsőfokú oktatás: Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye nem tekinthető jelentős felsőoktatási és tudományos központnak, ugyanakkor a vármegyeszékhelyen számos felsőoktatási intézmény – Nyíregyházi Egyetem, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kara, Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, valamint a Gábor Dénes Főiskola – található. Továbbá a vármegyében kihelyezett egyetemi képzések működnek Kisvárdán és Nyírbátorban⁴.

Felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő nappali képzésben tanulók száma Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a 2021/2022-es tanévben 8 427 fő volt. Számuk – az országos tendenciához illeszkedve – folyamatosan csökken: a 2011/2012-es tanévhez viszonyítva jelenleg 31,3%-kal, több, mint 3 800 fővel kevesebb vármegyei lakos vesz felsőfokú alap- és mesterképzésben. Országosan a csökkenés mértéke 12,9%-os volt. Lakosságarányosan az ezer lakosra jutó felsőoktatásban résztvevők száma a vármegyében 15,6 fő volt, amely az országos értéktől (19,6 fő) elmarad.

Képzés helye szerint vizsgálva a felsőoktatásban részt vevő nappali képzésben tanulók száma a vármegyében 1 903 fő volt, amelyből 1 485 fő nyíregyházi székhelyű intézmény tanulója volt. A vármegyei felsőfokú oktatási intézményekben tanulók száma az elmúlt tíz év alatt drasztikus mértékben, 50,5%-kal (1 868 fő) csökkent.

4.2.3 Foglalkoztatás és munkanélküliség

Foglalkoztatás és munkanélküliség: Munkaerőpiaci szempontból a munkaképes korú népesség két csoportból, gazdaságilag aktív népességből (más néven munkaerőre) és gazdaságilag inaktív

⁴ Kisvárdán a Debreceni Egyetem, a Szent István Egyetem és az Óbudai Egyetem indít egyetemi szakokat. Nyírbátorban a Debreceni Egyetemnek és az Óbudai Egyetemnek vannak kihelyezett képzései.

népességből (akik nem foglalkoztatottak és nem is munkanélküliek) áll, a gazdaságilag aktív népesség pedig foglalkoztatottakra és munkanélküliekre osztható.⁵

2020-ban Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye munkaképes korú (15-64 éves) lakossága 356 876 fő volt, amelyből 263 436 főt a gazdaságilag aktív, 93 441 főt pedig a gazdaságilag inaktív népesség tett ki. A gazdaságilag aktív népességen belül a foglalkoztatottak száma 238 860 fő, a munkanélküliek száma 24 575 fő volt.

2011 és 2021 között – a munkaképes korú népesség csökkentése mellett – Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye gazdaságilag aktív népességének a száma 17,7%-kal (39 653 fő), a foglalkoztatottak száma 30,0%-kal (55 185 fő) nőtt, miközben a gazdaságilag aktív népesség száma 42,6%-kal, a munkanélküliek száma 38,7%-kal csökkent⁶. A munkaerőpiaci mutatókat vizsgálva a vármegyében az aktivitási arány 57,9%-ról 73,8%-ra, a foglalkoztatási ráta pedig 47,5%-ról 66,9%-ra emelkedett, ezzel párhuzamosan pedig a munkanélküliségi ráta 17,9%-ról 9,3%-ra csökkent.

7. táblázat: A 15–64 éves népesség gazdasági aktivitása 2011-ben és 2021-ben

	Foglalkoztatottak	Munkanélküliek	Gazdaságilag aktívok	Gazdaságilag nem aktívok	15–64 éves népesség	Aktivitási arány	Munkanélküliségi ráta	Foglalkoztatási ráta
	ezer fő					%		
2011								
Szabolcs-Szatmár-Bereg	183,7	40,1	223,8	162,8	386,6	57,9	17,9	47,5
Magyarország	3 868,2	465,2	4 333,4	2 385,1	6 718,5	64,5	10,7	57,6
2021								
Szabolcs-Szatmár-Bereg	238,9	24,6	263,4	93,4	356,9	73,8	9,3	66,9
Ország összesen	4 535,4	192,6	4 728,0	1 478,8	6 206,7	76,2	4,1	73,1

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal (ksh.hu)

Közfoglalkoztatás: A foglalkoztatottakon belül érdemes megvizsgálni a közfoglalkoztatásban résztvevők számának alakulását, hiszen a közfoglalkoztatási programok 2011 óta a hazai

⁵ Foglalkoztatott, aki a kérdezés hetét megelőző héten (az ún. vonatkozási héten) legalább 1 órányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy rendelkezett munkával, de abban átmenetileg (pl. betegség, szabadság, ideértve a szülési szabadságot is) nem dolgozott.

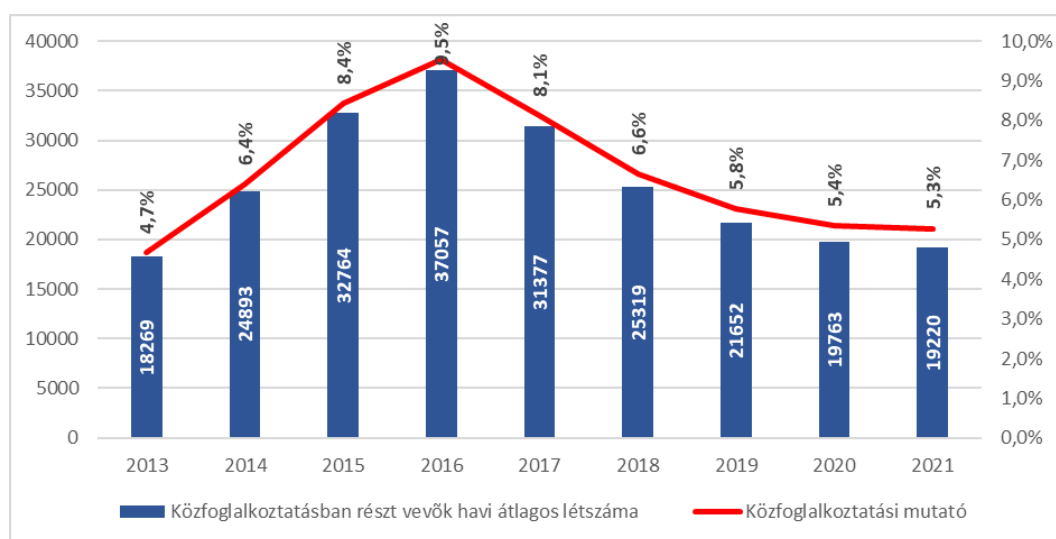
Munkanélküli az, aki a vonatkozási héten nem dolgozott, és nincs is olyan munkája, amelytől csak átmenetileg, vagy – gyermekgondozási ellátás igénybe vétele esetén – tartósan volt távol, a kikérdezést megelőző négy hét folyamán aktívan keresett munkát, és két héten belül munkába tudna állni, ha találna megfelelő állást. Az a foglalkoztatottnak nem minősülő személy, aki már talált munkát, amelyben 90 napon belül dolgozni kezd, csak abban az esetben számít munkanélkülinek, ha – adott esetben – két héten belül munkába tudna állni.

⁶ A kedvező folyamatok háttérében részben a foglalkoztatottak számításának 2021. január 1-jei módszertani változása áll.

munkaerőpiaci politika legjelentősebb eszközei. A közmunkaprogramokban foglalkoztatottak száma a kezdeti dinamikus növekedés után 2017 óta jelentős mértékben csökkent. 2013 és 2021 között Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében összességében 5,2%-kal (951 fő) nőtt a közmunkaprogramokban foglalkoztatottak száma, míg országosan a közfoglalkoztatottak száma 30,5%-kal csökkent.

A közfoglalkoztatottak számához hasonlóan 2016-ig emelkedett, 2017 óta pedig folyamatosan csökken a közfoglalkoztatási mutató, amely a közfoglalkoztatottak átlagos havi létszámának a munkaképes korú népességhez viszonyított aránya. 2021-ben a mutató értéke 5,3%, országosan 1,4% volt. A közfoglalkoztatási adatok és azok változása jól szemlélteti, hogy a vármegyében a közfoglalkoztatás szerepe még mindig jelentős.

5. ábra: A közmunkaprogramban résztvevők létszámának és a közfoglalkoztatási mutató alakulása 2013 és 2021 között

Forrás: Közfoglalkoztatás (bm.hu)

Foglalkoztatási szerkezet: A közgazdaságban ismert 3-szektoros modell⁷ segítséget nyújt a foglalkoztatási szerkezet áttekintésére, megmutatja, hogy a munkaerő ténylegesen dolgozó része hogyan oszlik meg a gazdaság primer, szekunder és terciér szektorai között.

A statisztikai elemzés során vármegyei szinten az alkalmazásban állók⁸ létszámának nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlását lehet elemezni, mivel a foglalkoztatottak gazdasági ágak szerinti megoszlásáról csak regionális adatok állnak rendelkezésre. Fontos megemlíteni, hogy az alkalmazásban állók száma – a foglalkoztatottak számával ellentétben – csökkent. 2015

⁷ Allan Fisher, Colin Clark és Jean Fourastié három szektor modellje

⁸ Alkalmazásban álló: alkalmazásban állónak tekintendő az a munkavállaló, aki a munkáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll, s munkaszerződése, munkavégzésre irányuló megállapodása alapján havi átlagban, munkadíj ellenében legalább 60 munkaóra teljesítésére kötelezett/kötelezhető.

és 2020 között a vármegyei alkalmazottak száma 21,8%-kal (159 097 főről 124 410 főre) csökkent, országosan a csökkenés mértéke 9,9%-os volt.

A gazdaság primer szektora (NACE Rev.2⁹: A; B) a nyersanyagkitermeléssel foglalkozó ágazatokat (pl. mezőgazdaság, bányászat) foglalja magába. A szekunder szektor (NACE Rev.2: C; D; E; F) az elsődleges gazdasági szektor által kitermelt alapanyagokból késztermékeket állít elő. A gazdaság tercier szektorába (NACE Rev.2: G; H; I; J; K; L; M; N; O; P; Q; R; S) a tág értelemben vett szolgáltatások tartoznak. A szolgáltatások közös jellemzője, hogy a primer és szekunder szektorral szemben nem hoznak létre fizikailag megfogható terméket, anyagi javakat. Ez az ágazat értékesíti a szekunder szektor által előállított termékeket, valamint szolgáltatásokat nyújt a lakosság és a gazdasági ágazatok vállalkozásai számára.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében az alkalmazottak 3%-a (3 764 fő) a primer, 30%-a (37 311 fő) a szekunder, míg 67%-a (83 335 fő) a tercier szektorban dolgozott 2020-ban. Országosan az alkalmazottak szektoronkénti megoszlása hasonló volt: az alkalmazottak 2,3%-a a primer, 29,6%-a a szekunder, 68,1%-a pedig a tercier szektorban dolgozott.

2015 és 2020 között mindhárom szektorban csökkent az alkalmazottak száma, ugyanakkor a csökkentés mértéke eltérő volt: a primer szektorban több, mint 1 500 fővel (29,2%), a szekunder szektorban több, mint 5 000 fővel (11,9%), a szolgáltatási szektorban pedig több, mint 28 ezer fővel (25,2%) csökkent az alkalmazottak száma.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében az alkalmazottak több, mint ¾-e (77,9%) öt nemzetgazdasági ágazatban dolgozott 2020-ban. A feldolgozóipar és a humán-egészségügyi, szociális ellátás rendelkezik a legnagyobb munkaerőfelszívó képességgel: az összes alkalmazott 23,5%-a (29 242 fő) és 23,4%-a (29 163 fő) dolgozott e két ágazatban. Emellett a munkavállalók jelentős része dolgozott az oktatás (11,5%), a kereskedelem, gépjárműjavítás (9,7%) és a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás (9,7%) területén.

Kihívást jelent, hogy számos munkavállaló élők munkai-igényes ágazatokban tevékenykedik, emiatt az automatizáció további térhódításával sokak veszíthetik el megélhetési forrásaikat.

4.2.4 Befektetésösztönzési szolgáltatások és támogatások

Magyarországon befektetésösztönzési szempontból az egyik legfontosabb szereplő a HIPA Nemzeti Befektetési Ügynökség Nonprofit Zrt., feladatait a 201/2019. (VIII. 15.) Korm. rendelet szabályozza. A rendelet alapján a külgazdasági ügyekért felelős miniszter a befektetésösztönzési feladatokat az Ügynökség útján vagy annak közreműködésével látja el.

⁹ Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat (A); Bányászat, kőfejtés (B); Feldolgozóipar (C); Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás (D); Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmegsejtés (E); Építőipar (F); Kereskedelem, gépjárműjavítás (G); Szállítás, raktározás (H); Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (I); Információ, kommunikáció (J); Pénzügyi, biztosítási tevékenység (K); Ingatlanügyletek (L); Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (M); Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység (N); Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás (O); Oktatás (P); Humán-egészségügyi, szociális ellátás (Q); Művészet, szórakoztatás, szabadidő (R); Egyéb szolgáltatás (S)

Vármegyei szinten a befektetésösztönzés területén az alábbi szervezetek, illetve szervezeti egységek a legjelentősebbek: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata, Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata, Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft., PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány, befektetésösztönzési szempontból jelentős települések önkormányzatai.

Magyarországon befektetéshez igénybe vehető, potenciálisan alkalmazható ösztönzési formák a következők lehetnek:

- közvetlen pénzügyi eszközök: egyedi kormánydöntéssel megítélt támogatás, eu által társfinanszírozott támogatási lehetőségek, képzési támogatás, tanműhely-létesítési és fejlesztési támogatás;
- közvetett pénzügyi támogatások: fejlesztési adókedvezmény; szociálisadó kedvezmény;
- hitelek;
- nem-pénzügyi eszközök: irodák, ipari parkok személyes bemutatása; minősített szakértők ajánlása; partneri kapcsolatok elősegítése; dedikált kapcsolattartó biztosítása; kezdeti irodahelyiség biztosítása; helyi, helyközi közösségi közlekedés át-, illetve megszervezése; infrastrukturális fejlesztés (pl. úthálózat, kerékpárút fejlesztés, iparterület közművesítése); telekárkedvezmény.

A vármegyeszékhely jelentős tapasztalattal rendelkezik a befektetésösztönzés és a vállalkozásfejlesztés terén: a Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. széleskörű szolgáltatásokat nyújt a potenciális érdeklődőknek és a már helyben működő vállalkozásoknak egyaránt, emellett innovatív pénzügyi ösztönzőket is alkalmaznak Nyíregyházán.

Nemzetközi szinten meghatározó, hogy az Európai Bizottság által elfogadott, a 2022–2027-es időszakra szóló regionális támogatási térkép alapján Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a nagyvállalkozásokra vonatkozó maximális támogatásintenzitás 50%-os (Magyarországról további 12 megye tartozik ebbe a kategóriába).

4.3 Gazdaság- és vállalkozásszerkezet

4.3.1 Gazdaság

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye gazdasági mutatói ugyan folyamatosan javulnak, az országos mutatókat és gazdasági fejlettségi szintet figyelembe véve a vármegye az ország egyik legelmaradottabb térsége. E relatív leszakadást támasztja alá a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet is: az ország 37 komplex programmal fejlesztendő járása közül 9 a vármegyében található¹⁰.

¹⁰ Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a 9 komplex programmal fejlesztendő járása mellett 2 fejlesztendő és 1 kedvezményezett járás is van.

GDP: A bruttó hazai termék (GDP – gross domestic product) egy adott terület adott idő alatti gazdasági termelésének a mérőszáma. Az egy főre jutó GDP-t gyakran használják az országban élők átlagos életszínvonalának mutatójaként, ugyanakkor ez túlzott leegyszerűsítésnek tekinthető, hiszen a GDP nem vesz számításba számos, a lakosság életszínvonalát meghatározó egyéb tényezőt.

2020-ban a vármegyei GDP (piaci beszerzési áron) 1 560 516 millió Ft volt, ami az országos GDP 3,3%-a. 2011 óta a vármegyei GDP nagyobb mértékben (77,9%) növekedett, mint az országos GDP (68,1%). 2020-ban az egy főre eső GDP Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 2 852 ezer forint, országosan 4 922 ezer forint volt. Az egy főre jutó bruttó hazai termék a vármegyében az országos átlag 57,9%-a volt, ami alapján a vármegyék közötti rangsorban Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye, egyedül Nógrád vármegyéét megelőzve, az utolsó előtti helyen áll.

Jövedelem, bérek: A régió és a vármegye relatív gazdasági leszakadása a lakosság alacsony átlagos jövedelmi szintjében is megmutatkozik. Az egy főre jutó jövedelem az Észak-Alföldi régióban volt a legalacsonyabb: 2021-ben a régióban a bruttó jövedelem 2 084 996 forint/fő/év, a nettó jövedelem 1 665 430 forint/fő/év volt¹¹. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók nettó átlagkeresetének elemzése szintén tükrözi a vármegye relatív elmaradottságát. 2021-ben Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében az alkalmazásban állók nettó átlagkeresete havi 201 717 Ft volt, ami az országos érték csupán 69,1%-a.

Kutatás-fejlesztés: A kutatás-fejlesztés olyan új és innovatív termékek, szolgáltatások, folyamatok kidolgozását célzó tevékenységeket foglal magában, amelyek nemcsak az adott szervezeteket, hanem az egész területi egységet is versenyképesebbé teszik – és magas hozzáadott értékű munkahelyeket teremtenek. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye kutatás-fejlesztésben betöltött szerepe csekély:

- Országos összehasonlításban a kutató-fejlesztő helyek 1,98%-a működött és a K+F-ben alkalmazottak 1,18%-a dolgozott a vármegyében. A K+F ráfordítás összege pedig az országos érték 0,78%-a volt.
- 2011 és 2021 között¹² ugyanakkor a kutató-fejlesztő helyek száma 60-ról 73-ra, valamint a K+F-ben dolgozók létszáma 773 főről, 901 főre emelkedett a vármegyében. A K+F ráfordítás összege pedig 1 963 millió forintról 7 061 millió forintra nőtt.
- GDP arányosan a K+F ráfordítás nagysága a vármegyei GDP 0,34%-a volt 2020-ban, ami egyedül csak a Tolna vármegyei értéket előzi meg, és jelentősen elmarad az országos értéktől (1,61%).

Beruházások és külföldi befektetések: Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye gazdasági és infrastrukturális fejlődésének kulcsát jelentik azok a több ágazatot felölelő beruházások és fejlesztések, amelyek az elmúlt években valósultak meg. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye

¹¹ Országosan a bruttó jövedelem 2 428 269 forint/fő/év, a nettó jövedelem 1 920 291 forint/fő/év volt.

¹² 2021-től módszertani változás miatt az adatok korlátozottan összehasonlíthatók az előző évi adatokkal.

esetében figyelembe kell venni az európai uniós és állami forrásból megvalósuló fejlesztéseket, a gazdasági szervezetek beruházásait, valamint az ide érkező vállalkozások beruházásait is.

A vármegye beruházási mutatói kedvezőtlennek számítanak. 2021-ben a vármegyében a gazdasági szervezetek beruházásainak teljesítményértéke összesen 212 430 millió forint volt, ami országos érték mindössze 2,12%-a. Az egy lakosra jutó beruházás összege 389,6 ezer forint volt, amely az országos érték 37,9%-a.

A külföldi közvetlentőke-befektetések (BPM6) területi adatait elemezve a következőket állapíthatjuk meg: 2020-ban a vármegyei befektetések 225 vállalathoz voltak köthetők. A közvetlentőke-befektetések nettó tartozás állománya összesen 847,8 milliárd forint volt, ami az országos befektetések 2,8%-a.

4.3.2 A vállalkozó szféra összetétele

2020-ban Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében 36 654 vállalkozás működött, ami a regisztrált gazdasági szervezetek (121 880 db) csupán 30,1%-át alkották¹³. Lakosságarányosan a megyében 1000 lakosra 66,8 működő vállalkozás jutott, ami jelentősen elmarad az országos értéktől (91,3 működő vállalkozás/1000 fő). Ugyanakkor 2011 óta a megyében jelentős mértékben, 32,7%-kal (több, mint 9 000 darab vállalkozással) nőtt a működő vállalkozások száma. Magyarországon a növekedés mértéke 29,2%-os volt.

Létszámkategória alapján Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a működő vállalkozások 96,42%-a mikrovállalkozás (0-9 fő alkalmazott), 3,05%-a kisvállalkozás (10-49 fő alkalmazott) volt 2020-ban. A megyében összesen 165 db (0,45%) több, mint 50 alkalmazottat foglalkoztató közép-vállalkozás és 30 db (0,08%) 250 főnél több alkalmazottat foglalkoztató nagyvállalat működött.

A működő vállalkozások szektorális és gazdasági tevékenység (NACE Rev.2) szerinti megoszlását vizsgálva a következőket állapíthatjuk meg:

- A vállalkozási szerkezetben a mezőgazdaság szerepe a megyében jelentősebb (11,5%), mint országosan (3,8%).
- Arányaiban közel azonos mennyiségű vállalkozás működött a szekunder szektorban a megyében (18,1%) és az országban (18,0%).
- A szolgáltató szektor szerepe ugyanakkor országosan jóval dominánsabb (78,2%), mint a megyében (70,4%).
- A mezőgazdaságban tevékenykedő vállalkozások aránya 2011 és 2020 között 6,6%-ról 11,5%-ra nőtt, ezzel párhuzamosan a működő vállalkozások aránya a terciér szektorban 76,9%-ról 70,4%-ra csökkent.
- Nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlást vizsgálva a megyében a vállalkozások 19,66%-a „Kereskedelem, gépjárműjavítás”, 11,84%-a Szakmai, tudományos, műszaki

¹³ Országosan a regisztrált gazdasági szervezetek 45,5%-a volt működő vállalkozás.

tevékenység, 11,74%-a „Építőipar” 11,46%-a „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat” gazdasági ágazatokban működött.

5 HELYZETÉRTÉKELÉS

5.1 SWOT-elemzés

A fentiekben bemutatott helyzetkép alapján az alábbi SWOT elemzés segítségével összegezzük a stratégia megvalósítását segítő és gátló külső és belső tényezőket, hatásokat, adottságokat. A SWOT elemzés a stratégiaalkotás folyamatának egyik lépése, amelynek fő elemei az alábbiak:

- Erősségek: olyan belső tényezők, amelyek jól működnek és lehet rá befolyásunk, hogy még jobban működjenek.
- Gyengeségek: olyan belső tényezők, amelyek nem jól működnek, de lehet rá befolyásunk, hogy jobbak legyenek.
- Lehetőségek: olyan külső tényezők, amelyeket nem tudunk befolyásolni, de kedvezőek, és rájuk építve kihasználhatjuk az erősségeinket.
- Veszélyek: olyan külső tényezők, korlátok, negatív tényezők, amelyeket nem tudunk befolyásolni, és csökkentik a siker esélyeit, kockázatot is jelentenek.

8. táblázat: Befektetésösztönzéssel és gazdaságfejlesztéssel kapcsolatos SWOT elemzés

Erősségek	Gyengeségek
- Kedvező földrajzi elhelyezkedés Európán belül (határátkelők, TEN-T, autópálya kapcsolatok) - Kedvező közúti és vasúti közlekedési elérhetőség, könnyen elérhető térségi repülőterek - Országos viszonylatban a munkaképes korú népesség aránya magas - Potenciálisan rendelkezésre álló munkaerő - Javuló foglalkoztatási és képzettségi mutatók - A közfoglalkoztatottak száma csökkenő tendenciát mutat - A vármegyeszékhely és a vármegyei decentrumok jelentős gazdasági súllyal rendelkeznek térségi szinten - A hagyományosan erős mezőgazdaságban a vállalkozások száma növekszik - A vármegye gazdaságában az ipar jelenléte jelentős, a vármegyében számos ipari park működik - Sikeresen működő multinacionális vállalatok megléte - A vármegye jól kiépített szakképzési rendszerrel rendelkezik	- A demográfiai folyamatokat a természetes fogyás és a negatív belföldi vándorlási mutatók határozzák meg - A fiatal és munkaképes korú lakosság száma csökken, az idős lakosság száma nő - A vármegyei gazdasági és foglalkoztatási mutatók – a javulás ellenére – elmaradnak az országos értékektől - Országos szinthez képest alacsonyabb bérszínvonal - A magas munkanélküliség ellenére jelentős a betöltetlen álláshelyek száma - Magas a közfoglalkoztatottak száma vármegyében - A regisztrált álláskeresőik között magas az alacsony iskolai végzettségűek és szakképzetlenek aránya - A képzettségi mutatók elmaradnak az országos értékektől - A szakképzés csak részben felel meg az ágazati és ipari igényeknek - A felsőoktatási, a tudományos és a K+F+I tevékenység jelentősége csekély - A szakképzett munkaerő elvándorlása jelentős

Erősségek	Gyengeségek
- Meglévő és bővülő felsőfokú egyetemi képzések (Nyíregyháza, Kisvárd, Nyírbátor) - A munkavállalást segítő gyermekellátási szolgáltatások jelentős mértékben bővültek az elmúlt években - A vármegyeszékhelyen elérhető a befektetésösztönzési szolgáltatások széles köre, valamint innovatív pénzügyi megoldások - Nyíregyháza kiemelkedő gazdasági húzóerőt jelent az egész vármegye számára - A vármegye az európai unió regionális támogatási térképe szerint kedvező támogatási intenzitású (50%) kategóriába tartozik	- A működő vállalkozások túlnyomó többsége kis tőkeerővel rendelkező kis- vagy mikrovállalkozás - Egyes befektetésre alkalmas iparterületek esetében hiányos az infrastrukturális ellátottság - Vármegyei szinten nincsen a helyi ipari parkokat, iparterületeket egységesen összefogó, kezelő és menedzselő szervezet vagy szervezeti egység

Lehetőségek	Veszélyek
- Településeket, ipari területeket és a határmenti térségeket érintő közúti és vasúti közlekedési hálózat fejlődése, elérhetőség javulása - Repülőterek relatíve gyors elérhetőségének és nemzetközi összekötő szerepének felértékelődése - Ipari parkok, iparterületek befektetői szempontú felértékelődése - Ipari parkokat és ipari parkokat összekapcsoló, segítő rendszer kiépülése - Együttműködés befektetésösztönzésben tapasztaltabb térségekkel, szervezetekkel - Befektetők számára fontos kiegészítő szolgáltatások színvonalának és számának emelkedése - Egységes befektetésösztönző tevékenység vármegyei szinten - A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvénynek köszönhetően a szakképző intézmények rugalmasan tudnak reagálni a munkaadók részéről felmerülő képzési igényekre - Erősödő térségi lobbitevékenység a potenciális forrásokért - Az uniós forrásoknak egyre nagyobb része kerül felhasználásra a közvetlen gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés terén	- A természetes fogyás és elvándorlás mértéke tovább növekszik - Növekszik a külföldi munkaerőpiacok elszívó hatása, a szakképzett munkaerő elvándorlása fokozódik - Nem áll rendelkezésre megfelelő mennyiségű és képzettségi szintű munkavállaló - A multinacionális vállalatok áttelepülnek olcsóbb munkaerőt biztosító térségekbe - A munkavállalói digitális kompetenciák nem fejlődnek – részben az alapkompétencia hiányosságai miatt - Erősödő függőség a külső pénzügyi forrásoktól, támogatásoktól - Erősödő versenytársak, fokozódó verseny a potenciális befektetőkért - Az orosz-ukrán háború miatti gazdasági válság következtében a befektetői kedv visszaesése, beruházások elmaradása - Erősödő leszakadás az országos, illetve a térségi gazdasági mutatókhoz képest - Románia csatlakozása a Schengen-i övezethez fokozhatja az egyébként is jelenlévő munkaerőhiányt

Forrás: saját szerkesztés

5.2 Szintézis

5.2.1 Általános gazdaságfejlesztési kihívások és lehetőségek

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye az ország északkeleti részén, az ukrán, román és szlovák határ mentén helyezkedik el. A vármegye településhálózata kiegyensúlyozatlan: Nyíregyháza a vármegye egyetlen centruma, nagyvárosa, amelynek további fejlesztése, fejlődése elengedhetetlen a vármegye felzárkózása és gazdasági versenyképességének növekedése szempontjából. A vármegyeszékhely mellett kiemelkedően fontosnak tekinthető három, jelentős vonzáskörzettel és gazdasági potenciállal rendelkező város (Kisvárd, Mátészalka, Nyírbátor), amelyek decentrum szerepet töltenek be a vármegye gazdasági életében, emellett az egyéb járásközpontok, városok és néhány község is fontos gazdasági-foglalkoztatási funkcióval bír.

Geopolitikai helyzetéből adódóan a vármegye gazdaságában meghatározóak a határmenti együttműködési kapcsolatok, ugyanakkor a határmenti területei perifériát alkotnak. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye a legtöbb gazdasági és társadalmi mutató esetében jelentősen elmarad az országos átlagtól: az ország 37 komplex programmal fejlesztendő járása közül 9 a vármegyében található¹⁴.

A globalizálódó gazdasági környezetben különösen felértékelődik Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye gazdaságföldrajzi jelentősége, mivel területén több jelentős nemzetközi szállítási útvonal halad át, ami felerősíti a vármegye logisztikai szerepkörét. Jelenleg a TEN-T folyosókhoz kapcsolódó közlekedési útvonalak ukrán és román határig történő kiépítése a vármegye egyik kiemelt közlekedésfejlesztési prioritása.

A vármegye demográfiai folyamatait az országosnál lassabb társadalmi előregedés és nagymértékű szelektív migráció jellemzi, ami befolyásolja a helyben rendelkezésre álló munkaerő mennyiségét. A vármegyei korstruktúra inkább kedvezőnek tekinthető, a lakosság képzettségi szintje azonban egyértelműen elmarad az országos átlagtól, ami negatívan befolyásolhatja az elérhető munkahelyek körét. A vármegyei bérszínvonal kifejezetten alacsony, ami egyfelől tükrözi a vállalkozások korlátozott pénzügyi lehetőségeit és az alacsony hozzáadott értékű munkakörök dominanciáját, másfelől a népesség elvándorlását is felgyorsítja. A vállalkozói szféra nagy részét a korlátozott tőkeerővel rendelkező mikro- és kisvállalkozások adják, de foglalkoztatási szempontból fontos szerepet töltenek be a közép- és nagyvállalkozások is.

Ugyan a vármegye munkaerőpiaci mutatói – a népesség gazdasági aktivitását és foglalkoztatottságát szemléltető mutatók – jelentős mértékben javultak az elmúlt évtizedben, ettől függetlenül a vármegye továbbra is az egyik legnagyobb munkanélküliségi rátával rendelkezik az országban. Az álláskereső többsége alacsony iskolai végzettségű, illetve szakképzetlen. Fontos tény, hogy az álláskereső nagy száma mellett a közfoglalkoztatás is

¹⁴ 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról

meghatározó szerepet tölt be a vármegye munkaerőpiacán: az összes közfoglalkoztatott majdnem negyede (22,6%-a) Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében él.

Munkaerőpiaci szempontból a vármegye egyik nagy kihívása, hogy rendelkezésre álljon a munkaadók mennyiségi és minőségi elvárásainak megfelelő munkaerő, mivel az egyidejűleg jelenlévő munkaerőhiány és -többlet gátolja a gazdasági növekedést. A munkaerőpiaci anomália kezelése a szakképzési rendszer rugalmassá tételével, a kínálat és kereslet összehangolásával érhető el.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye fejlesztésének fókuszában a népességmegtartás, a leszakadó térségek és társadalmi csoportok felzárkóztatása, illetve a versenyhátrányok csökkentése áll, amelynek fontos eszköze a gazdaság- és foglalkoztatásfejlesztés – kiemelt figyelmet fordítva a jelenlegi, a fejlődési pályán lévő és a potenciálisan megújítható húzóágazatokra (élelmiszeripari vertikum, vegyipar, járműipar, gépgyártás, fémfeldolgozás, logisztika, turizmus, egészségipar, gyógyszeripar, fa- és bútoripar).

5.2.2 Befektetésösztönzési kihívások és lehetőségek

Az ipari parkok nagyon fontos szerepet játszanak a hazai gazdaság fejlődésében, meglétük a vállalkozások helyszínválasztása, így a befektetésösztönzés szempontjából is fontos. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében számos ipari park és iparterület található, meghatározó részük Nyíregyházán, valamint a vármegye decentrumaiban működik. Az iparterületek többsége ugyanakkor infrastruktúrájában fejletlen, ezért területeik nehezen értékesíthetők előzetes infrastrukturális beruházások nélkül.

A vállalkozások térbeli koncentrációja alapján a külső perifériákról hiányoznak a nagyobb foglalkoztatók, ezért a befektetők vonzása – a helyi vállalkozások támogatása mellett – a vármegye keleti, határmenti területein kiemelt fontosságú feladat azzal együtt, hogy Nyíregyháza mint gazdasági centrum további fejlődése és fejlesztése az egész vármegye érdekét szolgálja.

Az ipari parkok mellett jelentős infrastrukturális létesítmények a logisztikai terminálok, amelyek közül a 2022-ben átadott fényeslitkei East-West Gate (EWG) intermodális terminált kell kiemelni: a nyomtáváltásból adódó átrakás jelentős része Európában idáig a fehérorosz-lengyel határon történt, ugyanakkor e határszakasz logisztikai szerepe az orosz-ukrán háború miatt jelentős mértékben lecsökkent, így az újonnan átadott terminál a jövőben a kelet-nyugati (Ukrajna és Európa közötti) vasúti áruszállítás fontos állomásává válhat.

Befektetésösztönzés szempontjából fontos tényező a kutatás-fejlesztés térségi jelenléte, az innovációs kapacitások bővítése. A nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő támogatási és adókedvezmények ellenére Magyarországon nem tapasztalható a K+F intenzív külföldi közvetlen beruházás jelentős mértékű beáramlása, ami mögött részben a hazai innovációs rendszer gyengeségei állnak. A vármegye kutatás-fejlesztésben betöltött szerepe az országon belül is csekély – jelentősebb kapacitások az agráriumban működő K+F területén vannak. Az

innovációs ökoszisztémák építése ugyanakkor kiemelten fontos, hogy az ország a régió egyik gyártási központjából a térség tudásközpontjává váljon.

A térségi beszállítói hálózatok és klaszterek kiépítése lehetőséget hordoz magában, hogy a vármegyei kis- és középvállalkozások a globális ellátási láncokba beépüljenek. Továbbá a vármegye szempontjából jelentős fejlődési potenciált hordoz a térségi együttműködések megerősítése, különösen a Nyíregyháza-Debrecen, valamint a határtérség várospárosai (Mátészalka-Szatmárnémeti, Nyírbátor-Nagykároly, Vásárosnamény-Beregszász) esetében.

6 STRATÉGIAI CÉLRENDSZER

A Stratégia célrendszerének összeállítása során számos vármegyei és magasabb szintű általános, illetve ágazati koncepció és egyéb stratégiai jellegű dokumentum figyelembevétele szükséges annak érdekében, hogy biztosítani lehessen az illeszkedést és a sinergiát a célkitűzések között:

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területfejlesztési Koncepciója 2014-2020 és 2021-2027,
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területfejlesztési Programja (Stratégiai Program és Operatív Program) 2014-2020 és 2021-2027,
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Foglalkoztatási Stratégiája 2017-2021,
- Megvalósíthatósági tanulmány a „Foglalkoztatási együttműködések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” című, TOP-5.1.1-15-sb1-2016-00001 azonosítószerű és a „Foglalkoztatási - gazdaságfejlesztési együttműködések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” című, TOP-5.1.1-15-sb1-2020-00002 azonosítószerű projektekhez,
- Nemzeti Fejlesztés - 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció,
- A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030,
- Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia (S3) 2021-2027,
- Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira.

6.1 Jövőkép

A helyzetfeltárás és helyzetértékelés főbb megállapításaira építve az alábbi jövőkép rajzolódik ki Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye számára.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében kialakul egy vármegyei szinten koordinált befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési keretrendszer, amely figyelembe veszi a vármegye gazdasági, társadalmi és környezeti adottságait és lehetőségeit – különös tekintettel a jelenlévő és fejlesztendő kulcságazatokra, a településszerkezetre és a települések gazdasági vonzerejére, valamint az elérhető és mobilizálható munkaerőpotenciálra. A befektetésösztönzésben és a gazdaságfejlesztésben érintett szervezetek, többek között az önkormányzatok, az érdekképviselői, oktatási, képzési szervezetek és a vállalkozások szoros partnerségben együttműködnek egymással és közösen határozzák meg a gazdaságfejlesztési irányvonalakat. Ennek köszönhetően Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye vonzó befektetési célponttá válik Kelet-Közép-Európán belül, és már középtávon olyan beruházások valósulnak meg a területén, amelyek növelik a vármegye versenyképességét és gazdasági teljesítményét, erősítik a vállalkozások közötti kapcsolódásokat, mérsékelik a területi egyenlőtlenségeket országos és vármegyei viszonylatban egyaránt, valamint közvetlenül hozzájárulnak a foglalkoztatási szint emeléséhez.

6.2 Célok

6.2.1 Stratégiai célok

A jövőkép eléréséhez olyan stratégiai célkitűzések megfogalmazása szükséges, amelyek objektíven és számszerűsíthető módon mérik a befektetésösztönzés és a gazdaságfejlesztés elért eredményeit és hatásait.

S1. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye gazdasági felzárkózása

Az európai uniós kohéziós politika és ezzel együtt a hazai területfejlesztés célja az egyes térszerkezeti egységek közötti gazdasági-társadalmi különbségek mérséklése, azonban a számos és hosszú ideje tartó törekvés ellenére viszonylag korlátozott eredmények realizálódtak mind EU-s, mind országos szinten. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye évek óta az utolsó helyek egyikét foglalja el a gazdasági teljesítményt mérő GDP tekintetében (2020-ban az egy főre jutó bruttó hazai termék az országos átlag 57,9%-át érte el) – ezen kell változtatni a hatékony és sikeres befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési tevékenységekkel. Egyfelől növelni kell a beruházások volumenét, ugyanis 2022. 1. negyedévében az egy lakosra jutó beruházás értéke alig haladta meg az országos átlag 40%-át (87 600 forint szemben a 197 800 forinttal), másfelől előnyben kell részesíteni azokat az ágazatokat, amelyek magasabb hozzáadott értéket állítanak elő, felhasználják és egyúttal ösztönzik a kutatásfejlesztési tevékenységeket és azok eredményeit, továbbá lehetővé teszik a vármegyei vállalkozói ökoszisztéma megerősödését és a vállalkozások közötti kapcsolódások intenzívebbé és sűrűbbé válását. Mindez hozzájárul ahhoz, hogy a vármegye gazdasági-társadalmi mutatói ne csak abszolút értékben javuljanak, hanem elinduljon egy mélyreható felzárkózási folyamat.

S2. A vármegyén belüli területi egyenlőtlenségek mérséklése

Jelentős fejlettségbeli különbségek nemcsak országos szinten, hanem a vármegyén belül is erőteljesen kirajzolódnak. Jóllehet természetes jelenség, hogy a vállalkozások – és ezzel együtt a gazdasági teljesítmény és a munkahelyek is – a nagyobb városokban koncentrálódnak, figyelmet kell fordítani arra, hogy egyfajta észszerű munkamegosztást feltételezve és megcélózva, ne kizárólag a vármegyeszékhelyre és a három kijelölt gazdasági decentrumba érkezzenek befektetők, hanem egyéb járásközpontokba, kisebb városokba és akár olyan községekbe is, amelyek kedvező elérhetőséggel és megfelelő üzleti infrastruktúrával is rendelkeznek. Mindezzel együtt hangsúlyozni kell, hogy Nyíregyházán országos szinten is kiemelkedő, rendkívül jelentős ipari park fejlesztés és bővítés zajlik, valamint az elmúlt évek célzott gazdaságfejlesztésének eredményeként már új betelepülő is érkezik a városba, amely az egész vármegye gazdaságára pozitív hatást fejt ki. Azaz az egyenlőtlenségek mérséklése nem valamiféle negatív vagy pozitív diszkriminációt jelent egyes települések vagy térségek között, hanem a belső erőforrások és az ebből eredő pozitív folyamatok optimális kihasználását:

egyrészt a fejlett és fejlődő gazdasági központok magával húzzák a környező térséget is, másrészt nem szabad gazdasági fehér foltként kezelni a vármegye belső és külső periferiáit, azaz meg kell vizsgálni, milyen típusú befektetések és tevékenységek számára tudnak optimális feltételeket kínálni a kevésbé városiasodott térségek. Mindez azért is fontos, mert a munkaerő csak egy bizonyos pontig mobilizálható: a potenciális munkaerő egy része objektív szempontok miatt (pl. nem megfelelő helyközi közlekedési alternatívák) nem tud vagy szubjektív tényezők miatt (pl. egyéni élethelyzet) nem hajlandó nagyobb távolságokra ingázni, ami szintén konzerválhatja a vármegyén belüli fejlettségi diszkrpanciákat.

S3. A munkanélküliségi ráta csökkentése

Országos szintű célkitűzés a teljes foglalkoztatottság elérése, amely definíció szintjén nem nulla százalékos munkanélküliségi rátát jelent, sokkal inkább egy elméleti állapotot, amikor minden személy, aki képes és hajlandó dolgozni, anyagi ellentételezés fejében munkát végez egy vállalkozásnál, – közvetlenül vagy közvetetten – államilag finanszírozott szervezetben vagy önfoglalkoztatóként. Ehhez a COVID-19 járvány előtti időszakban már közel állt az ország, és egy erőteljes visszaesést követően újból pozitív jelenségek rajzolódtak ki a munkaerőpiacon (miközben a közeljövő inkább ismét negatív tendenciákat fog hozni). Látni kell azonban, hogy míg a foglalkoztatási rátában nincs nagy különbség a vármegyék között (2022. I. negyedévében az országos átlag 74% volt, és ettől Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye csak 6,5 százalékponttal maradt el), addig a munkanélküliségi ráta esetében a különbség lényegesen nagyobb: a vármegyei érték két és félszerese az országos átlagnak (9,5% szemben a 3,8%-kal), ráadásul a regisztrált álláskereső több, mint egyharmada tartósan, egy évet meghaladóan nem tud elhelyezkedni. Mindazonáltal ami jelenleg hátránnyként jelentkezik, az hosszú távon előnnyé konvertálható: a vármegye jelentős munkaerő-tartalékkal rendelkezik, ez pedig a viszonylag alacsony bérszinttel társulva (a vármegyében a havi nettó átlagkereset 243 067 Ft/fő volt 2022. 1. negyedévében, míg az országos érték 338 005 Ft/fő) a befektetők szempontjából mindenképpen vonzerőként értelmezhető. A két folyamatnak – a befektetésösztönzésnek és a munkanélküliség mérséklésének – egymást kell erősítenie, azaz egyfelől az álláskeresőket, a közfoglalkoztatottakat és az inaktívakat mozgósítani kell, valamint alkalmassá tenni őket a tartós munkavállalásra annak érdekében, hogy minél több befektető érkezzen a vármegyébe, másfelől a beruházások nyomán újonnan létrejövő munkahelyek fel is tudják szívni a meglévő munkaerő-tartalékot – végeredményként mérsékelve a magas munkanélküliséget a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye teljes területén.

6.2.2 Horizontális célok

Az Európai Unióban a 2021 és 2027 közötti költségvetési periódus két kiemelt fókuszterülete a digitális átállás és a zöld átállás – ezeket fontos szem előtt tartani a Stratégia megvalósítása során, ezért horizontális célokként támogatják a jövőkép elérését. Ezek mellett Szabolcs-

Szatmár-Bereg vármegye társadalmi adottságai miatt nagy hangsúlyt kell fektetni a hátrányos helyzetű, szegénységben vagy annak küszöbén élő személyek felzárkóztatására (különös tekintettel a várhatóan egyre intenzívebbé váló megélhetési válságra), emiatt ezt is érdemes átfogó módon érvényesíteni a befektetésösztönzés és a gazdaságfejlesztés területén. Mindezek alapján a Stratégia horizontális céljai a következők:

H1. A gazdaság és a társadalom digitalizáltsági fokának javulása

H2. A gazdaság környezeti szempontból fenntartható növekedése

H3. A hátrányos helyzetűek felzárkóztatása

H1. A gazdaság és a társadalom digitalizáltsági fokának javulása

A vállalati szektor IKT kapacitása és felkészültsége egyre dominánsabb tényező a gazdasági versenyképességben. Az Európai Unió által alkotott indexszám Digitális Gazdaság és Társadalom Index (Digital Economy and Society Index – DESI) alapján 2021-ben Magyarország a gyengén teljesítő tagállamok közé tartozott (23. helyen volt). A vállalatok teljesítő- és versenyképességét különösen hátráltatja a jelentős elmaradás a digitális technológiák alkalmazásában, ami mindenekelőtt a kis- és középvállalkozásokra jellemző – Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye pedig valószínűleg az országos átlag alatti értékekkel rendelkezik.

Ugyanígy korlátokat jelent a lakosság viszonylag alacsony szintű digitális kompetenciája, ami elsősorban az idősebb generációba tartozók és az alacsonyabb iskolai végzettségűek esetében nehezíti, de akár gátolhatja is a munkaerőpiacon való érvényesülést – ez pedig közvetett módon szintén rontja a vármegye és az itt működő vállalkozások versenyképességét.

Mindezek miatt kiemelt figyelmet kell fordítani mind a vállalkozások, mind a lakosság digitális ellátottságának és képességeinek fejlesztésére a befektetésösztönzéssel és a gazdaságfejlesztéssel kapcsolatosan is, amire az alábbiak nyújtanak lehetőséget még úgy is, hogy vármegyei szinten a tényleges cselekvés leginkább egyfajta koordinációban és az igények feltárásában mutatkozhat meg:

- figyelembe kell venni a már itt működő és a betelepülni szándékozó vállalkozások elvárásait a digitális infrastruktúrával kapcsolatosan,
- nagyobb mértékben javasolt fókuszálni azon ágazatokra, amelyeknél jelentősebb a digitális lemaradás (pl. (turisztika, építőipar, élelmiszergazdaság, logisztika),
- célszerű előnyben részesíteni azokat a vállalkozásokat, amelyek az IKT-szektor területén működnek, illetve nagyobb arányban támaszkodnak IKT-megoldásokra,
- ösztönözni kell a digitális célú K+F+I tevékenységeket és az ezzel kapcsolatos együttműködéseket,
- átfogóan javítani kell a digitális készségeket a jelenlegi és jövőbeni munkavállalók körében – kihasználva a duális képzésben rejlő lehetőségeket is,

- ösztönözni kell az informatikai felsőoktatásban tanulók számának növelésére irányuló kezdeményezéseket,
- ki kell használni a big data elemzésben rejlő lehetőségeket a köz- és a vállalati szférában egyaránt.

Ezeket az alapvető irányvonalakat szem előtt tartva biztosítható, hogy a befektetésösztönzés és a vármegye digitális fejlődése egymással párhuzamosan, egymás pozitív hatásait erősítve történjen meg.

H2. A gazdaság környezeti szempontból fenntartható növekedése

Az Európai Zöld Megállapodás célja az EU gazdaságának modern, erőforrás-hatékony és versenyképes gazdasággá alakítása és ezzel együtt a klímaváltozás és a környezet károsodása miatti egzisztenciális veszély mérséklése. Az Európai Zöld Megállapodás eredetileg biztosította volna, hogy

- az üvegházhatású gázok kibocsátása 2050-re nettó nullára csökkenjen,
- a gazdasági növekedés ne függjön az erőforrásoktól;
- az átalakulásnak ne legyenek negatív hatásai semmilyen társadalmi csoportra vagy földrajzi területre.

Jóllehet a COVID-19 járvány, az orosz-ukrán háború és a mindezek miatt bekövetkező gazdasági recesszió és energetikai válság részben felülírja a fenti célkitűzéseket, már rövid távon sem lehet eltekinteni a környezeti fenntarthatóság és a reziliencia kérdéskörétől. A gazdaságfejlesztés és a befektetésösztönzés során többféleképpen is érvényre juttatható a fenntarthatóság alapelve: olyan ágazatok, illetve vállalatok betelepülését célszerű előnyben részesíteni, amelyek

- kevésbé erőforrásigényesek – legyen szó a beruházáshoz szükséges területről, a felhasznált nyersanyagok köréről és mennyiségéről, az energetikai kitértegről vagy a termeléshez szükséges vízfogyasztásról,
- nem indukálnak felesleges szállítási útvonalakat,
- az elérhető legjobb technológiát alkalmazzák,
- ösztönzik és használják a környezettechnológiai innovációkat,
- környezetterhelésük mérsékelt valamennyi hatásviselő (levegő, víz, talaj, élővilág – beleértve az embert –, épített környezet) tekintetében,
- figyelembe veszi a körforgásos gazdaság szempontjait.

A felsoroltakon túl ösztönözni kell a barnamezős fejlesztéseket a zöldmezős beruházásokkal szemben (elvégezve a szükséges környezeti kármentesítést is), utóbbiak esetében pedig kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a termőföld védelme biztosított legyen. További

szempont a befektetésösztönzés és a gazdaságfejlesztés tervezése és megvalósítása során a releváns K+F+I tevékenységek és a szükséges kapacitások megteremtésének előtérbe helyezése – különösen a karbonsemleges, az energetikai átállást támogató megoldások térnyerése érdekében. Fontos látni, hogy ez nemcsak a negatív környezeti hatások mérséklését teszi lehetővé, ami a vármegye klímaváltozásnak való kitettsége, klímaadaptációs képessége és a mezőgazdaság meghatározó szerepe miatt elsődleges szempont, hanem bizonyítottan¹⁵ hozzájárul a gazdasági teljesítmény növekedéséhez és a gazdasági rezilienciához is.

H3. A hátrányos helyzetűek felzárkóztatása

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében az inaktívák száma és aránya kifejezetten magas. Ebbe a csoportba tartoznak azok a munkavállalási korú személyek, akik nem dolgoznak és nem is regisztráltak álláskeresőként. A KSH adatai szerint 2022. II. negyedévében a 15–64 év közötti népesség 26,1%-a tartozott az inaktívák közé a vármegyében, ez az érték a hátrányos helyzetű járásokban lényegesen magasabb.

Ugyanígy a mozgósítható munkaerőtartalékba tartoznak a közfoglalkoztatottak is. Jóllehet számuk a 2016-os csúcshoz (37 057 fő) képest jelentős mértékben csökkent (2021-ben 19 220 fő), de ennek a csaknem 20 ezer főnek a reintegrálása az elsődleges munkaerőpiacra nagyban mérsékelné egyes ágazatok munkaerőhiányát.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye jelentős munkaerőtartalékkal rendelkezik, amit a potenciális befektetők pozitív tényezőnek tekintenek, azonban nagy erőforrásokat kell fordítani arra, hogy az érintett személyek valóban megjelenjenek a munkaerőpiacon. A hátrányos helyzetűek felzárkóztatása elengedhetetlen a vármegye kiegyensúlyozott munkaerőpiaca szempontjából, kiemelt figyelmet kell fordítani képességeik és készségeik komplex fejlesztésére.

¹⁵ World Economic Forum: <https://www.weforum.org/agenda/2022/07/sustainable-resilient-inclusive-economic-growth/>

7 BEFEKTETÉSÖSZTÖNZÉSI ÉS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI INTÉZKEDÉSEK

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye Befektetésösztönzési és Gazdaságfejlesztési Stratégiája 5 prioritást és 20 intézkedést tartalmaz, amelyek reagálnak a helyzetfeltárás és helyzetértékelés során azonosított adottságokra, külső és belső problémákra, kihívásokra.

6. ábra: A prioritások és intézkedések bemutatása

Forrás: saját szerkesztés

Az intézkedések kijelölésének alapkoncepciója, hogy elkülönítésre kerülnek olyanok, amelyek már 2023-ban elindíthatók, emellett pedig indikatív jelleggel további javaslatokat lehet megfogalmazni közép- és hosszútávra is.

A Stratégia keretében az egyes intézkedések egységes szerkezetben kerülnek kidolgozásra (különböző részletezettséggel a rövidtávú beavatkozások, illetve az indikatív javaslatok vonatkozásában):

- Intézkedés címe: az intézkedés tartalmára utaló rövid megnevezés,
- Szakmai háttér és szükségletek: ebben a részben kerül bemutatásra, hogy miért van szükség az adott projektek keretében megjelölt intézkedésekre, az adott területen melyek a kiemelt szükségletek, problémák,
- Intézkedés tartalma, tevékenységek: az intézkedés által elérendő célok, valamint a tervezett tevékenységek részleteinek bemutatása,
- Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek: az intézkedés megvalósításáért felelős lehetséges szervezetek és a végrehajtásban közreműködő lehetséges partnerek megnevezése,
- Célcsoportok: azon társadalmi, gazdasági csoportok azonosítása, amelyekre az intézkedés közvetlenül vagy közvetve hatni kíván,
- Ütemezés: ez a rész a projektek időbeli ütemezésére vonatkozóan tartalmaz javaslatot,
- Finanszírozás:¹⁶ ebben a részben megtörténik a mozgósítható pénzügyi források feltárása, amelyek magukban foglalják az Európai Unió által társfinanszírozott programokat (legyen szó akár operatív programokról, gazdaságfejlesztési támogatásokról vagy akár határmenti programokról), a hazai állami forrásokat, valamint az érintett szervezetek által biztosított önerőt is, amennyiben rendelkezésre áll.

7.1 A vármegyei befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés információs bázisának megteremtése

2023-ban elindítható intézkedések

7.1.1 Vármegyei befektetői információs adatbázis kialakítása

Intézkedés címe	1.1 Vármegyei befektetői információs adatbázis kialakítása
Szakmai háttér és szükségletek	A befektetői döntéshozatal egy speciális folyamat, amely során jellemzően több ország és azokon belül több város versenyez

¹⁶ A finanszírozásról további részletes információkat a 8.2 fejezet tartalmaz.

	egymással potenciális telephelyként. A megkeresések esetén az érintett vállalkozások – legyen szó akár külföldi, akár hazai vállalatról – számos olyan információ birtokában hozzák meg döntésüket, amelyek nem feltétlenül érhetők el nyilvánosan, illetve gyorsan. Akár a Nemzeti Befektetési Ügynökségen, akár más irányból érkezik egy befektetői érdeklődés, az érintett településnek mielőbb választ kell adni a felmerülő kérdésekre, és erre – főleg a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyére jellemző – kisebb városoknak nem áll rendelkezésére a szükséges kapacitás. Emiatt indokolt vármegyei szinten gyűjteni, rendszerezni és folyamatosan aktualizálni azokat az adatokat és információkat, amelyek befolyásolják a telephelyválasztási döntéseket.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja, hogy a potenciális befektetők általánosan felmerülő, illetve specifikus kérdéseit könnyen és gyorsan meg lehessen válaszolni, amihez naprakész gazdasági és társadalmi adatokra és információkra van szükség. Az adatok köre kettős: - egyfelől szükséges egy folyamatosan frissítendő adatbázis, amely a befektetők szempontjából releváns gazdasági-társadalmi adatokat, információkat tartalmazza vármegyei, járási és – ahol rendelkezésre áll – települési szinten; - másfelől képesnek kell lenni arra, hogy a befektetői tárgyalások során felmerülő ad hoc jellegű kérdésekre is szakmailag megalapozott válaszokat lehessen adni. Az alapszintű adatbázis optimálisan a következő információkat tartalmazza: - legfontosabb ágazatok a vármegyében, illetve a nagyobb településeken, - beruházások nagysága ágazatonként, - működő vállalkozások száma ágazatonként és létszámkategóriánként, - a legnagyobb vállalatok felsorolása (ágazattal és a foglalkoztatottak számával együtt), - ipari infrastruktúra adatai, - lakónépesség száma korcsoportonként,

- népesség gazdasági aktivitása, iskolai végzettsége, nyelvtudása,
- havi átlagos bruttó jövedelem ágazatonként,
- középiskolák száma típusonként,
- középiskolákban tanuló diákok száma, ezen belül az 1 és 2 éven belül végzők száma,
- középiskolai specializációk, szakmacsoportok és szakmák,
- felsőoktatási intézmények száma (a kihelyezett szakokat is beleértve),
- felsőoktatási intézmények hallgatóinak száma szakonként,
- bölcsődei és óvodai férőhelyek száma és a beíratott gyermekek száma,
- négycsillagos szállodák száma, férőhelye, elérhetősége,
- magasabb kategóriájú éttermek száma, befogadóképessége, elérhetősége,
- MICE-turisztikai helyszínek száma, befogadóképessége, elérhetősége,
- a vármegye külső megközelíthetősége (autópálya, vasút, repülőterek), valamint belső közlekedési adottságai (pl. nagyobb városok összeköttetése közösségi közlekedéssel).

Az egyéb **speciálisan felmerülő kérdések** érinthetnek többek között jogi-szabályozási, környezetvédelmi témaköröket, illetve esetenként szükség lehet vármegyén kívüli adatokra vagy jövőbeli prognózisok összeállítására, trendek felvázolására is. Ezek összegyűjtése akkor lehet kellőképpen gyors, ha az információforrásokkal (hatóságok, oktatási-képzési intézmények, egyéb szakértők stb.) szoros szakmai kapcsolat alakult ki – erre egy befektetésösztönzési koordinátornak kiemelt figyelmet kell fordítania a tevékenysége során.

Mindezek lehetővé teszik a potenciális befektetők előzetes informálását, valamint a befektetői tárgyalások hatékony lebonyolítását – ráadásul a szakmai bizalom kialakításához is nagymértékben hozzájárul, ha a beruházók megtapasztalják a releváns szereplők felkészültségét és szakmai tájékozottságát.

Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Nyíregyházi Egyetem - Északi Agrárszakképzési Centrum - Kisvárdai Szakképzési Centrum - Mátészalkai Szakképzési Centrum - Nyíregyházi Szakképzési Centrum - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok - Vállalkozások - Civil szervezetek
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások - Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye települési önkormányzatai
Ütemezés	2023. I. negyedévtől folyamatosan
Finanszírozás	- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program - Egyéb európai uniós források - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.1.2 Online üzleti infrastruktúra-kataszter létrehozása

Intézkedés címe	1.2 Online üzleti infrastruktúra-kataszter létrehozása
Szakmai háttér és szükségletek	A beruházások alapvető feltétele az üzleti infrastruktúra rendelkezésre állása, amelyek között három fő típus különböztethető meg: - ipari parkok, - ipari-gazdasági célú fejlesztési területek, - inkubátorházak. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a rendelkezésre álló információk alapján nagyságrendileg 20-20 ipari park és inkubátorház, valamint több tucat gazdasági célra alkalmas – állami, önkormányzati vagy magántulajdonú – terület található. Ezekkel kapcsolatosan az adatgyűjtés elkezdődött a települési kérdőíves felmérés keretében, azonban ez egyfelől még nem tekinthető teljes körűnek, másfelől az adatok széleskörű felhasználhatósága még nem biztosított.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja, hogy rendelkezésre álljon egy naprakész online kataszter a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye kizárható üzleti infrastruktúrájáról – meggyorsítva ezáltal a befektetői tárgyalásokat és döntéshozatali folyamatot. Az üzleti infrastruktúra-kataszternek optimálisan az alábbi adatokat, információkat kell tartalmaznia: - üzleti infrastruktúra típusa, - elérhetőségi adatok (cím, honlap, e-mail, telefonszám), - teljes terület és rendelkezésre álló szabad terület, - az üzleti infrastruktúra területén működő vállalkozások száma, - az üzleti infrastruktúra területén foglalkoztatottak száma. A kataszter további releváns adatokkal kiegészíthető: - közüzemi infrastruktúra leírása (pl. elektromos áramellátási rendszer, földgázhálózat, megújuló energiaforrások, ivóvízhálózat, szennyvízelvezető hálózat, csapadékvízvezető rendszer, tározó és/vagy szikkasztó tó, közvilágítás, távközlési hálózat),

- közlekedési infrastruktúra leírása (pl. belső úthálózat, vasúti iparvágány, térítésmentesen és/vagy díjfizetés ellenében igénybe vehető parkolás, fedett parkolás, kerékpártároló, elektromos töltőállomás),
- biztonságtechnikai infrastruktúra (biztonsági kamerarendszer, riasztórendszer),
- az üzleti infrastruktúra területén elérhető vállalkozói szolgáltatások listája (pl. jogi, műszaki, pénzügyi, forrásszerzési, marketing és kommunikációs tanácsadás, pályázatkészítés, projektmenedzsment, közreműködés külföldi munkavállalók ügyeinek intézésében, kapcsolattartás, közvetítés a hatóságok irányába, logisztikai szolgáltatás),
- az üzleti infrastruktúra területén elérhető egyéb szolgáltatások listája (pl. utak karbantartása, tisztítása, zöldterületek karbantartása és egyéb kertészeti szolgáltatások, közvilágítás karbantartása, szemétszállítás, őrzés-védelem, szálláshelyszolgáltatás, catering, vendéglátás, közétkeztetés, ingatlan bérbeadása, üzemeltetése, gépjárműkölcsonzés, menetrend szerinti buszjárat, egyéb személyszállítási szolgáltatás, csomagpont, postai szolgáltatások, takarítás),
- az üzleti infrastruktúra területén működő vállalkozások listája.

Az online adatbázis optimális esetben térképes megjelenítést is lehetővé tesz, összetett keresőfelülettel rendelkezik, és évente frissítésre kerül. Kialakítása során biztosítani kell az esélyegyenlőséget, azaz figyelembe kell venni azt is, hogy olyan érzékeny adatok, amelyek esetlegesen bármely település vagy valamely üzleti infrastruktúra tulajdonosa, üzemeltetője számára hátrányt vagy éppen előnyt okoz, ne kerülhessenek nyilvánosságra.

Mindezek lehetővé teszik a potenciális befektetők előzetes informálását, valamint a befektetői tárgyalások hatékony lebonyolítását – ráadásul a szakmai bizalom kialakításához is nagymértékben hozzájárul, ha a beruházók megtapasztalják a releváns szereplők felkészültségét és szakmai tájékozottságát.

Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Települési önkormányzatok - Vállalkozások
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások - Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye települési önkormányzatai
Ütemezés	2023. I. negyedévtől folyamatosan
Finanszírozás	- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program - Egyéb európai uniós támogatások Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.1.3 Információ-közvetítés

Intézkedés címe	1.3 Információ-közvetítés
Szakmai háttér és szükségletek	A befektetésösztönzés színtere alapvetően az országos és települési szint, Magyarországon a vármegyei befektetésösztönzési kezdeményezések egyelőre viszonylag kevés kézzelfogható eredményt tudnak felmutatni, azonban számos külföldi jó példa igazolja a regionális szintű befektetésösztönzés létjogosultságát.

	A befektetői döntéshozatal egy speciális folyamat, amely során jellemzően több ország és azokon belül több város versenyez egymással potenciális telephelyként. A megkeresések esetén az érintett vállalkozások – legyen szó akár külföldi, akár hazai vállalatról – számos olyan információ birtokában hozzák meg döntésüket, amelyek nem feltétlenül érhetőek el nyilvánosan, illetve gyorsan. Akár a Nemzeti Befektetési Ügynökségen, akár más irányból érkezik egy befektetői érdeklődés, az érintett településnek mielőbb választ kell adni a felmerülő kérdésekre, és erre – főleg a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyére jellemző – kisebb városoknak nem áll rendelkezésére a szükséges kapacitás. Emiatt indokolt vármegyei szinten gyűjteni, rendszerezni és folyamatosan aktualizálni azokat az adatokat és információkat, amelyek befolyásolják a telephelyválasztási döntéseket.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja, hogy hatékonyan elősegítse a potenciális beruházók és a befektetési helyszínek egymásra találását, ezáltal pedig növekedjen a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében megvalósuló gazdasági célú fejlesztések volumene. Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzatának hatásköre – a releváns szervezetek szakmai támogatásával – mindenekelőtt a koordinációra és a mediációra terjedhet ki: - egyrészt a „felülről”, az országos szintről érkező szakmai és fejlesztési információkat, befektetői megkereséseket közvetítheti a települések felé; - másrészt a magasabb döntéselőkészítői, döntéshozói szint számára tudja hatékonyabban bemutatni a vármegye adottságait, az egyes települések kiejánlható üzleti infrastruktúráját, a nagyobb volumenű beruházások megvalósításához szükséges fejlesztési szükségleteket – egyfajta lobbizási tevékenységet folytatva szabályozott keretek között; - harmadrészt konkrétan a potenciális befektetők irányába is tud információkat nyújtani akár előre elkészített kommunikációs kiadványokkal (pl. egy releváns információkat tartalmazó befektetői kiadvánnyal, imázsvideóval, rendszeresen aktualizált tematikus honlappal, aloldallal), akár a specifikus befektetői kérdések megválaszolásával.

	A folyamatos információáramlás megteremtésével egy közvetítő funkciót tölthet be, valamint a befektetői tárgyalások előkészítését és lefolytatását is támogathatja szakmailag – különösen azon települések esetében, ahol az ilyen irányú kapacitások kevésbé állnak rendelkezésre. Mindezzel elérhető, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata és szakmai partnerei megkerülhetetlen szereplők legyenek a befektetésösztönzés és a gazdaságfejlesztés területén. Az intézkedés hatására nemcsak a potenciális befektetők és a döntéshozók rendelkezhetnek reális és vonzó képpel Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyéről és az egyes települések gazdasági-társadalmi adottságairól, hanem növekedhet a települések felkészültsége a beruházások fogadására is.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Nyíregyházi Egyetem - Északi Agrárszakképzési Centrum - Kisvárdai Szakképzési Centrum - Mátészalkai Szakképzési Centrum - Nyíregyházi Szakképzési Centrum - Települési önkormányzatok - Vállalkozások - Civil szervezetek
Célcsoportok	- Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.)

	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások - Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye települési önkormányzatai
Ütemezés	2023. II. negyedévtől folyamatosan
Finanszírozás	- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program - Egyéb európai uniós támogatások Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

Indikatív javaslatok

7.1.4 Vármegyei beruházási és munkaerőpiaci prognózis összeállítása

Intézkedés címe	1.4 Vármegyei beruházási és munkaerőpiaci prognózis összeállítása
Szakmai háttér és szükségletek	Jelenleg vármegyei szinten kevés információ áll rendelkezésre a már itt működő vállalkozások jövőbeni terveiről – legyen szó akár nagyobb beruházások megvalósításáról, telephely-bővítésről, új gyártóhely kialakításáról, vagy éppen üzembeszárásról, a termelési volumen csökkentéséről. Mindezek nagymértékben és számszerű módon befolyásolják a vármegye munkaerő-keresletét, valamint közvetett módon az oktatási-képzési intézmények portfólióját is.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a munkaerőpiaci egyensúly tartós biztosítása, aminek egyik alapvető eszköze a vármegyében működő – elsősorban közepes és nagyméretű – vállalkozások jövőbeni terveinek feltérképezése. Ezt hatékonyan egy rendszeresen (évente) elvégzett online kérdőíves felmérés keretében lehet feltárni az alábbi fő információk összegyűjtésével: - tervezett beruházások a vármegye területén (helyszín, becsült költség, fejlesztés jellege – pl. munkaerőfelvétellel járó telephelybővítés vagy éppen elbocsátást eredményező technológiafejlesztés), - jelenlegi telephely bezárása (helyszín, érintett létszám),

	- a foglalkoztatotti létszám előrelátható növekedése kategóriánként (pl. betanított, szakképzett, szellemi, vezető munkakörökben), - a foglalkoztatotti létszám előrelátható csökkenése kategóriánként (pl. betanított, szakképzett, szellemi, vezető munkakörökben). Azon munkaadókat, amelyek jelentősebb változásokról számolnak be, illetve azon településeket, amelyek erőteljesen érintettek a változások által, javasolt személyesen is megkeresni, így egyfelől megismerhetők az esetleges negatív folyamatok hátterében húzódó motívumok, másfelől feltárható, hogy milyen szakmai támogatásra van szüksége az érintett vállalkozásnak és/vagy településnek. Mindez hozzájárul egy részletes vármegyei szintű beruházási és munkaerőpiaci prognózis összeállításához, ami tervezhetőbbé és hatékonyabbá teheti az infrastruktúrafejlesztések ütemezését, valamint a munkaerőpiaci koordinációt (pl. egy gyárban felszabaduló munkaerő „átirányítható” egy másik, munkaerőhiánnyal küzdő telephelyre, vagy a szakképzési centrumok célzott képzéseket indíthatnak a várható nagylétszámú munkaerőfelvételek kiszolgálása érdekében).
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Nyíregyházi Egyetem - Északi Agrárszakképzési Centrum - Kisvárdai Szakképzési Centrum - Mátészalkai Szakképzési Centrum

	- Nyíregyházi Szakképzési Centrum - Települési önkormányzatok - Vállalkozások
Célcsoportok	- A vármegye területén működő vállalkozások - Potenciális és jelenlegi munkavállalók
Ütemezés	2024-től folyamatosan
Finanszírozás	- Európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.2 Fizikai telepítő tényezők javítása

2023-ban elindítható intézkedések

7.2.1 Üzleti infrastruktúra fejlesztésének ösztönzése

Intézkedés címe	2.1 Üzleti infrastruktúra fejlesztésének ösztönzése
Szakmai háttér és szükségletek	2014-től kezdve a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program támogatásával nagymértékben javultak az üzleti környezet infrastrukturális adottságai Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye területén: csaknem 10 milliárd Ft értékben újítottak fel, építettek, illetve bővítettek ipari parkokat, ipari területeket, inkubátorházakat 18 településen. A kérdőíves felmérés eredményei azonban alátámasztják, hogy további jelentős fejlesztési szükségletek merülnek fel, hiszen 18 település jelezte, hogy ipari park kialakítását, fejlesztését tervezi, míg ipari fejlesztési területek, illetve inkubátorházak esetében 23 és 20 település fejezte ki fejlesztési szándékát. Hasonlóak a tendenciák a vállalkozások saját telephely- és technológiai fejlesztései esetében, amelyeket részben önerőből, részben a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program támogatásával, illetve egyéb pénzügyi forrás bevonásával valósítottak meg, de a versenyképesség növelése érdekében további beruházások szükségesek.

	Mindemellett hangsúlyozandó, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye az utolsók között van az egy lakosra jutó beruházások értékét tekintve: 2022 első félévében 209,7 ezer forint az országos 481,2 ezerrel szemben, ami még akkor is alacsony, ha figyelembe vesszük a főváros erősen torzító hatását.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja, hogy olyan diverzifikált és minden szükséges feltétellel ellátott üzleti infrastruktúra álljon rendelkezésre, amely megfelel a különböző típusú és volumenű beruházások megvalósítására – ezzel nagyobb befektetői vonzerőt biztosítva Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye számára. Mindazonáltal a gazdaságfejlesztésre rendelkezésre álló források szűkössége és azok hatékony felhasználása érdekében elengedhetetlen egyfajta területi munkamegosztás átgondolása és érvényre juttatása. Ehhez részletesen fel kell mérni a jelenlegi adottságokat és jövőbeli fejlesztési igényeket olyan szinten, ahogy a kataszterrel kapcsolatosan bemutatásra került. Ez alapján érdemes meghozni a szükséges döntéseket, figyelembe a szakmai és hatékonysági szempontokat, azaz érdemes olyan településeken fejleszteni az üzleti infrastruktúrát, amely logisztikai szempontból kedvező adottságokkal jellemezhető, elérhető távolságon belül megfelelő mozgósítható munkaerővel rendelkezik, relatíve költséghatékony és környezetbarát módon elvégezhető a szükséges infrastrukturális, energetikai és egyéb fejlesztések, van lehetőség beszállítói hálózatok, vállalkozói kapcsolatok kialakítására. Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata és partnerei ezeket a szakmai szempontokat tudják érvényesíteni az irányvonalak meghatározása és a döntések meghozatala során. Emellett a lehető legszélesebb körű szakmai támogatást kell nyújtani az üzleti infrastruktúrát fejleszteni tervező települések és vállalkozások számára, hogy az alapos előkészületek után nagyobb valószínűséggel jussanak hozzá a szükséges forrásokhoz és minél gyorsabban megtörténhessen a kivitelezés. Ezt a fajta mentorálást egyfelől a befektetésösztönzésért felelős szervezet, másfelől az egyéb szakmai, érdekképviselői, vállalkozásfejlesztési szervezetek tudják ellátni.

Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok - Vállalkozások
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások - Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye települési önkormányzatai
Ütemezés	2023. I. negyedévtől folyamatosan
Finanszírozás	- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program - Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program - Egyéb európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.2.2 Külső elérhetőség javítása

Intézkedés címe	2.2 Külső elérhetőség javítása
Szakmai háttér és szükségletek	Az egyik legfontosabb telepítő tényező az adott térség, település elérhetősége, a szállítási útvonalak biztosítása, amely magában

	foglalja az alapanyagok, alkatrészek beszállítását, valamint a késztermékek piacra juttatását is. Geopolitikai szempontból Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye helyzete kedvező: jöllehet Magyarországon belül periférikus elhelyezkedésű, azonban Szlovákia, Ukrajna és Románia szomszédsága előnyösnek tekinthető. Logisztikai szempontból pozitív adottság, hogy itt húzódik az V. (Mediterrán) TEN-T folyosó, amely európai szintű összeköttetést jelent. Az M3 autópálya képviseli a gyorsforgalmi úthálózatot, azonban ennek kihasználtsága Nyíregyháza után viszonylag alacsony, ez változhat, amint eléri az országhatárt. Ezzel együtt azonban az Ukrajna felé vezető 4. számú főút kifejezetten magas forgalmat bonyolít, kapacitása a 2x1 sávós szakaszokon kifejezetten szűk, fejlesztése mindenképpen indokolt. A meglévő útszakaszok fejlesztése, bővítése, rekonstrukciója mellett fel kell tárni és pótolni kell a hiányzó kapacitásokat a szomszédos országok irányába is. Ugyanígy meghatározó a külső vasúti elérhetőség, a Budapest – Záhony közötti 100. számú vasúti fővonal fejlesztése Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye elemei érdeke, hogy a környezetbarát áru- és személyszállítás minél nagyobb teret nyerjen. A hatékonyság és kapacitások növekedésének fontossága a legutóbbi időszakban is megmutatkozott, mivel a Fekete-tengeri kikötők részleges lezárása miatt felértékelődik a szárazföldi szállítási módok jelentősége. Emellett a vármegyében alulreprezentált a légi és a vízi közlekedés szerepe, mindkettő esetében érdemes megvizsgálni a fejlesztési lehetőségeket – az előbbinél inkább a személyforgalom, az utóbbinál pedig a teherforgalom szempontjából.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye befektetési, gazdasági és logisztikai vonzerejének növelése a külső elérhetőség javítása által. Az alábbi fejlesztések megvalósítása kulcsfontosságú (a közút- és vasútvonalak esetében nemcsak a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye területén): - az M3 autópálya befejező szakaszának megépítése és forgalomba helyezése,

	- a 4. számú főútvonal fejlesztése, teljes hosszúságban 2x2 sáv kiépítése és a települések belterületének elkerülése – különösen fontos ez a Debrecen-Nyíregyháza, valamint a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei szakaszokon, - az M49 gyorsforgalmi út kiépítése Románia irányába, - a 100. számú vasúti fővonal fejlesztése, minimum a 160 km/h sebesség elérése a teljes szakaszon, - Nyíregyháza Megyei Jogú Város területén található repülőtér fejlesztése üzleti célú utazások kiszolgálására, - megvalósíthatóság vizsgálata a vízi szállítási útvonal fejlesztésére és kikötők kialakítására vonatkozóan. A Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei szereplők elsősorban egyfajta lobbitevékenységgel, a fejlesztési szükségletek minél alaposabb megfogalmazásával és alátámasztásával tudnak hozzájárulni a folyamathoz. A határ irányába tartó vonalas infrastruktúra esetében fontos, hogy minél hamarabb meglegyen a kapcsolódás a szomszédos országokban is.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - MÁV-VOLÁN Csoport (kiemelten MÁV Zrt., MÁV FKG Kft., MÁV KfV Kft., ZÁHONY PORT Zrt.) - Magyar Közút Nonprofit Zrt. - Építési és Beruházási Minisztérium - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Települési önkormányzatok - Vállalkozások

Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások
Ütemezés	2023. I. negyedévtől folyamatosan
Finanszírozás	- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program - Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF) - Egyéb európai uniós támogatások - Állami forrás

7.2.3 Belső közlekedési hálózat fejlesztése

Intézkedés címe	2.3 Belső közlekedési hálózat fejlesztése
Szakmai háttér és szükségletek	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyén belül több reláció (pl. Kisvárdá-Nyírbátor, Mátészalka-Csenger, Záhony-Vásárosnamény), esetében nincs megfelelő módon biztosítva a gyors és rugalmas összeköttetés, ami nehezíti egyfelől a munkaerő mobilitását a gazdasági centrumfunkciójú települések irányába, másfelől a vállalkozások közötti üzleti-beszállítói kapcsolatok kialakítását. Ezeket a szempontokat a befektetők is mérlegelik a telephelyválasztási döntések meghozatala előtt. A belső közúti hálózat sűrűsége többnyire megfelelő, azonban a fő összekötő utak és a mellékutak állapota nagyon gyakran nem megfelelő, további fejlesztések szükségesek. Ez nemcsak, illetve nem kifejezetten az egyéni motorizált közlekedés miatt indokolt, legalább ennyire meghatározó a közösségi közlekedés és a teherszállítás szempontjából is. Jelenleg az autóbuszmenetrend nem minden esetben illeszkedik a műszakkezdések időpontjához, emiatt a nagyvállalatoknak önállóan kell megszervezni a foglalkoztatottak eljutását a munkahelyre, ami nem hatékony és költségigényes. Ez az állítás a vasúti közlekedésre is érvényes, ennek versenyképessége kizárólag a 100. számú vasúti fővonalon értelmezhető, a mellékvonalak kihasználtsága az elavult műszaki állapotból fakadó hosszú menetidő miatt kifejezetten alacsony.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei települések jobb összeköttetésének biztosítása a belső közlekedési hálózat bővítésével és fejlesztésével, ami könnyebbé,

	gyorsabbá és rugalmasabbá teszi a munkaerő, az alapanyagok és a termékek mozgását a vármegyén belül. Mindezzel növelhető a vállalkozások hatékony működése és versenyképessége. A hiányosságok és szűk keresztmetszetek alapján minimálisan az alábbi beavatkozások szükségesek – illeszkedve a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Konceptióhoz: - a vármegyeszékhelyre, a decentrumokba és egyéb járásközpontokba vezető utak minőségének javítása, - a hiányzó útszakaszok kiépítése (közút és kerékpárút egyaránt), - elkerülő utak építése, - a közösségi közlekedési hálózat javítása, - a közösségi közlekedési járatok menetrendjének hozzáigazítása a műszakkezdéshez. Emellett indokolt összehangolni a nagyobb munkaadók közlekedési igényeit és akár egy pilot projekt keretében – vállalati összefogásban – egy-egy viszonylatban közösen megszervezni a munkavállalók eljutását a munkahelyre, amely jelentős költségmegtakarítást eredményezhet munkáltatói oldalon.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - MÁV-VOLÁN Csoport (kiemelten MÁV Zrt., MÁV FKG Kft., MÁV KfV Kft., ZÁHONY PORT Zrt.) - Magyar Közút Nonprofit Zrt. - Építési és Beruházási Minisztérium - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek

	- Települési önkormányzatok - Vállalkozások - Civil szervezetek
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások - Potenciális és jelenlegi munkavállalók
Ütemezés	2023. II. negyedévtől folyamatosan
Finanszírozás	- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program - Egyéb európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

Indikatív javaslatok

7.2.4 IKT-hálózat fejlesztésének ösztönzése

Intézkedés címe	2.4 IKT-hálózat fejlesztésének ösztönzése
Szakmai háttér és szükségletek	A vállalkozások hatékony működőképességét alapvetően meghatározza az IKT-hálózatok kiépítettsége. A digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató (DESI) hálózati összekapcsoltság indikátora hiteles képet ad az európai uniós tagállamok digitális infrastruktúrájáról. Az uniós átlaghoz képest a legnagyobb eltérés a szupergyors, illetve a mobil szélessáv igénybevétele terén mutatkozik: míg előbbi esetében kiemelkedően teljesít hazánk, addig utóbbi tekintetében (100 főre jutó előfizetés) jelentősen elmarad az EU-s átlagától. A vezetékes internet-penetráció 2011 óta folyamatos növekedést mutat, de Magyarország továbbra is 4 százalékponttal marad el az uniós átlagtól. Mindez Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében – kiindulva az egyéb területen megmutatkozó különbségekből – még kedvezőtlenebb képet mutat.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a megfelelő minőségű digitális infrastruktúra rendelkezésre állása, azaz a vezetékes és vezeték nélküli hálózatok valamennyi szintjén alrendszerében olyan

	átereszttőképességre van szükség, amely biztosítja a hatékony hozzáférést a digitális szolgáltatásokhoz és tartalmakhoz. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye területén ösztönözni kell a hálózatok további bővítését, amit indokol a felhasználók számának, valamint az egy felhasználóra jutó átlagos sávszélesség-igény növekedése. Illeszkedve a Nemzeti Digitalizációs Stratégia 2021-2030 című dokumentumhoz, elsődlegesen az alábbiakra kell fókuszálni úgy, hogy a vállalkozói, befektetői igények minél nagyobb mértékben figyelembe legyenek véve: - minden végponton elérhető legyen a legalább 1 Gbps sebességű internetkapcsolat, - 5G hálózatok fejlesztésének ösztönzése. Mindezt a kormányzati és nem kormányzati hálózatok esetében, valamint az önkormányzati és a vállalkozói fejlesztésekhez kapcsolódóan is ösztönözni kell, – Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzatának és partnereinek leginkább ebben lehet szerepe a folyamatban. Ez az alapja az innováció és a digitális transzformáció elterjedésének, az Ipar 4.0 kialakulásának és megerősödésének – ez utóbbi integrálja a vállalatokon belüli és azok közötti értékteremtési láncot a digitalizáció eszközével.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Belügyminisztérium mint az informatikáért felelős kormányzati szereplő - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok

	- Vállalkozások
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások
Ütemezés	2024-től folyamatosan
Finanszírozás	- Európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.3 Soft telepítő tényezők javítása

2023-ban elindítható intézkedések

7.3.1 Népeségmegtartó erő növelése

Intézkedés címe	3.1 Népeségmegtartó erő növelése
Szakmai háttér és szükségletek	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye az egyik legnagyobb népességszámú vármegye, a népességcsökkenés az elmúlt három évtizedben lényegesen kisebb mértékben érintette, mint az ország más részeit. Kedvezőtlen tendencia azonban a szelektív elvándorlás, ami befolyásolja a helyben rendelkezésre álló munkaerő volumenét – ez pedig az egyik legfontosabb értékelési szempont a befektetői döntések meghozatala esetében. Míg a korstruktúra inkább kedvező, addig a lakosság képzettségi szintje egyértelműen elmarad az országos átlagtól, ami negatívan befolyásolhatja az elérhető munkahelyek körét is. A megyei bérszínvonal kifejezetten alacsony, ami egyfelől tükrözi a vállalkozások korlátozott pénzügyi lehetőségeit és az alacsony hozzáadott értékű munkakörök dominanciáját, másfelől a népesség elvándorlását is felgyorsítja.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja, hogy erősödjön Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye népességmegtartó ereje, ami a lakosságszám csökkenésének megállításában mutatkozik meg – ez pedig pozitív hatást fejt ki a rendelkezésre álló munkaerőkapacitásra is. A vármegye megtartó és vonzereje leginkább közvetett módon és hosszú távon növelhető. Nagy hangsúlyt kell fektetni a

települések élhetőségének növelésére, amely magában foglalja az infrastruktúra kiépítettségét, az esztétikus településképet (beleértve az épített környezetet és a zöldfelületeket), a megfizethető lakhatást, a változatos és megfelelő jövedelemszintet biztosító munkalehetőségeket, a minőségi és mindenki számára elérhető közszolgáltatásokat (egészségügy, szociális ellátás, oktatás, kultúra), valamint a változatos jóléti szolgáltatásokat (pl. sport, gasztronómia és egyéb szabadidős szolgáltatások). A nagyobb infrastrukturális beruházások mellett olyan eszközök alkalmazását is érdemes megfontolni – különösen a jelenlegi gazdasági helyzetben –, amelyek kisebb pénzügyi ráfordításokkal is megvalósíthatók:

- egyrészt javítani kell a vármegye és ezen belül az egyes települések külső megítélését, kiemelni azokat az adottságokat, amelyek pozitívan befolyásolják a vármegye arculatát;
- másrészt erősíteni kell a lakosság helyhez való kötődését, identitását – mind a vármegye, mind az egyes települések szintjén;
- harmadrészt nagy figyelmet kell fordítani a vármegyéből elszármazottak visszacsábítására és a fiatalok helybentartására – többek között az alábbi opcionális eszközökkel:
 - o ifjúsági adatbázis létrehozása,
 - o a vármegyei fiatalokkal történő kapcsolattartás az iskolák elvégzését követően, pályakövetés,
 - o vármegyekártya létrehozása,
 - o ösztöndíjrendszer kialakítása,
 - o lakhatási támogatás biztosítása, lakhatási lehetőségek bővítése.

Mindezen tevékenységek során különösen fontos a fiatalok és a családok megszólítása, mert rajtuk keresztül biztosítható a jövőben is, hogy megfelelő számú potenciális munkaerő álljon rendelkezésre a potenciális befektetők és a már itt működő vállalkozások számára.

Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nyíregyházi Egyetem - Északi Agrárszakképzési Centrum - Kisvárdai Szakképzési Centrum - Mátészalkai Szakképzési Centrum - Nyíregyházi Szakképzési Centrum - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok - Vállalkozások - Civil szervezetek
Célcsoportok	- Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye lakossága - A Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyébe potenciálisan beköltöző/visszaköltöző személyek
Ütemezés	2023. III. negyedévtől folyamatosan
Finanszírozás	- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program - Egyéb európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.3.2 Oktatás és képzés kínálatának bővítése

Intézkedés címe	3.2 Oktatás és képzés kínálatának bővítése
Szakmai háttér és szükségletek	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a köznevelési, az oktatási és a szakképzési rendszer kiépült intézményi keretekkel rendelkezik, ennek ellenére azonosíthatók olyan kihívások, amelyek nehezítik a munkaadók és a potenciális munkavállalók egymásra találását. Jóllehet a népesség átlagos végzettsége egyértelmű emelkedést mutat, a lemaradás az ország fejlettebb térségeihez képest kevésbé mérséklődött.

	Alapvető probléma az iskolai lemaradás és lemorzsolódás magas aránya, amely a hátrányos helyzetű térségek és társadalmi csoportok esetében már az általános iskolában megmutatkozik, sokan értelmezhető végzettség nélkül lépnek ki a rendszerből a tankötelezettségi korhatár betöltését követően. Az iskolarendszerű szakképzés esetén az intézmények többségénél a hagyományok, a tanműhelyi kapacitások, valamint a meglévő szakoktatók határozzák meg elsődlegesen azt, hogy milyen szakmák képzésére van lehetőség. A vármegyében a korábban nem oktatott, jelentős költségigénnyel rendelkező szakképesítések beindítására az iskoláknak sokszor nincs forrásuk, részben emiatt, részben természetes demográfiai folyamatokból kifolyólag egyes szakmákban a szakképzésbe jelentkezők száma is tartós csökkenést mutat. Ezt hosszú távon megállíthatja a szakképzési rendszer teljes megújítása a 2020/2021. tanévtől. Az egyik legnagyobb kihívás az alapvető munkavállalói készségek és képességek hiánya (pl. szóbeli és írásbeli utasítások követése, számolás, minimális IKT-ismeretek) – különösen azon személyek esetében, akik tartósan nincsenek jelen az elsődleges munkaerőpiacon. Miközben a helyi munkáltatók nem zárkoznak el hátrányos helyzetűek felvétele előtt, sokszor problémákat tapasztalnak a beilleszkedést illetően: az új munkatársak hozzáállása esetenként nem megfelelő, előfordul, hogy néhány nap után meg sem jelennek a munkahelyen, nem igazán akarják megtartani a munkahelyüket, a lojalitás és a motiváció hiánya különösen a fiatalokat akadályozza munkahelyük megtartásában. Mindez alátámasztja, hogy nemcsak testreszabott képzési programokra, hanem a hiányzó, hiányos kompetenciák fejlesztésére is szükség van. A felsőoktatás esetében sarkalatos a vármegye területén elérhető kínálat viszonylagos szűkösége és alacsony vonzereje, ami a jelentkezők és a hallgatók létszámában is megmutatkozik.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a megfelelő tudással és kompetenciákkal rendelkező munkaerő biztosítása a potenciális befektetők és a vármegye jelenlegi vállalkozásai számára. Az intézkedéshez kapcsolódó tevékenységek egyértelműen levezethetők a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Program azonos tematikájú prioritásából.

A **köznevelés** terén az oktatáshoz való hozzáférés javítására és a lemorzsolódás visszaszorítására kell a legnagyobb figyelmet fordítani – többek között infrastrukturális feltételek fejlesztése, az IKT-ellátottság, valamint a digitális szolgáltatások és tartalmak révén. Szükséges a köznevelési intézményeknek helyet adó önkormányzati épületek felújítása, korszerűsítése, eszközellátottságának javítása a területi különbségek kiegyenlítése, a minőségi nevelés-oktatáshoz való hozzáférés javítása érdekében. Mindez hozzájárul a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkózásához, a leszakadó társadalmi csoportok integrálásához is.

A vármegyei munkaerő piacképessé tételében fontos feladat hárul a felnőttoktatásra és a **szakképzésre**. Elsődleges cél a munkavállalók készségeinek és a helyi gazdaság potenciális igényeinek összehangolása, egy a piaci és helyi gazdasági igényekre alapozott szak- és felnőttoktatási rendszer megteremtésével, amiben nagy szerepet kap a duális képzés, a gyakorlatorientáltság vagy éppen a szakképző intézmények és a vállalkozások közötti kapcsolatok erősítése gyakornoki, ösztöndíjprogramok keretében. Az intézkedés keretében munkavállalói képzések támogatása, a munkaerőpiaci kulcskompetenciák fejlesztése (pl. idegen nyelvi, informatikai, vállalkozói ismeretek stb.), átképzési, felnőttképzési és szakképzési programok indítása javasolt – mindegyike a szakképzési rendszer átalakítása rugalmas lehetőségeket biztosít. Célszerű kihelyezett képzéseket szervezni periférikus elhelyezkedésű településeken, erősíteni a szakképzés és a felsőoktatás kapcsolatát, továbbá intenzíven együttműködni a határon túli területek magyar vonatkozású szakképzésfejlesztésében is.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye versenyképességének javítása érdekében kiemelt feladat a **felsőoktatás** átfogó (infrastrukturális és szolgáltatási fókuszú) fejlesztése, valamint területi kiterjesztése a decentrumokba úgy, hogy a piaci igényeket minél nagyobb mértékben ki lehessen szolgálni, figyelembe véve a helyi és vármegyei adottságokat, kulcságazatokat (pl. élelmiszeripari, műanyagipari, mechatronikai mérnöki képzésekkel). Ezt szolgálja a duális képzési forma további működtetése, segítése a felsőoktatásban is.

A duális képzés mellett a kooperatív képzés, a szakmai gyakorlatok és a gyakornoki programok szerepét is erősíteni szükséges. A

	szakképző és a felsőoktatási intézményeknek népszerűsíteniük kell az élethosszig tartó tanulás modelljét, valamint biztosítani annak feltételeit. A magasabb hozzáadott értékű ágazatok vonzása érdekében a technikai képzés szerepét célszerű növelni, amelyben hatékonyan együttműködhetnek a felsőoktatási és szakképző intézmények. A fiatalok helyben tartását és letelepedését vármegyei ösztöndíjprogramokkal lehet elősegíteni, valamint Támogató oktatási környezetet kell teremteni a fiatalok számára, többek között egyéni tanrendek kialakításával is – segítve azokat, akik a tanulás mellett vállalják a napi munkavégzést is. Valamennyi oktatási szinten célszerű kiemelt figyelmet fordítani egyfelől a digitális készségek és ismeretek átadására (legyen szó a munkavégzéshez szükséges alaptudásról vagy magasabb szintű szakmai képzettségről), továbbá a vállalkozói és pénzügyi ismeretek rendszerszintű oktatására, amelynek eredményeként növelhető a vállalkozói hajlandóság és a sikeres vállalkozások aránya, valamint javítható a lakosság pénzügyi tudatossága is.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nyíregyházi Egyetem - Északi Agrárszakképzési Centrum - Kisvárdai Szakképzési Centrum - Mátészalkai Szakképzési Centrum - Nyíregyházi Szakképzési Centrum - Köznevelési intézmények és fenntartóik - Települési önkormányzatok - Vállalkozások - Civil szervezetek
Célcsoportok	- Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye területén működő vállalkozások - Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye lakossága, kiemelten az oktatásban-képzésben résztvevők és abba bevonhatók

Ütemezés	2023. I. negyedévtől folyamatosan
Finanszírozás	- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program - Egyéb európai uniós források - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

Indikatív javaslatok

7.3.3 Munkaerőtartalék mozgósítása

Intézkedés címe	3.3 Munkaerőtartalék mozgósítása
Szakmai háttér és szükségletek	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében az inaktívok száma és aránya kifejezetten magas. Ebbe a csoportba tartoznak azok a munkavállalási korú személyek, akik nem dolgoznak és nem is regisztráltak álláskeresőként. A KSH adatai szerint 2022. II. negyedévében a 15–64 év közötti népesség 26,1%-a tartozott az inaktívok közé a vármegyében, ez az érték a hátrányos helyzetű járásokban lényegesen magasabb. Ugyanígy a mozgósítható munkaerőtartalékba tartoznak a közfoglalkoztatottak is. Jóllehet számuk a 2016-os csúcshoz (37 057 fő) képest jelentős mértékben csökkent (2021-ben 19 220 fő), de ennek a csaknem 20 ezer főnek a reintegrálása az elsődleges munkaerőpiacra nagyban mérsékelné egyes ágazatok munkaerőhiányát. Látható tehát, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye jelentős munkaerőtartalékkal rendelkezik, amit a potenciális befektetők pozitív tényezőnek tekintenek, azonban nagy erőforrásokat kell fordítani arra, hogy az érintett személyek valóban megjelenjenek a munkaerőpiacon.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a népesség gazdasági aktivitási rátájának emelése, amihez szükséges a jelenleg nem vagy nem az elsődleges munkaerőpiacon dolgozó személyeinek azonosítása és mozgósítása. Mindehhez első lépésként fel kell mérni a vármegye ténylegesen inaktív népességét statisztikai elemzéssel és terepmunkával,

	amibe a szociális szolgáltatásokat végző közintézményeket, egyházi és civil szervezeteket is célszerű bevonni. Ezt követően egyfajta pilot projektet javasolt megvalósítani, amely magában foglalja - a bevont személyek mentális szűrése és profilozását (előképzettség, családi háttér, életkörülmények, motivációs jellemzők), - az egyéni fejlesztésben érintettek kiválasztását több tényező figyelembe vételével (pl. életkor, képzettség, anyagi és lakhatási körülmények, munkahelyre való eljutás lehetősége, munkára fordítható tényleges idő, pszichológiai jellemzők (motiváció, mentális érettség). Mindezek után valósíthatók meg az egy egyéni fejlesztési terv mentén a személyes és csoportos képzések és munkaerőpiaci szolgáltatások folyamatos mentorálással és nyomonkövetéssel. Ugyanez a folyamat közfoglalkoztatottak esetében is végigvihető – bevonva a helyi önkormányzatokat, a szociális ellátórendszert és az oktatási rendszer szereplőit is, majd a tapasztalatokra építve kiterjeszthető az egész vármegyére. Mindezzel párhuzamosan a vállalkozások és jelenlegi munkavállalók érzékenyítése is szükséges, hogy kialakítható legyen egy befogadó környezet a hátrányos helyzetű munkavállalók számára.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nyíregyházi Egyetem - Északi Agrárszakképzési Centrum - Kisvárdai Szakképzési Centrum - Mátészalkai Szakképzési Centrum - Nyíregyházi Szakképzési Centrum - Köznevelési intézmények és fenntartók - Települési önkormányzatok és szociális intézményeik - Egyházi és civil szervezetek

	- Vállalkozások
Célcsoportok	- Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye területén élő inaktívak és közfoglalkoztatottak
Ütemezés	2024-től folyamatosan
Finanszírozás	- Európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.3.4 Innováció ösztönzése

Intézkedés címe	3.4 Innováció ösztönzése
Szakmai háttér és szükségletek	Egy területi egység gazdasági versenyképességét és vonzerejét alapvetően meghatározza a K+F+I tevékenységek jelenléte és jellemzői. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye az egyik legkedvezőtlenebb adottságokkal rendelkezik Magyarországon belül: miközben nemzeti szinten a GDP kb. 1,61%-át fordítják a kutatás-fejlesztésre, addig a vármegyében ugyanez az érték 0,34%, ami 5 338 millió forintnak felel meg. Az ország 3 662 kutató-fejlesztő helyéből 74 (2%) található Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében, ahol összesen 814 fő dolgozik (a teljes hazai állomány 1,1%-a). Mindezek alapján az egy kutató-fejlesztő helyre jutó K+F-ráfordítás is az egyik legalacsonyabb, 72 millió forint. A legjelentősebb K+F helyszín a Nyíregyházi Egyetem, de legalább ilyen fontos a vállalkozások innovációs potenciálja, amely közvetlen ipar és/vagy társadalmi szükségletekre reagál.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a vármegye innovációs potenciáljának emelése, amely lehetővé teszi a magasabb hozzáadott értékű ágazatok intenzívebb jelenlétét és ahhoz kapcsolódóan a szorosabb beszállítói hálózatok kialakítását. Illeszkedve a Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája (2021-2030) című dokumentumban foglaltakhoz, az alábbi három területet kell szem előtt tartani:

- az állami kutatóhelyek kutatási eredményeinek a jelenleginél nagyobb arányú gyakorlati hasznosítása,
- a hazai vállalkozások, elsősorban a kis- és közepes vállalkozások innovációs teljesítményének javítása;
- a kutatás-fejlesztési és innovációs rendszer szereplői közötti együttműködés erősítése.

Ebben a folyamatban Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzatának és legtöbb partnerének a szerepe inkább csak közvetettnek és korlátozottnak tekinthető: többek között azonosíthatja azokat a területeket, amelyek esetében egyszerre mutatkozik hiány és igény az innovációs eredményekre, továbbá kezdeményezhet rendezvényeket, tudásmegosztási alkalmakat az elérhető K+F+I források sikeres megszerzése és eredményes felhasználása céljából, a pályázati feltételek között ugyanis többnyire előnyt jelent a hátrányos helyzetű térségekben történő működés.

A Nyíregyházi Egyetem és a vállalkozói szféra mozgósítása elsődleges az innovációs ökoszisztéma értékteremtő képességének növelése szempontjából:

- az alapkutatások során elsősorban elméleti eredményeket lehet elérni, amelyek megalapozzák a további folyamatokat,
- az ipari kutatás keretében többek között szabadalmak, szimulációk, irányítási algoritmusok, szoftverek kifejlesztése történik,
- a kísérleti fejlesztés már a prototípusok előállítására, valamint üzleti modellek és tervek kidolgozására fókuszál.

A legnagyobb hatás a kutatás-fejlesztési tevékenységek koncentrálásával érhető el:

- egyfelől olyan ágazatokra érdemes fókuszálni, amelyekben hagyományosan dominánsnak tekinthető a vármegye (pl. mezőgazdaság és élelmiszerfeldolgozás, műanyagipar);
- másfelől hangsúlyosan figyelembe kell venni a jelenlegi vállalati szükségleteket, a lehetséges megtérülést és az üzleti kapcsolódási pontokat.

Nagyobb hatásokkal indokolt hasznosítani a Nyíregyházi Egyetem humán erőforrás állományát és modern eszközeit. Különösen az élelmiszeripari, mikrobiológiai, anyagvizsgálati és

	laboratóriumi mérési szolgáltatások esetében lehetséges látványos előrelépés rövidtávon, későbbiekben pedig az automatizálás, robotika, a klímaadaptáció és a műanyagipar területén. Mindezek által javítható az innovációs ökoszisztéma, erősíthető a gyakorlatorientáltság, ösztönözhető az aktív tudás- és technológiatranszfer – különösen a vállalati szektorban a nagyobb addicionális hatások elérése és a magasabb hozzáadott értékű ágazatok megtelepedése érdekében.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Nyíregyházi Egyetem - Északi Agrárszakképzési Centrum - Kisvárdai Szakképzési Centrum - Mátészalkai Szakképzési Centrum - Nyíregyházi Szakképzési Centrum - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok - Vállalkozások - Civil szervezetek
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások
Ütemezés	2024-től folyamatosan

Finanszírozás	- Horizon Europe - Egyéb európai uniós támogatások - NKFIH pályázati programjai - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll
---------------	--

7.4 Befektetésösztönzési és vállalkozói kedvezmények és szolgáltatások körének bővítése

Indikatív javaslatok

7.4.1 Üzleti szolgáltatások kínálatának bővítése

Intézkedés címe	4.1 Üzleti szolgáltatások kínálatának bővítése
Szakmai háttér és szükségletek	A vállalkozásokat megcélzó különböző szolgáltatások elérhetősége, kínálata és minősége a vármegyén belül viszonylag egyenetlen, egyes szolgáltatások csak a vármegyeszékhelyen érhetők el. Különösen igaz ez a nagyobb vállalati ügyekre szakosodott pénzügyi, jogi, szervezetfejlesztési és informatikai szolgáltatásokra, miközben figyelembe kell venni azt is, hogy a vállalkozások bizonyos szolgáltatásokat saját szervezetén belül is ellátnak akkor, ha egyfelől a szaktudás rendelkezésre áll, másfelől pedig a koordináció költségei alacsonyabbak, mint kiszervezés költségei. A befektetői döntések meghozatalánál tehát azt is mérlegelik, hogy a saját hatáskörben nem kivitelezhető szolgáltatások milyen mennyiségben, minőségben és áron érhetők el az adott területen.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a vármegyében működő vállalkozások működésének és versenyképességének javítása széleskörű és minőségi üzleti szolgáltatások nyújtásával. Az üzleti szolgáltatásokon belül elsősorban az alábbiakra kell fókuszálni: - jogi tanácsadás, - műszaki tanácsadás,

- általános pénzügyi tanácsadás,
- forrásszerzési tanácsadás,
- pályázatkészítés, projektmenedzsment,
- marketing és kommunikációs tanácsadás,
- informatikai szolgáltatás,
- szervezetfejlesztési szolgáltatás,
- munkaerő-közvetítés,
- nyelvi szolgáltatások (fordítás, tolmácsolás)
- vállalkozói egyeztető fórumok szervezése,
- kapcsolódó vállalkozásokkal való kapcsolatfelvétel segítése,
- kapcsolattartás, közvetítés a hatóságok irányába.

Ezeket a szolgáltatásokat a bevonandó partnerek hatékonyan tudják biztosítani, továbbá – illeszkedve a vármegyei befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés információs bázisának megteremtéséhez – szükség esetén ajánlani tudnak megfelelő üzleti szolgáltató partnert.

Fontos bizonyos területi szempontokat is érvényesíteni az üzleti szolgáltatások esetében: egyébként is természetes folyamat, hogy a szolgáltatások, különösen a specializáltabb, egyedi igényeket kielégíteni tudó szolgáltatók a nagyobb településeken koncentrálódnak – ezek fejlesztése mindenekelőtt a vármegyeszékhelyen, a decentrumokban és a nagylétszámú vállalkozásoknak helyet adó ipari parkokban indokolt, de alapvető üzleti szolgáltatásokra a kisebb településeken működő mikro-, kis- és középvállalkozásoknak is szüksége van.

A fentiek mellett az ipari parkok és egyéb gazdasági célú infrastruktúra esetében szükség van olyan szolgáltatások nyújtására is helyben, amelyek az ott működő vállalkozások gördülékeny napi szintű működés fizikai feltételeit biztosítják:

- utak karbantartása, tisztítása,
- zöldterületek karbantartása és egyéb kertészeti szolgáltatások,
- közvilágítás karbantartása,
- szemétszállítás,

	- őrzés-védelem, - szálláshelyszolgáltatás, - rendezvényszervezés, - catering, vendéglátás, közétkeztetés, - ingatlan/iroda/műhely/tárgyaló bérbeadása, üzemeltetése, - tárgyalások, konferenciák lebonyolításához szükséges eszközök biztosítása (pl. projektor, prezenter, flipchart tábla, vetítővászon stb.), - informatikai, telekommunikációs és egyéb irodai szolgáltatások, - coworking szolgáltatások, - gépjárműkölcsönzés, - menetrend szerinti buszjárat, - egyéb személyszállítási szolgáltatás, - logisztikai szolgáltatás, - csomagpont, - postai szolgáltatások, - takarítás. Amellett, hogy a széleskörű és magas színvonalú üzleti szolgáltatások jelenléte egyfajta vállalkozási alapfeltételként értelmezendő, nem szabad megfelelkezni a szolgáltatások munkaerőfelszívó és jövedelemtermelő képességéről sem, ami a helyi és vármegyei szintű gazdaságfejlesztésnek is fontos összetevője.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - Nyíregyházi Egyetem - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány

	- Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok - Vállalkozások, különösen az üzleti szolgáltatásokat nyújtók
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások
Ütemezés	2024-től folyamatosan
Finanszírozás	- Európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.4.2 Egyablakos ügyintézés a befektetői folyamat támogatására

Intézkedés címe	4.2 Egyablakos ügyintézés a befektetői folyamat támogatására
Szakmai háttér és szükségletek	A befektetési folyamatban az egyik legnagyobb kihívás, hogy nagyszámú hatósággal és egyéb szervezettel kell felvenni a kapcsolatot és folyamatosan kommunikálni. A befektetők egyértelműen előnyben részesítik azokat a szóba jöhető beruházási helyszíneket, ahol ezeket a folyamatokat a lehető legnagyobb mértékben leegyszerűsítik, megkönnyítik és meggyorsítják.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a vármegye befektetési vonzerejének növelése egyablakos ügyintézési lehetőség (one-stop shop) biztosításával a befektetői folyamat facilitálásával. Az ilyen típusú szolgáltatások nyújtása lerövidíti a szükséges cégalapítási, befektetési, engedélyezési és kivitelezési folyamatokat, valamint mérsékeli a bürokratikus lépések számát és költségét.

A bevonandó partnerek speciális szolgáltatásokkal hatékonyan tudják segíteni a befektetőket a beruházás teljes életciklusában az alábbiak szerint:

- döntéshozatali szakasz:
 - o információszolgáltatás,
 - o forrásszerzési tanácsadás,
 - o elérhető iparterületek, csarnokok, irodák ajánlása
 - o befektetői tárgyalások megszervezésének és lebonyolításának koordinációja,
 - o fordítás, tolmácsolás,
- megvalósítási szakasz:
 - o kapcsolattartás, közvetítés a hatóságok irányába
 - o cégbejegyzési folyamat támogatása és nyomonkövetése,
 - o közreműködés az engedélyezési eljárások előkészítésében és lebonyolításában (pl. építési engedély, bányászati engedély, környezeti hatásvizsgálat, használatbavételi engedély),
 - o segítségnyújtás beszállítói kapcsolatok kialakításában,
 - o releváns üzleti szolgáltatókkal való kapcsolatfelvétel (pl. tervezőirodák, kivitelezők, ügyvédek, közjegyzők, pályázatírók, helyi fuvarozók),
 - o fordítás, tolmácsolás,
- működési szakasz:
 - o közreműködés külföldi munkavállalók ügyeinek intézésében,
 - o segítségnyújtás a munkáltatói márkaépítésben,
 - o kapcsolattartás és együttműködés releváns üzleti és egyéb szolgáltatókkal (pl. ügyvédek, közjegyzők, pénzügyi szolgáltatók, munkaerő-közvetítők és egyéb HR-cégek, informatikai cégek, logisztikai szolgáltatók, oktatási intézmények),
 - o fordítás, tolmácsolás.

	Az egyablakos ügyintézés bevezetése azért is fontos, mert megalapozza a szigorú üzleti titoknak minősülő befektetési folyamatok során elengedhetetlen bizalmi viszonyt.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok - Vállalkozások, különösen az üzleti szolgáltatásokat nyújtók
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások
Ütemezés	2025-től folyamatosan
Finanszírozás	- Európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.4.3 Beszállítói hálózatok kialakításának támogatása

Intézkedés címe	4.3 Beszállítói hálózatok kialakításának támogatása
Szakmai háttér és szükségletek	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében egyértelműen azonosíthatók olyan húzóágazatok, amelyek hagyományosan meghatározóak (élelmiszeripari vertikum, vegyipar, járműipar, gépgyártás, fémfeldolgozás), intenzív fejlődési pályán vannak

	(logisztika, turizmus, egészségipar, illetve potenciálisan megújíthatók (gyógyszeripar, fa- és bútoripar). Ezeken a területeken jelenleg is vannak élő beszállítói kapcsolatok, azonban ezek száma és az áruforgalom volumene viszonylag alacsony. A vármegyében jelenlévő nagyvállalatok relatíve kis mértékben integrálódtak a helyi gazdaságba, ritkán alakulnak ki jól működő, stabil – a helyi KKV-kra támaszkodó – beszállítói hálózatok. Az ún. nearshoring¹⁷ trendjeit, valamint a szállítási költségek növekedését figyelembe véve egyre inkább felértékelődnek a földrajzilag közel eső beszállítók.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei kis- és középvállalkozói szféra megerősítése és alkalmassá tétele beszállítói hálózatokban való részvételre, ami növeli az egész vármegye befektetői vonzerejét, gazdasági teljesítményét és munkahelyteremtő képességét. A beszállítói hálózatok kialakításának első lépése a célirányos kapcsolatfelvétel a vármegyében működő nagyvállalatokkal, amelynek keretében felmérhetők aktuális beszállítói hálózataik, illetve az ilyen irányú jövőbeni elvárásaik. Ezt követően kell részletesen megvizsgálni a releváns vármegyei kkv-k profilját, kapacitásait és fejlesztési potenciáljait, azaz elemezni kell a beszállítói érettséget. Ezek alapján kijelölhetők azok az ágazatok, amelyekben koordinált módon segíthető a beszállítói hálózatok kialakítása. Ahhoz, hogy a nagyvállalatok és potenciális beszállítók egymásra találjanak, javasolt egy koordinátor személy vagy szervezet kijelölése, aki/amely képes összefogni a szereplőket és biztosítja a folyamatos együttműködést: - egyfelől szélesebb körben, például tematikus rendezvényekkel, beszállítói klubokkal, matchmaking eseményekkel, - másfelől szűkebb körben, ahol már konkrét tárgyalások történhetnek.

¹⁷ A nearshoring olyan átszervezési folyamatokat jelent, amelyeknél a meglévő vállalathoz közeli helyeznek ki bizonyos munkafolyamatokat, ami csökkenti a szállítási és készletezési költségeket, illetve gyorsabbá és rugalmasabbá teszi a piaci folyamatokra történő reagálást.

Ennek keretében figyelmet kell fordítani arra is, hogy a résztvevő kkv-kat alkalmassá kell tenni a beszállítóvá válásra, azaz rendelkeznie kell a megfelelő tudással, technológiával, erőforrásokkal és szervezeti szintű fejlődési képességekkel, hajlandósággal is. Mindehhez szükség lehet folyamatos szakmai mentorálásra és tanácsadásra, a vállalatirányítási és innovációs kapacitásaik fejlesztésére, környezetvédelmi intézkedések bevezetésére, valamint minőségbiztosítási rendszerek kialakítására. A beszállítóvá válás erőforrásigényes folyamat, amihez a finanszírozási és a HR-oldalt is biztosítani kell.

Az oktatási-képzési intézkedéshez kapcsolódva fontos, hogy azon ágazatokban, amelyeknél perspektivikusan szóba jöhet és a beszállítói hálózatok kialakítása, a képző intézmények bevonása is szükséges, hogy a vármegye területén megfelelő számban elérhető legyen az elvárt képzettséggel rendelkező munkavállaló. Ugyanígy van kapcsolódás az innováció ösztönzésére irányuló intézkedéssel: egy-egy mágnesbefektető megjelenése multiplikátor hatást fejthet ki nemcsak a képzési kínálatra, hanem a K+F+I területre is.

A beszállítók több verzióban is tudnak kapcsolódni az adott nagyvállalathoz, ami az alábbi példákkal szemléltethető:

- egy új alkatrészt szerez be a vállalat meglévő beszállítójától,
- egy régi alkatrész esetében új beszállítóval köt szerződést,
- egy új alkatrészt egy teljesen új beszállítótól rendel meg,
- ami kiegészülhet azzal is, hogy a K+F tevékenységet is a beszállító végzi el.

Összességében tehát az új beruházások jelentős változást hozhatnak Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye gazdaságában, mivel a logisztikai költségek annál kisebbek, minél közelebb van egymáshoz a vásárló és a beszállító vállalat – ebből a szempontból nemcsak a helyi, hanem a szomszédos vármegyékben és országokban zajló fejlesztéseket is figyelembe kell venni. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye olyan egyedi lehetőségeket kínálhat, amelyek hozzájárulhatnak a költségcsökkentéshez és a versenyelőny növeléséhez.

A vármegye gazdaságszerkezeti adottságai, valamint a várható beruházások ismeretében a járműipar, a vegyipar, a logisztika és az élelmiszeripar területén lehet reális nagyobb volumenű

	beszállítói hálózatok kialakítása és ezzel együtt a magasabb hozzáadott érték előállítás.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - Nyíregyházi Egyetem - Északi Agrárszakképzési Centrum - Kisvárdai Szakképzési Centrum - Mátészalkai Szakképzési Centrum - Nyíregyházi Szakképzési Centrum - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok - Vállalkozások
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások
Ütemezés	2025-től folyamatosan
Finanszírozás	- Európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.4.4 Komplex pénzügyi ösztönzőrendszer kialakítása

Intézkedés címe	4.4 Komplex pénzügyi ösztönzőrendszer kialakítása
Szakmai háttér és szükségletek	A globális ellátási láncok kialakulása, majd az elmúlt években a folyamat átrajzolódása felerősítette a versenyt a beruházásokért. A befektetési döntéshozatal egyik pillére a beruházás megvalósításához igénybevehető kedvezmények köre és nagysága. Ez nem előfeltétele a befektetői tárgyalásoknak, azonban számos esetben biztosítanak ilyen többnyire már országos szinten jellemzően tőkevonzási céllal. Ezek rendszerint nem általános működőtőke-befektetést ösztönző eszközök, hanem célzott támogatások. A helyi önkormányzatok – mint a helyi gazdaságfejlesztés megkerülhetetlen szereplői – is nyújthatnak különböző pénzügyi és egyéb kedvezményeket a településükön beruházni tervező és a már ott működő vállalkozások számára. Ez a kérdőíves felmérés eredményei alapján Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében kevésbé jellemző, azonban azon önkormányzatok, amelyek kínálnak ilyen lehetőségeket, főként a következőket teszik elérhetővé: - iparűzési adómentesség a bevételek/adóalap bizonyos mértékéig, - kedvezményes mértékű iparűzési adó, - kedvezményes áron elérhető betelepülésre alkalmas területek, - közreműködés az ipari területek infrastruktúrájának fejlesztésében, - kedvezményes telephely- és irodabérlési lehetőség, - kedvezményes feltételekkel gépi munkavégzés. Mivel egyelőre Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében inkább kivételnek tekinthető a beruházási és egyéb, vállalkozásoknak szóló kedvezmények nyújtása, ezért érdemes erre a területre nagyobb figyelmet fordítani.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a vármegye tőkevonzó és tőkemegtartó képességének javítása beruházási, adózási és egyéb kedvezmények biztosításával. Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata és helyi partnerei ebben a folyamatban

elsősorban közvetítő és érdekvényesítő szerepet tudnak játszani:

- egyrészt a Nemzeti Befektetési Ügynökség és Magyarország Kormánya felé szükséges jelezni az ilyen irányú igényeket és javaslatokat, különösen nagyvolumenű beruházások esetében;
- másrészt a települési önkormányzatoknak lehet mozgástere ezen a területen példaképpen kedvezményes telekvásárlási, -bérleti lehetőség vagy átmeneti adómentesség, adókedvezmény biztosításával.

Utóbbira vonatkozóan Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata és partnerei ajánlásokat fogalmazhatnak meg a helyi önkormányzatok számára az alkalmazható közvetlen és közvetett kedvezményekkel kapcsolatosan, továbbá egy-egy konkrét ügyben jogi, pénzügyi, tárgyalástechnikai tanácsadást is biztosíthatnak. Ez különösen fontos a jelenlegi finansziális-gazdasági helyzetben, amikor az önkormányzatok költségvetési mozgástere erősen korlátozott.

A fiskális és finansziális ösztönzőkkel szektorálisan és területileg is terelni lehet a fejlesztéseket és általánosságban kijelölni a gazdaságfejlesztési irányvonalakat, azaz célszerű meghatározni azokat az ágazatokat, tevékenységeket, illetve térségeket a vármegyén belül, amelyek gazdaságfejlesztési prioritást élveznek (pl. a vármegye azonosított húzóágazatai, magasabb hozzáadott értéket eredményező tevékenységek, decentrumok).

További tényezőket is érdemes mérlegelni, amikor egy-egy pénzügyi kedvezmény alkalmazásáról dönt az adott közszervezet:

- fontos, hogy egyfelől az ösztönzőrendszerek ne tegyenek különbséget a befektető nemzeti hovatartozása alapján, másfelől érdemes a munkakultúra terén megmutatkozó potenciális különbségeket mérsékelni;
- a kiválasztási folyamatba indokolt beemelni a fenntarthatósági szempontokat is, azaz kizárólag olyan beruházásokhoz javasolt bármilyen pénzügyi kedvezményt, ösztönzőt nyújtani, amelyek nem okoznak környezetvédelmi problémákat és észszerűen használják a természeti erőforrásokat;

	- a vármegyei munkavállalók minél nagyobb arányú alkalmazására is érdemes hangsúlyt fektetni – maximalizálva ezáltal a gazdaság- és foglalkoztatásfejlesztési hatásokat. A kedvezmények és támogatások nyújtásánál figyelembe kell venni az európai uniós szabályozást: az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikke értelmében „<i>a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet</i>”, az ilyen típusú állami támogatások esetén bizonyos értékhatár felett bejelentési és engedélyeztetési kötelezettség áll fenn a tagállam, illetve az érintett szervezet részéről.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok - Vállalkozások, különösen az üzleti szolgáltatásokat nyújtók
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások
Ütemezés	2025-től folyamatosan
Finanszírozás	- Európai uniós támogatások - Állami forrás

- Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.4.5 Innovatív pénzügyi eszközök létrehozásának ösztönzése

Intézkedés címe	4.5 Innovatív pénzügyi eszközök létrehozásának ösztönzése
Szakmai háttér és szükségletek	A települési önkormányzatok kitettsége a jelenlegi pénzügyi-gazdasági válságfolyamatoknak egyre növekszik, ami megmutatkozik a saját bevételek korlátozottságában és a kiadások drasztikus emelkedésében egyaránt. Azonban ebben a helyzetben sem szorulhat háttérbe gazdaságfejlesztési funkciójuk, azaz javasolt alternatív lehetőségeket a fenntartható növekedés és a versenyképesség javítása érdekében. Az elmúlt időszakban egyre elterjedtebbé vált különböző városi és gazdaságfejlesztési tőkealapok létrehozása, amelynek célja a gazdasági működés gerincét képező vállalatok finanszírozása – úgy, hogy egyszerre képes egy település elkötelezett vállalkozásait támogatni és hozzájárulni az életminőség emeléséhez a város egészében (ilyen pl. az MFB Invest Zrt. által 2019-ben indított kezdeményezés). Jelenleg Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye területén két tőkealap működik: a Nyíregyháza Városi Tőkealap, valamint a Nyíregyházi Iparfejlesztési Alap. Érdemes megvizsgálni, hogy a vármegye decentrumaiban és egyéb, jelentősebb gazdasági teljesítménnyel rendelkező városaiban létrehozható-e hasonló támogatási-befektetési konstrukció. Emellett figyelmet kell fordítani a Magyarországon elérhető egyéb tőkealapokra is, amelyek segítséget nyújthatnak a vármegyében működő vagy beruházni szándékozó vállalkozások számára (pl. Európa Agrár- és Élelmiszeripari Magántőkealap, GINOP Tőkeprogramok, MFB Növekedési Tőkealap).
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a helyi gazdaságfejlesztés hosszú távú pénzügyi hátterének megteremtése. Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata és partnerei ebben a folyamatban elsősorban közvetítő és ösztönző szerepet tudnak játszani: - egyrészt a települési önkormányzatok számára fel kell vázolni a tőkealapokban rejlő lehetőségeket és

kockázatokat, hogy megalapozott elvi döntések születhessenek;

- másrészt a releváns hazai pénzügyi szereplők felé jelezhetik az ilyen irányú igényeket és javaslatokat, azaz, hogy egyes városok nyitottak tőkealapok létrehozására, ezt követően pedig közreműködhetnek a szükséges tárgyalási folyamatok gördülékeny lebonyolításában is;
- harmadrészt közvetlenül a vállalkozásokat is megszólíthatják és mozgósíthatják a már működő és az újonnan létrehozott tőkealapokban rejlő pénzügyi források Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyébe történő becsatornázása és hatékony felhasználása érdekében.

A városi tőkealapok létrehozásánál az alábbi kritériumok határozhatók meg előzetesen, amelyeket adott esetben a települési önkormányzat a konkrét tőkebefektetővel közösen véglegesít (szükség esetén Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzatának közreműködésével):

- területi fókusz: kizárólag Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye területén működő vállalkozások részesülhessenek tőkekihelyezésben,
- tőkealap nagysága: 2-5 milliárd forint,
- tőkejuttatás nagysága: 50 millió – 500 millió forint,
- forráskihelyezés formája: alap- vagy törzstőkeemelés, tagi kölcsön, esetleg közös vállalkozás alapítása,
- tulajdonosi hányad: 20-49%
- befektetési periódus: 5-7 év,
- hozamelvárás: 5-15%,
- fő felhasználási terület: termékfejlesztés, beruházás, forgóeszköz finanszírozás, gyártás és értékesítés volumennövelése,
- elsődleges, de nem kizárólagos iparági fókusz: járműipar, vegyipar, logisztikai, egészségipar, környezetipar, élelmiszeripar, információs és kommunikációs technológia.

Érdemes lehetővé tenni, hogy a tőkebefektetésen kívül az adott vállalkozás más finanszírozási eszközt is bevonhasson a fejlesztés megvalósításába (pl. hitel, pályázati támogatás).

A forráskihelyezés folyamata jellemzően kétféleképpen történhet:

- az egyszerűsített és gyorsított eljárás akár 1-3 hónap alatt lefolytatható, fő célcsoportját a kisvállalkozások jelentik,
- az egyedi elbírálású tőkebefektetési eljárás időigénye 6-9 hónap, ez elsősorban közép- és nagyvállalkozásoknak ajánlható.

A tőkekihelyezés és -visszafizetés folyamata az alábbi lépésekből épülhet fel:

- előzetes kapcsolatfelvétel a tőkealapot kezelő szervezettel,
- befektetési kérelem benyújtása,
- előszűrés és előzetes döntés,
- részletes ajánlat és üzleti terv készítése és benyújtása,
- átvilágítás,
- tárgyalás,
- végleges döntés a tőkebefektetésről és annak számszerű feltételeiről,
- szerződéskötés és folyósítás,
- folyamatos adatszolgáltatás és monitoring,
- exit (kötelező kivásárlás).

A tőkealapok kiemelt szerepet tölthetnek be a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei startup-ökoszisztéma fejlesztésében is, amely jelenleg viszonylag fejletlen – ez részben a tőkeszegénységgel, a vállalkozói készségek viszonylagos hiányával, valamint a korlátozott innovációs kapacitásokkal magyarázható. A startup vállalkozások jellemzően nagy növekedési potenciállal rendelkeznek, tevékenységük többnyire valamilyen termék-, szolgáltatás- vagy folyamatinnovációra épül, de üzleti szempontból kezdeti fázisban vannak, továbbfejlődésük általában külső tőkebefektetést igényel. Túlélési rátájuk viszonylag alacsony, azonban a technológia-orientált ágazatokban lényegesen magasabb, ezért érdemes ezekre fókuszálni – inkubációs és mentorációs szolgáltatásokkal kiegészítve.

A tőkealapok létrehozásának ösztönzéséhez és szakmai támogatásához szükséges kapacitásfejlesztés, emellett a döntések meghozatalára jogosult bizottságban is indokolt

	legalább javaslattevő funkcióval részt vennie Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzatának is.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - Tőkebefektető, tőkealap-kezelő szervezetek (pl. Nemzeti Tőkeholding Zrt., MFB Invest Zrt., Hiventures Kockázati Tőkealap-kezelő Zrt., EXIM Magyarország) - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok - Vállalkozások
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások
Ütemezés	2025-től folyamatosan
Finanszírozás	- Tőkebefektetők és tőkealap-kezelők forrásai - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.5 Vármegyei szintű koordináció és partnerség biztosítása

2023-ban elindítható intézkedések

7.5.1 A befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés szervezeti hátterének és koordinációjának megerősítése

Intézkedés címe	5.1 A befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés szervezeti hátterének és koordinációjának megerősítése
Szakmai háttér és szükségletek	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében jelenleg nincs olyan egységes szakmai, szervezeti keretrendszer, amely képes ellátni a befektetésösztönzéssel és gazdaságfejlesztéssel kapcsolatos vármegyei szintű koordinációs feladatokat. A „Foglalkoztatási - gazdaságfejlesztési együttműködések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” című TOP-5.1.1-15-SB1-2020-00002 azonosítószámú projekt keretében foglalkoztatnak egy befektetésösztönzési koordinátort, aki jelenleg az alábbi feladatokat látja el: - Elvégzi a projekt megvalósításával összefüggésben Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében – kivéve Nyíregyháza megyei jogú város közigazgatási területét – a befektetésösztönzéshez kapcsolódó tevékenységeket. - Közreműködik a befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési stratégia kidolgozásában. - Részt vesz az elfogadott befektetés-ösztönzési stratégiában foglalt célok megvalósításában. - Részt vesz a befektetésösztönzéshez és gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó rendezvények, workshopok, fórumok, konferenciák megvalósításában. - Részt vesz befektetésösztönzéshez kapcsolódó rendezvényeken akár munkaidőn kívül is. - Közreműködik a projekt keretében készülő, befektetésösztönzéssel és gazdaságfejlesztéssel kapcsolatos kiadványok tartalmi összeállításában. - Részt vesz a Paktumiroda szakmai tevékenységének megvalósításában. Hasonló feladatokat lát el a vármegyeszékhelyen és környékén a befektetésösztönzési koordinátor a „Nyíregyházi Foglalkoztatási

	Paktum” című, TOP-6.8.2-15-NY1-2016-00001 azonosítószámú projekt keretében. Figyelembe kell venni, hogy a vármegyeszékhely már felépített egy jól működő befektetésösztönzési szervezetet: a Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. jelenlegi 6 munkatársa nemcsak a befektetők vonzását és a befektetői tárgyalások lebonyolítását koordinálja, hanem a szükséges infrastrukturális fejlesztéseket, a városi szintű vállalkozásfejlesztést, valamint a városi tőkealapok működésével kapcsolatos feladatokat is ellátja. A stratégiaalkotó workshopok megmutatták, hogy jelentős igény és szándék jelentkezik a potenciálisan érintettek részéről az együttműködésre annak érdekében, hogy minden szervezet a saját területén hatékonyan hozzá tudjon járulni a befektetésösztönzéssel és gazdaságfejlesztéssel kapcsolatos célok eléréséhez. Mindez azért is fontos, mert így elkerülhető, hogy esetlegesen egymással párhuzamos kezdeményezések induljanak meg a vármegyében anélkül, hogy az érintett szervezetek tudnának róla.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés vármegyei szintű koordinációjának biztosítása annak érdekében, hogy az érintett szereplők rugalmasan, hatékonyan, a Stratégia céljait szem előtt tartva tudjanak együttműködni. A széleskörű partnerségbe be kell vonni a befektetésösztönzésben és gazdaságfejlesztésben országos, vármegyei és helyi szinten tevőlegesen közreműködő szervezeteket, az oktatási és képző intézményeket, a vállalkozásfejlesztési és érdekképviselői szervezeteket, a releváns hatóságokat, a települési önkormányzatokat, a már jelenlévő vállalkozásokat, civil szervezeteket. Az együttműködés alapjait a vármegyei paktumszervezet jelenti, annak tagságát szükség esetén célszerű kibővíteni a fenti szervezetekkel. Folytatva a stratégiaalkotó workshopok során létrehozott partnerséget javasolt egy együttműködési megállapodás megalkotásával formalizálni, ezt követően pedig évente legalább két alkalommal befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési szakmai fórumot szervezni egy-egy speciális témakörre koncentrálni. A tematikus fókuszálás érdekében célszerű munkacsoportokat létrehozni, így egy-egy témában

részletesebben meg lehet határozni a szükséges operatív lépéseket.

Javasolt egy szervezet kijelölése vármegyei szinten, amelynek feladata a befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés vármegyei szintű koordinációja az alábbi indikatív tevékenységekkel:

- általános információ és segítségnyújtás:
 - o közvetítő szerepkör a települések, a befektetők és egyéb releváns szereplők között vármegyei és országos szinten
 - o üzleti infrastruktúrával kapcsolatos vármegyei adatok gyűjtése és frissítése,
 - o személyes, online és telefonos tanácsadás befektetésösztönzési kérdésekkel kapcsolatosan települési önkormányzatoknak és a vállalkozásoknak,
 - o információnyújtás hatósági ügyekkel kapcsolatosan;
- befektetői folyamat szakmai támogatása:
 - o vármegyespecifikus adatok összegyűjtése befektetői kérdések megválaszolásához,
 - o külföldi befektetővel való tárgyalások szakmai támogatása,
 - o felszerelt tárgyalóhelyiség biztosítása (akár online tárgyalás lebonyolításához),
 - o tanácsadás befektetésre alkalmas iparterület fejlesztési folyamatában;
- egyéb, általános jellegű feladatok:
 - o szakmai rendezvények szervezése, illetve külső rendezvényeken az Önkormányzat képviselte,
 - o marketingkommunikációs kampányokban való részvétel.

Emellett a vármegye kedvező geopolitikai fekvését kihasználva nagyobb hangsúlyt célszerű fektetni a határon átnyúló munkaerőpiaci és gazdasági kapcsolatok megerősítésére is. Mivel Nyíregyházán kiépült és eredményes befektetésösztönzési rendszer működik, ezért a vármegyei szintű szervezetnek azon települések támogatására indokolt koncentrálnia, amelyek

	valamilyen okból kifolyólag nem képesek önmaguk ellátni ezt a feladatot. Mindezen tevékenységek direkt és indirekt módon hozzájárulnak ahhoz, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye befektetői vonzereje és ezzel együtt gazdasági versenyképessége nagymértékben javuljon.
Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - Tőkebefektető, tőkealap-kezelő szervezetek (pl. Nemzeti Tőkeholding Zrt., MFB Invest Zrt., Hiventures Kockázati Tőkealap-kezelő Zrt., EXIM Magyarország) - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Nyíregyházi Egyetem - Északi Agrárszakképzési Centrum - Kisvárdai Szakképzési Centrum - Mátészalkai Szakképzési Centrum - Nyíregyházi Szakképzési Centrum - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok - Vállalkozások - Civil szervezetek
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások
Ütemezés	2023. I. negyedévtől folyamatosan

Finanszírozás	- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program - Egyéb európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll
---------------	---

Indikatív javaslatok

7.5.2 Területi munkamegosztás biztosítása

Intézkedés címe	5.2 Területi munkamegosztás biztosítása
Szakmai háttér és szükségletek	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye településhálózatára jellemző - a vármegyeszékhely, Nyíregyháza domináns centrumfunkciója a gazdaság és a társadalom minden területén, - három, jelentős vonzáskörzettel és gazdasági potenciállal rendelkező decentrum jelenléte (Kisvárd, Mátészalka, Nyírbátor), - a fejlesztendő járásközpontok és részben funkcióhiányos kisvárosok viszonylag magas száma, - a tipikusnak mondható középvárosok hiánya, - továbbá az aprófalvas és tanyás térségek nagy aránya. Mindez általánosságban leképeződik a gazdasági teljesítmény, a vállalkozások és a munkahelyek területi eloszlásában is. Jelenleg a befektetésösztönzés országosan koordinált a Nemzeti Befektetési Ügynökség által, míg egyes feladatokat települési szinten lehet és kell ellátni. Ebben a megközelítésben a vármegyén belüli területi kiegyenlítődés alapelve kevésbé érvényesíthető, miközben a kedvezőtlen társadalmi-gazdasági mutatókkal jellemezhető térségek felzárkóztatása nemcsak a vármegye gazdasági versenyképességét javítja, hanem az egész ország elemi érdeke.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja a területi felzárkózáshoz és kiegyenlítődéshez szükséges feltételek javítása vármegyei és országos szinten a befektetésösztönzés és a gazdaságfejlesztés eszközeivel.

A széleskörű partnerség, valamint a vármegyei információs adatbázis lehetővé teszi a befektetői megkeresések célzottabb és koordináltabb közvetítését. Ennek során figyelembe kell venni mind a befektetők elvárásait, mind a potenciálisan szóba jöhető települések adottságait az alábbiak szerint:

- az adott beruházás által érintett ágazat és annak jelenléte a vármegyén belül a rendelkezésre álló szaktudás miatt és a beszállítói hálózatok kialakítása érdekében,
- elvárt, illetve elérhető fejlesztési terület nagysága,
- szükséges kiszolgáló infrastruktúra és üzleti szolgáltatások, illetve azok rendelkezésre állása,
- a szóba jöhető beruházási helyszínek elérhetősége,
- tervezett alkalmazott létszám, illetve mozgósítható munkaerő,
- elvárt szakképzettség, illetve a képző intézmények kínálata (és annak rugalmas alakíthatósága),
- a befektető által prognosztizált átlagos munkabér egyes munkakörökben, illetve a jelenlegi átlagos bérszint hasonló vállalatoknál és munkakörökben,
- felajánlható pénzügyi ösztönzők.

Mindezek alapján a konkrét befektetői megkeresésekre gyorsan meg lehet találni a lehetséges helyszíneket a vármegyén belül. Fontos, hogy ez a szempontrendszer szakmailag megalapozza a települések és beruházások közötti volumen és funkció szerinti differenciálást, ami egyfelől megkönnyíti a Nemzeti Befektetési Ügynökség tevékenységét, másrészt lehetővé teszi, hogy a kisebb települések is valóban megjelenhessenek szóba jöhető helyszínek között.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata és partnerei a fenti kritériumrendszer kialakításában és érvényesítésében játszhatnak kiemelt szerepet, továbbá tanácsadással és mentorálással javíthatják a települési önkormányzatok felkészültségét a befektetői megkeresésekre. A szervezeti párhuzamosságok és területi szintű átfedések elkerülése érdekében szoros együttműködés szükséges a Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft-vel, amely a vármegyeszékhelyen látja el évek óta és a jövőben is a befektetésösztönzési feladatokat.

Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - Tőkebefektető, tőkealap-kezelő szervezetek (pl. MFB Invest Zrt., Hiventures Kockázati Tőkealap-kezelő Zrt., EXIM Magyarország) - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Nyíregyházi Egyetem - Északi Agrárszakképzési Centrum - Kisvárdai Szakképzési Centrum - Mátészalkai Szakképzési Centrum - Nyíregyházi Szakképzési Centrum - Széchenyi Programiroda Nyíregyháza - Települési önkormányzatok - Vállalkozások
Célcsoportok	- Potenciális befektetők és a vármegye területén működő vállalkozások
Ütemezés	2024-től folyamatosan
Finanszírozás	- Európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

7.5.3 Befektetésösztönzési branding és kommunikáció

Intézkedés címe	5.3 Befektetésösztönzési branding és kommunikáció
Szakmai háttér és szükségletek	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye és településeinek ismertsége – Nyíregyháza kivételével, amely nemzetközi elismerésben is részesült – viszonylag alacsony a potenciális befektetők körében. Hátrányos helyzetű térségként különösen fontos a láthatóság biztosítása és a külső megítélés korrekciója. A vármegye települései ráadásul korlátozott pénzügyi erőforrásokkal rendelkeznek, miközben a befektetésösztönzési marketing kifejezetten nagy költségigénnyel jellemezhető. Nemzetközi felmérések¹⁸ alapján a különböző célzott marketing és kommunikációs eszközök a befektetők kiemelt információforrásának számítanak, ilyen például a párbeszéd az adott térségben/településen működő iparági szereplőkkel, az üzleti utazás, a találkozás a befektetésösztönzési ügynökségekkel és az online források, míg a célzott reklámlevél vagy a hagyományos médiumokban történő hirdetések kevésbé hatékonyak.
Intézkedés tartalma, tevékenységek	Az intézkedés célja Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye befektetői vonzerejének növelése egységes arculat és következetes kommunikációs tevékenység biztosításával. Jóllehet a potenciális befektetők jellemzően országokat és városokat versenyeztetnek egymással, nemzetközi szinten egyáltalán nem tekinthető ritka jelenségnek a térségi megközelítésű befektetésösztönzés sem. A települések vonzerejét egyértelműen növeli, ha a magasabb szintű területi egység pozitív arculattal rendelkezik és hatékonyan közreműködik a befektetésösztönzési folyamatban. Különösen igaz ez Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye esetében, ahol a megyeszékhelyen kívül nincsenek nemzetközi szinten is jelentősebbnek ítélt városok. Egy egységes vármegyei szintű befektetésösztönzési arculat és a kapcsolódó kommunikációs eszközök optimális kombinációja növeli a városok láthatóságát és ismertségét, valamint

¹⁸ Columbia University: Handbook for Promoting Foreign Direct Investment in Medium-Size, Low-Budget Cities in Emerging Markets. New York. <http://mci.ei.columbia.edu/files/2012/12/MCI-City-Investment-Promotion-Handbook2.pdf>

megkönnyíti a települési önkormányzataival való hatékony közvetlen kapcsolatfelvételt is.

Mindennek alapja az egységes, professzionális, a vármegye értékeit visszatükröző befektetésösztönzési arculat kialakítása a partnerekkel közösen, valamint az ezeket tartalommal és üzenettel megtöltő marketing eszközök fejlesztése (pl. tematikus kiadvány, imázsvideó, honlap), amelyeket hazai és nemzetközi szinten is promotálni kell a célcsoport elérésében és megszólításában egy egységes marketingstratégia, illetve szükség esetén ágazati részstratégiák mentén.

Az alábbi lehetséges fő üzenetek fogalmazhatók meg, amelyek egyúttal egyfajta piaci pozicionálást is jelent:

- kapu Kelet és Nyugat között,
- az EU külső határából és a TEN-T folyosóból fakadó kedvező logisztikai elhelyezkedés, repülőterek közelsége,
- fejlett és bővíthető üzleti infrastruktúra,
- hatékony munkakultúra a multinacionális vállalatok jelenlétének köszönhetően,
- jelentős munkaerő-tartalék relatíve alacsony bérszinttel párosulva,
- kiemelkedő gazdasági teljesítmény és koncentráció egyes ágazatokban (pl. vegyipar, élelmiszeripar, gépgyártás), de egyúttal nyitottság új, innovatív, értékteremtő ágazatok irányába,
- kiépült és egyenlő eséllyel elérhető közszolgáltatások.

Célcsoportszegmentációt ebben a szakaszban még nem indokolt végrehajtani, kifejezett ágazati vagy területi fókusz akkor javasolt kijelölni, amikor Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye és települései elérték egy bizonyos ismertségi szintet.

Az értékek közvetítésében és az üzenetek eljuttatásában kiemelt szerepet játszanak a befektetésösztönzésben és gazdaságfejlesztésben meghatározó szereplők is, emiatt a kommunikációs tevékenység koordinálása is elengedhetetlen. A befektetésösztönzési marketing hatékonyságát és eredményességét rendszeres monitoring keretében célszerű ellenőrizni.

Lehetséges felelős szervezetek és bevonandó partnerek	- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata - Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA Nonprofit Zrt.) - Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft. - PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség - Ipartestületek és egyéb érdekvédelmi szervezetek - Nyíregyházi Egyetem - Északi Agrárszakképzési Centrum - Kisvárdai Szakképzési Centrum - Mátészalkai Szakképzési Centrum - Nyíregyházi Szakképzési Centrum - Települési önkormányzatok - Vállalkozások
Célcsoportok	- Potenciális befektetők
Ütemezés	2024-től folyamatosan
Finanszírozás	- Európai uniós támogatások - Állami forrás - Saját forrás, amennyiben rendelkezésre áll

Az alábbi ábra összefoglalóan mutatja be a Stratégia teljes cél- és eszközrendszerét – valamennyi célkitűzést, prioritást és intézkedést magában foglalva.

9. táblázat: A Stratégia cél- és eszközrendszere

JÖVŐKÉP	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében kialakul egy vármegyei szinten koordinált befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési keretrendszer, amely figyelembe veszi a vármegye gazdasági, társadalmi és környezeti adottságait és lehetőségeit – különös tekintettel a jelenlévő és fejlesztendő kulcságazatokra, a településszerkezetre és a települések gazdasági vonzerejére, valamint az elérhető és mobilizálható munkaerőpotenciálra. A befektetésösztönzésben és a gazdaságfejlesztésben érintett szervezetek, többek között az önkormányzatok, az érdekképviselői, oktatási, képzési szervezetek és a vállalkozások szoros partnerségben együttműködnek egymással és közösen határozzák meg a gazdaságfejlesztési irányvonalakat. Ennek köszönhetően Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye vonzó befektetési célponttá válik Kelet-Közép-Európán belül, és már középtávon olyan beruházások valósulnak meg a területén, amelyek növelik a vármegye versenyképességét és gazdasági teljesítményét, erősítik a vállalkozások közötti kapcsolódásokat, mérsékelik a területi egyenlőtlenségeket országos és vármegyei viszonylatban egyaránt, valamint közvetlenül hozzájárulnak a foglalkoztatási szint emeléséhez.				
STRATÉGIAI CÉLOK	S1. SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG VÁRMEGYE GAZDASÁGI FELZÁRKÓZÁSA		S2. A VÁRMEGYÉN BELÜLI TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGEK MÉRSÉKLÉSE		S3. A MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTA CSÖKKENTÉSE
HORIZONTÁLIS CÉLOK	H1. A GAZDASÁG ÉS A TÁRSADALOM DIGITALIZÁLTSÁGI FOKÁNAK JAVULÁSA				
	H2. A GAZDASÁG KÖRNYEZETI SZEMPONTBÓL FENNTARTHATÓ NÖVEKEDÉSE				
	H3. A HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK FELZÁRKÓZTATÁSA				
PRIORITÁSOK	1. A vármegyei befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés információs bázisának megteremtése	2. Fizikai telepítő tényezők javítása	3. Soft telepítő tényezők javítása	4. Befektetésösztönzési és vállalkozói kedvezmények és szolgáltatások körének bővítése	5. Vármegyei szintű koordináció és partnerség biztosítása
INTÉZKEDÉSEK	1.1 Vármegyei befektetői információs adatbázis kialakítása 1.2 Online üzleti infrastruktúra-kataszter létrehozása 1.3 Információ-közvetítés 1.4 Vármegyei beruházási és munkaerőpiaci prognózis összeállítása	2.1 Üzleti infrastruktúra fejlesztésének ösztönzése 2.2 Külső elérhetőség javítása 2.3 Belső közlekedési hálózat fejlesztése 2.4 IKT-hálózat fejlesztésének ösztönzése	3.1 Népeségmegtartó erő növelése 3.2 Oktatás és képzés kínálatának bővítése 3.3 Munkaerőtartalék mozgósítása 3.4 Innováció ösztönzése	4.1 Üzleti szolgáltatások kínálatának bővítése 4.2 Egyablakos ügyintézés a befektetői folyamat támogatására 4.3 Beszállítói hálózatok kialakításának támogatása 4.4 Komplex pénzügyi ösztönzőrendszer kialakítása 4.5 Innovatív pénzügyi eszközök létrehozásának ösztönzése	5.1 A befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés szervezeti hátterének és koordinációjának megerősítése 5.2 Területi munkamegosztás biztosítása 5.3 Befektetésösztönzési branding és kommunikáció

Forrás: saját szerkesztés

8 A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSA

8.1 Szervezeti keretek

A Stratégia végrehajtásához hatékonyan kialakított működési keretrendszer szükséges, amelynek alapjait a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei paktum lefektette. A Paktumirodán belül kijelölésre került egy **befektetésösztönzési koordinátor**, akinek fő feladatai jelenleg az alábbiak:

- Elvégzi a projekt megvalósításával összefüggésben Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében – kivéve Nyíregyháza megyei jogú város közigazgatási területét – a befektetésösztönzéshez kapcsolódó tevékenységeket.
- Közreműködik a befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési stratégia kidolgozásában.
- Részt vesz az elfogadott befektetés-ösztönzési stratégiában foglalt célok megvalósításában.
- Részt vesz a befektetésösztönzéshez és gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó rendezvények, workshopok, fórumok, konferenciák megvalósításában.
- Részt vesz befektetésösztönzéshez kapcsolódó rendezvényeken akár munkaidőn kívül is.
- Közreműködik a projekt keretében készülő, befektetésösztönzéssel és gazdaságfejlesztéssel kapcsolatos kiadványok tartalmi összeállításában.
- Részt vesz a Paktumiroda szakmai tevékenységének megvalósításában.

Az intézkedések leírásában számos olyan tevékenység szerepel, amelynek megvalósítása a koordinátor hatáskörébe tartozik, illetve tartozhat. Ezzel párhuzamosan a paktumszervezeti tagok is bevonhatók a Stratégia céljainak elérését támogató folyamatokba. Valamennyi intézkedés esetében azonosításra kerültek azon szervezetek, amelyek közreműködhetnek azok végrehajtásában – az alábbiakban részletesen feltárjuk, hogy az egyes szervezetek, szervezeti típusok milyen felelősséget vállalhatnak, illetve milyen előnnyel járhat a részvételük a folyamatban (a bemutatott szereplők képviselői meghívásra kerültek a stratégiaalkotó workshopokra is).

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata a paktumprojekt keretében önként vállalt feladatként segíti a térségi szintű befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési folyamatot, mozgósítja és motiválja a vármegyei szereplőket, valamint egyeztet a magasabb szintű döntéshozói, szakpolitikai szervezetekkel is. Mivel Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata rendelkezik olyan szervezettel, amelynek feladata kifejezetten a befektetésösztönzés és a helyi gazdaságfejlesztés, ezért a város területére vonatkozóan ilyen szempontból egy vármegyei szintű felelős illetékességi körrel nem rendelkezik, azonban az együttműködés fontos a vármegye versenyképességének növelése szempontjából.

A **Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal** szerepe nemcsak konzorciumi partnerként megkerülhetetlen, hanem amiatt is, mert számos területen rendelkezik szakhatósági illetékességgel, amelyek közül a Stratégia szempontjából legfontosabbak az Állami Főépítési Iroda, a Földhivatali Főosztály, a Foglalkoztatási, Foglalkoztatás-felügyeleti és Munkavédelmi Főosztály, az Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály, a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály, valamint a Közlekedési, Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály.

A befektetésösztönzés megkerülhetetlen szereplője az országos szintű koordinációt ellátó **Nemzeti Befektetési Ügynökség**, amely

- vállalat- és ágazatspecifikus szakmai tanácsadást nyújt egyablakos szolgáltatási modellben,
- szakmai rendezvényeket és telephely-látogatásokat szervez,
- befektetési helyszíneket ajánl,
- közvetítőként jár el a nemzetközi cégek és a magyar kkv-k között,
- beszállítói képzéseket szervez,
- aktív kapcsolatban áll szakmai szövetségekkel,
- testreszabott támogatási ajánlatokat dolgoz ki,
- információt ad az állami támogatási lehetőségekről.

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye területén az egyetlen városi szinten működő, kifejezetten befektetésösztönzésre dedikált szervezet jelenleg a **Nyíregyházi Ipari Park Nonprofit Kft.** Küldetése, hogy a Nyíregyháza iránt potenciálisan érdeklődő befektetők részére minden igényt kielégítő információkat nyújtson, és támogassa a befektetési folyamatot az első lépésétől az utolsóig, azaz a vármegyeszékhely irányába csatornázza a befektetői megkereséseket. A területi munkamegosztás szempontjából valamennyi fél érdeke az együttműködés, és fontos, hogy a Nyíregyházán működő cégek is minél nagyobb mértékben támaszkodjanak a vármegye egyéb településein működő vállalkozásokra.

Az **érdekképviselési és vállalkozásfejlesztési szervezetek** (pl. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány, Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iparszövetség) hatékonyan közreműködhetnek a vállalkozások elérésében és mozgósításában, szakmailag segíthetik a vállalkozások képességeinek és készségeinek fejlesztését, közvetíthetik igényeiket és szükségleteiket a magasabb döntéshozói szint felé. A releváns információk összegyűjtésében, a közös befektetésösztönzési marketingben, a beszállítói hálózatok kialakításában, valamint az innováció ösztönzésében szintén megkerülhetetlen szereplők.

Külön ki kell emelni a **tőkebefektető, tőkealap-kezelő szervezeteket** (pl. Nemzeti Tőkeholding Zrt., MFB Invest Zrt., Hiventures Kockázati Tőkealap-kezelő Zrt., EXIM Magyarország), amelyek

pénzügyi forrásokat biztosíthatnak a helyi gazdaságfejlesztés ütemének felgyorsításához és eredményességének növeléséhez.

A fizikai telepítő tényezők javítása kapcsán fontos funkciót töltenek be **a kulcsinfrastruktúrák üzemeltetéséért és fejlesztéséért felelős szervezetek** (pl. Belügyminisztérium, Építési és Beruházási Minisztérium, MÁV-VOLÁN Csoport, Magyar Közút Nonprofit Zrt.).

Az **oktatási és képzőintézmények** (kiemelten a Nyíregyházi Egyetem, az Északi Agrárszakképzési Centrum, a Kisvárdai Szakképzési Centrum, a Mátészalkai Szakképzési Centrum és a Nyíregyházi Szakképzési Centrum) egyrészt a szükséges szakmai tudással rendelkező munkaerő általános biztosításában tudnak aktív szerepet vállalni, másrészt részt tudnak venni célzott képzési programok fejlesztésében és végrehajtásában (akár konkrét munkaadói kérésre), harmadrészt a kutatás-fejlesztés területén lehet meghatározó szerepük (különösen a Nyíregyházi Egyetemnek).

A **Széchenyi Programiroda** a magyar fejlesztéspolitika meghatározó szereplőjeként részt vesz egyes európai uniós és hazai költségvetési forrásokra támaszkodó fejlesztési programok tervezésében, illetve végrehajtásában. A nyíregyházi iroda munkatársai mind az ágazati, mind a közvetlen uniós programokkal kapcsolatban komplex szolgáltatásokkal tudják segíteni a vállalkozókat, a települési önkormányzatokat és egyéb releváns szereplőket fejlesztéseik előkészítésében és megvalósításában.

A **települési önkormányzatok** kiemelt szerepet töltenek be a befektetésösztönzésben és a helyi gazdaságfejlesztésben – többek között az alapvető infrastruktúrák létrehozásával és fenntartásával kiegyensúlyozott és kiszámítható feltételeket teremt a vállalkozások számára (pl. a közlekedési és a közműhálózat kiépítésével), támogathatják a vállalkozók működését (pl. telephely biztosításával, beszállítói kapcsolatok kialakításának ösztönzésével, pénzügyi kedvezményekkel, tőkealapok létrehozásával), közreműködhetnek a munkaerőtartalék mozgósításában, továbbá aktívan részt vehetnek a közös vármegyei szintű marketing alakításában és végrehajtásában. A települési önkormányzatok közreműködése nélkül nem állítható össze megbízható és naprakész adatbázis a vármegye üzleti infrastruktúrájáról.

A **gazdasági szereplők** közvetlen megszólítása és bevonása a Stratégia megvalósításába megkerülhetetlen, mivel az egész folyamat közvetlen célcsoportjának számítanak. Míg a befektetésösztönzés a potenciális érdeklődőkre fókuszál, addig a vállalkozásfejlesztés keretében a már itt működő megyéket kell megszólítani és helyzetüket az adott körülmények között a lehető legtöbb eszközzel segíteni – legyen szó akár munkaerőigényről, infrastrukturális fejlesztésekről vagy akár pénzügyi kedvezményekről. Kiemelt figyelmet és energiát kell fordítani a vármegyeiben működő vállalkozások közötti üzleti kapcsolatok erősítésére. Mindezek által egyrészt elérhető egy magasabb szintű beágyazódás a vármegye gazdasági-társadalmi folyamataiba, másrészt általánosságban növelhető a vármegye versenyképessége, vonzereje és gazdasági teljesítménye.

Az **egyházi és civil szervezetek** elsősorban a munkaerőtartalék mozgósításában játszhatnak kiemelt szerepet, mivel sok esetben közvetlen kapcsolatban állnak az inaktív, hátrányos helyzetű személyekkel, pontosan ismerik igényeiket és felzárkóztatási lehetőségeiket.

8.2 Pénzügyi keretek

A Stratégiában azonosított intézkedések megvalósításához érdemes egy optimális forráskombinációt összeállítani elsősorban az európai uniós támogatásokra és az állami forrásokra építve.

Az **európai uniós** támogatásokat részben még a 2014-2020 közötti, de nagyjából (főleg az indikatív javaslatok esetében) már a 2021-2027 közötti időszak Partnerségi Megállapodásához kapcsolódó operatív programok biztosíthatják. Ezen belül kiemelkedik Terület- és Településfejlesztési Operatív Program [Plusz] (TOP [Plusz]), amely nemcsak a vármegyei paktumprojektek számára biztosít támogatási forrásokat, hanem a helyi gazdaságfejlesztéshez (pl. ipari parkok, ipari területek, inkubátorházak építése, fejlesztése), a vállalkozások működését indirekt módon elősegítő infrastrukturális és egyéb feltételek biztosításához, valamint a települések élhetőségének és népességmegtartó erejének javításához is. Emellett megemlítenéd

- a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP Plusz), amely többek között a vállalkozói fejlesztéseket és innovációkat szolgálja,
- a külső elérhetőség és a belső összekapcsoltság javítására irányuló Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz) és Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF),
- valamint az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz), amely a hátrányos helyzetűek, inaktív munkaezőpiaci mozgósítását is lehetővé teszi.

Ezekon kívül a COVID-19 járvány utáni Európa újjáépítését szolgálja a Next Generation EU elnevezésű program, amelyből előreláthatólag 16,2 milliárd eurónyi forrásra lesz jogosult Magyarország. Ennek központi eleme a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz, amelynek felhasználását Magyarország Helyreállítási és Alkalmazkodási Terve alapozza meg. A HET fő komponensei közül az következők kapcsolódnak közvetlen vagy közvetett módon a Stratégiához: magasan képzett, versenyképes munkaerő, felzárkózó települések, az energia – zöld átállás, átállás a körforgásos gazdaságra.

Az EU további forrásokat is biztosít, amelyek – együttműködve határon túli partnerekkel – igénybevehető a Stratégia egyes résztvevőkenységeinek megvalósítására:

- Transzacionális programok (pl. Interreg Danube Transnational Program, Interreg Central-Europe Programme, Interreg Europe Programme),

- Határmenti programok (Románia-Magyarország, Románia-Szlovákia, Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna),
- Közvetlen brüsszeli kiírású programok (pl. Horizon 2020, Europe for Citizens).

Hazai finanszírozási források, állami fejlesztési előirányzatok főként az EU-s támogatások hazai társfinanszírozásaként jelennek meg. A kizárólag magyar költségvetésből finanszírozott támogatási programok száma és keretösszege jelenleg nem ismert teljes mértékben, de Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye szempontjából kiemelendő a Magyar Falu Program, amely elsősorban a vidéki népességmegtartó erő növelésére és a kistelepülések fejlesztésére fókuszál. Megemlítendő továbbá a Nyíregyháza fejlesztéseihez hozzájáruló Modern Városok Program, a turisztikai versenyképesség növelésére irányuló Kisfaludy Program, valamint továbbá – relevancia esetén – az Országos Környezeti és Kármentesítési Program. Emellett a települések számíthatnak dedikált forrásokra – célzottan egy-egy beavatkozás előkészítésére és/vagy megvalósítására is.

A saját források tekintetében limitált a partnerek lehetősége egyrészt a saját hatáskörben realizálható bevételek szűkössége, másrészt a válság nyomán megjelenő pénzügyi kihívások miatt. Ettől függetlenül lehetnek olyan szereplők (elsősorban a gazdasági szervezetek között), akik képesek és hajlandók pénzügyi erőforrásokat áldozni egyes beavatkozások (pl. üzleti infrastruktúra fejlesztése, K+F+I, innovatív pénzügyi eszközök bevezetése, marketing) megvalósítására.

8.3 Ütemterv

Valamennyi intézkedés leírásánál indikatívan meghatározásra került, hogy mikor érdemes és reális elkezdni a végrehajtást – figyelembe véve a tevékenységek logikai és szakmai egymásra épülését, a megvalósítás külső körülményeit, valamint mozgósítható finansziális és humán kapacitásokat. Mindezek alapján – egy átgondolt ütemezés mentén – 2023-ban a következő intézkedések indíthatók el, amennyiben rendelkezésre állnak a szükséges pénzügyi és humán erőforrások:

- 1.1 Vármegyei befektetői információs adatbázis kialakítása,
- 1.2 Online üzleti infrastruktúra-kataszter létrehozása,
- 1.3 Információ-közvetítés,
- 2.1 Üzleti infrastruktúra fejlesztésének ösztönzése,
- 2.2 Külső elérhetőség javítása,
- 2.3 Belső közlekedési hálózat fejlesztése,
- 3.1 Népességmegtartó erő növelése,
- 3.2 Oktatás és képzés kínálatának bővítése,

5.1 A befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés szervezeti háttérének és koordinációjának megerősítése.

A hosszú távú indikatív ajánlások potenciális megvalósításának ütemezését a későbbiekben lehet pontosítani, a jelenleg rendelkezésre álló információk alapján a következő menetrend javasolható, amennyiben rendelkezésre állnak a szükséges források:

2024-ben elkezdhető intézkedések:

- 1.4 Vármegyei beruházási és munkaerőpiaci prognózis összeállítása,
- 2.4 IKT-hálózat fejlesztésének ösztönzése,
- 3.3 Munkaerőtartalék mozgósítása,
- 3.4 Innováció ösztönzése,
- 4.1 Üzleti szolgáltatások kínálatának bővítése,
- 5.2 Területi munkamegosztás biztosítása,
- 5.3 Befektetésösztönzési branding és kommunikáció,

2025-ben elkezdhető intézkedések:

- 4.2 Egyablakos ügyintézés a befektetői folyamat támogatására,
- 4.3 Beszállítói hálózatok kialakításának támogatása,
- 4.4 Komplex pénzügyi ösztönzőrendszer kialakítása,
- 4.5 Innovatív pénzügyi eszközök létrehozásának ösztönzése.

Mivel valamennyi beavatkozás kizárólag akkor érhet el hosszú távú pozitív hatást, ha folyamatosan végzik – alkalmazkodva a mindenkori körülményekhez –, ezért célszerű megteremteni az állandó feladatellátás kereteit.

8.4 Monitoringrendszer

A monitoring és értékelési tevékenység kialakításánál kiindulási alapként indokolt figyelembe venni a vármegyei foglalkoztatási paktum monitoringrendszerét, ezért a Működési és Monitoring Kézikönyvben foglaltak iránymutatók a befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési tevékenységek esetében is – azzal az előfeltevéssel, hogy jelen Stratégia megvalósíthatóságát számos olyan külső körülmény befolyásolhatja, amelyre Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzatának és partnereinek csak korlátozott hatása lehet. A monitoring és értékelés a Stratégia előrehaladásáról, valamint a célok elérését szolgáló intézkedések hatásáról szolgáltat adatokat. A jól meghatározott, folyamatos monitoring és értékelési tevékenység javítja a tervezési folyamat és az intézkedések végrehajtásának hatékonyságát, elősegíti az erőforrások optimális felhasználását, illetve tapasztalatokat biztosít a jövőbeli tervezéshez és a Stratégia keretében meghatározott intézkedések szükség szerinti módosításához.

A monitoring és értékelés két különböző, egymással nem helyettesíthető, de egymást kiegészítő fogalom:

- az előbbi az intézkedések végrehajtásához kapcsolódó számszerű információk folyamatos gyűjtése és nyomonkövetése az elért eredményekre, a költségekre, a kockázatokra, a minőségre, a kommunikációra, az ütemezésre és a változások követésére fókuszálva;
- az utóbbi az intézkedések átfogó értékelését foglalja magában az eredmények, a hatások és a kielégíteni kívánt szükségletek alapján – javítva az eredményességet, a hasznosságot és a hatékonyságot és az átláthatóságot.

10. táblázat: Monitoring és értékelés közötti különbség

	Monitoring	Értékelés
Mire irányul?	A megvalósulás vizsgálata a kitűzött célok függvényében	A tevékenység hatásának vizsgálata a megoldani kívánt társadalmi-gazdasági probléma függvényében
Mikor végzik?	A projekt végrehajtása során folyamatos	Előzetes (ex-ante), folyamatba ágyazott és utólagos (ex-post)
Ki/kik végzik?	belső	belső
Hogyan?	operatív	elemző

Forrás: Működési és Monitoring Kézikönyv

Minden stratégiai tervezés fő kiinduló pontja a kezelést igénylő problémák, a lehetséges megoldási módok, valamint az elvárt eredmények azonosítása. Ezért szükséges a monitoring és értékelés szervezeti kereteit és folyamatait a tervezési szakaszban kijelölni. A legfontosabb elemeknek tekinthetők:

- egyértelmű célokat kijelölő, világos beavatkozási logikával rendelkező stratégia kialakítása,
- a konkrét beavatkozások részleteinek kidolgozása;
- a monitoring alapját jelentő indikátorkészlet kialakítása,
- szervezeti felelősség meghatározása.

A monitoring és értékelési tevékenység végrehajtása és koordinációja a paktumszervezet hatáskörébe delegálható, a rendelkezésére álló információkat rendszeresen megosztják a paktumszervezet tagjaival. Ennek keretében évente megtörténik az előrehaladás vizsgálata egy rövid, célirányos monitoringjelentés összeállításával (kapcsolódva a paktum keretében kidolgozandó éves monitoringjelentéshez), amely az alábbiakat tartalmazza:

- intézkedésenként az elvégzett tevékenységek bemutatása (a résztvevő szervezetek megnevezésével),

- a befektetésösztönzési koordinátor által végzett egyéb tevékenységek felsorolása,
- az indikátorok terén elért eredmények bemutatása,
- a végrehajtás során jelentkező problémák és kihívások, valamint a lehetséges megoldási javaslatok részletezése.

A paktum Működési és Monitoring Kézikönyv az értékelést egyfajta folyamatkísérő önértékelésként emeli be a rendszerbe, ez alkalmas a befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés esetében is. A fő kérdések, amelyekre az értékelés keretében célszerű választ keresni:

- Mennyire hatásosak a tervezett és végrehajtott tevékenységek, azaz
 - o nőtt-e Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye befektetői vonzereje és ismertsége, több befektetői érdeklődés érkezett-e a vármegyébe, illetve történt-e konkrét befektetői döntés;
 - o alakultak-e ki új beszállítói kapcsolatok, szorosabb-e az együttműködés a vármegyében működő vállalkozások között?
- Ha nem lehetett minden tevékenységet megfelelő eredményességgel végrehajtani, annak mi volt az oka?
- Szükséges-e felülvizsgálni az intézkedések körét, módosítani a szervezeti kereteket, bővíteni a partnerséget vagy egyéb változtatást eszközölni a célok elérése érdekében?

Az alábbi táblázat tartalmazza az egyes intézkedésekhez tartozó outputindikátorokat, amelyek nyomkövetése a befektetésösztönzésért felelős személy feladata lehet.

11. táblázat: A Stratégia indikátorai

Intézkedés megnevezése	Indikátor megnevezése	Mértékegység	Forrás
1.1 Vármegyei befektetői információs adatbázis kialakítása	Befektetői információs adatbázisban szereplő adatkörök száma	db	felelős szervezet nyilvántartása
1.2 Online üzleti infrastruktúra-kataszter létrehozása	A kataszterben szereplő üzleti infrastruktúrák száma	db	üzleti infrastruktúra-kataszter
1.3 Információ-közvetítés	Befektetői és információs megkeresések száma	db	felelős szervezet nyilvántartása
1.4 Vármegyei beruházási és munkaerőpiaci prognózis összeállítása	A vármegyei beruházási és munkaerőpiaci prognózis összeállításához információt nyújtó szervezetek száma	db	felelős szervezet nyilvántartása
2.1 Üzleti infrastruktúra fejlesztésének ösztönzése	Fejlesztéssel érintett üzleti infrastruktúra száma	db	palyazat.gov.hu
2.2 Külső elérhetőség javítása	Külső elérhetőség javítását célzó fejlesztések száma	db	palyazat.gov.hu
2.3 Belső közlekedési hálózat fejlesztése	Belső közlekedési hálózat javítását célzó fejlesztések száma	db	palyazat.gov.hu
2.4 IKT-hálózat fejlesztésének ösztönzése	IKT-hálózati fejlesztések száma	db	palyazat.gov.hu
3.1 Népeségmegtartó erő növelése	A települések élhetőségét javító fejlesztések száma	db	palyazat.gov.hu
3.2 Oktatás és képzés kínálatának bővítése	Szakképző iskolában és technikumban nappali tagozaton tanulók száma	fő	KSH
3.3 Munkaerőtartalék mozgósítása	Egyéni fejlesztési tervvel rendelkező inaktívák száma	fő	felelős szervezet nyilvántartása
3.4 Innováció ösztönzése	Kutató-fejlesztő helyeken dolgozók száma	db	KSH

Intézkedés megnevezése	Indikátor megnevezése	Mértékegység	Forrás
4.1 Üzleti szolgáltatások kínálatának bővítése	Üzleti szolgáltatókat nyilvántartó helyi önkormányzatok száma	db	felelős szervezet nyilvántartása
4.2 Egyablakos ügyintézés a befektetői folyamat támogatására	Egyablakos ügyintézészt biztosító helyi önkormányzatok száma	db	felelős szervezet nyilvántartása
4.3 Beszállítói hálózatok kialakításának támogatása	Újonnan létrehozott beszállítói kapcsolatok száma	db	felelős szervezet nyilvántartása
4.4 Komplex pénzügyi ösztönzőrendszer kialakítása	Pénzügyi kedvezményeket, támogatásokat nyújtó helyi önkormányzatok száma	db	felelős szervezet nyilvántartása
4.5 Innovatív pénzügyi eszközök létrehozásának ösztönzése	Létrehozott városi tőkealapok száma	db	felelős szervezet nyilvántartása
5.1 A befektetésösztönzés és gazdaságfejlesztés szervezeti hátterének és koordinációjának megerősítése	A befektetésösztönzésben és helyi gazdaságfejlesztésben résztvevő partnerszervezetek száma	db	felelős szervezet nyilvántartása
5.2 Területi munkamegosztás biztosítása	Befektetői és információs megkeresések száma az egyes településkategóriákban (vármegyeszékhely, decentrum, egyéb járásközpont, egyéb város, község)	db	felelős szervezet nyilvántartása
5.3 Befektetésösztönzési branding és kommunikáció	A kifejlesztett befektetésösztönzési marketing eszközök száma	db	felelős szervezet nyilvántartása

Forrás: saját szerkesztés

8.5 Kockázatok elemzése és kezelése

A Stratégia eredményes megvalósítása érdekében azonosítani kell azokat a kockázatokat, amelyek esetleges bekövetkezése a célok elérését veszélyezteti. Az alábbiakban a kockázatok azonosítása mellett megbecsüljük a bekövetkezés valószínűségét (alacsony, közepes, magas) és hatásának mértékét (alacsony, közepes, jelentős), valamint minden egyes kockázat esetében meghatározzuk a kockázatkezelési intézkedéseket is.

A kockázatok egy stratégiai dokumentum esetében két fő szempont alapján is csoportosíthatók:

- egyfelől a Stratégia megvalósítását veszélyeztető kockázatok különböző területeken merülhetnek fel, jelen esetben jogi-szabályozási, intézményi-szervezeti, gazdasági-pénzügyi és társadalmi szempontból kerülnek azonosításra azok a nehézségek, amelyek akadályozhatják a célok elérését.
- másfelől abból a szempontból, hogy az adott esemény bekövetkezése, illetve megelőzése befolyásolható-e a partnerek által, beszélhetünk belső vagy külső kockázatról.

12. táblázat: Kockázatelemzés

Kockázat	Bekövetkezés valószínűsége	Hatás mértéke	Kockázatmegelőzés és -kezelés részletes bemutatása
Jogi-szabályozási			
Az állami támogatásokra vonatkozó, illetve egyéb, a befektetésösztönzést befolyásoló jogszabályok kedvezőtlen irányú változása	alacsony	közepes	Jogszabályi változások folyamatos nyomon követése, valamint az azokhoz való rugalmas alkalmazkodás Jogszabályi módosítások kezdeményezése
Intézményi-szervezeti			
A megvalósításban résztvevő partnerek korlátozott erőforrásai	magas	magas	Olyan tevékenységek előtérbe helyezése, amelyek viszonylag kevés ráfordítással megvalósíthatók
A megvalósításban résztvevő partnerek alacsony szintű elköteleződése	alacsony	magas	Az érintettek elköteleződésének biztosítása az együttműködésből származó előnyök részletes bemutatásával
Szakmai konfliktusok és túlzott hierarchia a megvalósításban résztvevő szereplők között, ami akadályozza a	alacsony	közepes	Egyértelmű hatáskörök meghatározása, önálló döntési hatáskörök delegálása, felelősök és határidők kijelölése

Kockázat	Bekövetkezés valószínűsége	Hatás mértéke	Kockázatmegelőzés és -kezelés részletes bemutatása
gyors reagálást a befektetői érdeklődésekre			Hatékony belső kommunikáció (rendszeres egyeztetések, belső kommunikációs protokoll) Feladatok végrehajtásának nyomonkövetése
A befektetésösztönzési koordinátor személyének változása miatt a tevékenységek végrehajtásának csúszása	alacsony	közepes	Szervezeti és személyi stabilitás biztosítása a végrehajtásért felelős szervezeten belül
Befektetésösztönzési szakemberek hiánya	közepes	közepes	Képzési, továbbképzési programok indítása a képzőintézmények koordinálásával A már meglévő szakemberek számára tudásbővítési lehetőségek biztosítása (pl. képzés, továbbképzés, tanulmányút, tapasztalatcsere)
A vármegyében működő vállalkozások korlátozott együttműködési hajlandósága	alacsony	közepes	Az érintettek elköteleződésének biztosítása az együttműködésből származó előnyök részletes bemutatásával
Gazdasági-pénzügyi			
A befektetői elvárásoknak nem megfelelő üzleti infrastruktúra	magas	magas	A potenciális befektetők elvárásainak előzetes feltérképezése Az üzleti infrastruktúrafejlesztésre fordítható források növelése – illeszkedve a vármegye térszerkezeti adottságaihoz Szoros együttműködés a hazai és nemzetközi befektetésösztönzési szervezetekkel
A versenytárs régiók megerősödése globálisan és európai viszonylatban	közepes	közepes	A potenciális versenytársak helyzetének monitorozása A települések közötti összefogás és munkamegosztás erősítése Koordinált befektetésösztönzéssel a vármegye előnyeinek célzott bemutatása

Kockázat	Bekövetkezés valószínűsége	Hatás mértéke	Kockázatmegelőzés és -kezelés részletes bemutatása
			A helyben működő vállalkozások tevékenységének támogatása, vállalkozásfejlesztés Szoros együttműködés a hazai és nemzetközi befektetésösztönzéssel foglalkozó szervezetekkel
A gazdaságfejlesztésre közvetlenül és közvetetten fordítható európai uniós források befagyasztása vagy megvonása	közepes	magas	A vállalkozások működési hatékonyságának növelése infrastrukturális és soft jellegű tevékenységekkel Forrásszerzési tanácsadás nyújtása a vállalkozások számára Alternatív pénzügyi források azonosítása
Korlátozott eredményesség a negatív makrogazdasági folyamatok miatt	közepes	közepes	A befektetésösztönzési és gazdaságfejlesztési irányvonalak felülvizsgálata Új, a megváltozott viszonyokhoz illeszkedő célok, prioritások és intézkedések meghatározása
A vállalkozások előállítási, raktározási, szállítási és értékesítési költségeinek drasztikus növekedése	magas	magas	A vállalkozások működési hatékonyságának növelése infrastrukturális és soft jellegű tevékenységekkel Forrásszerzési tanácsadás nyújtása a vállalkozások számára
Tartós keresletcsökkenés a vármegyében működő vállalkozások termékei és szolgáltatásai iránt a magas infláció és az elhúzódó gazdasági válság miatt	magas	magas	Tanácsadás és mentorálás a kkv-k számára Beszállítói hálózatok kialakításának ösztönzése Vármegyei szinten koordinált marketing tevékenység
A klímaváltozás negatív hatása a vállalkozások működésére	magas	közepes	A vállalkozások klímarezilienciájának és klímaadaptációjának növelése
Társadalmi			
A hátrányos helyzetű és inaktív személyek alacsony szintű	közepes	közepes	Komplex beavatkozás előkészítése és megvalósítása egyéni fejlesztési

Kockázat	Bekövetkezés valószínűsége	Hatás mértéke	Kockázatmegelőzés és -kezelés részletes bemutatása
motivációja a munkaerőpiaci (re)integráció vonatkozásában			tervekkel, személyes mentorálással és az előnyök bemutatásával
A népesség természetes fogyás és elvándorlása miatt fokozódó munkaerőhiány	közepes	közepes	Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye népességmegtartó erejének növelése

Forrás: saját szerkesztés

9 MELLÉKLETEK

1. melléklet: Ipari parkok és iparterületek elhelyezkedése a vármegyében

Nyíregyháza:

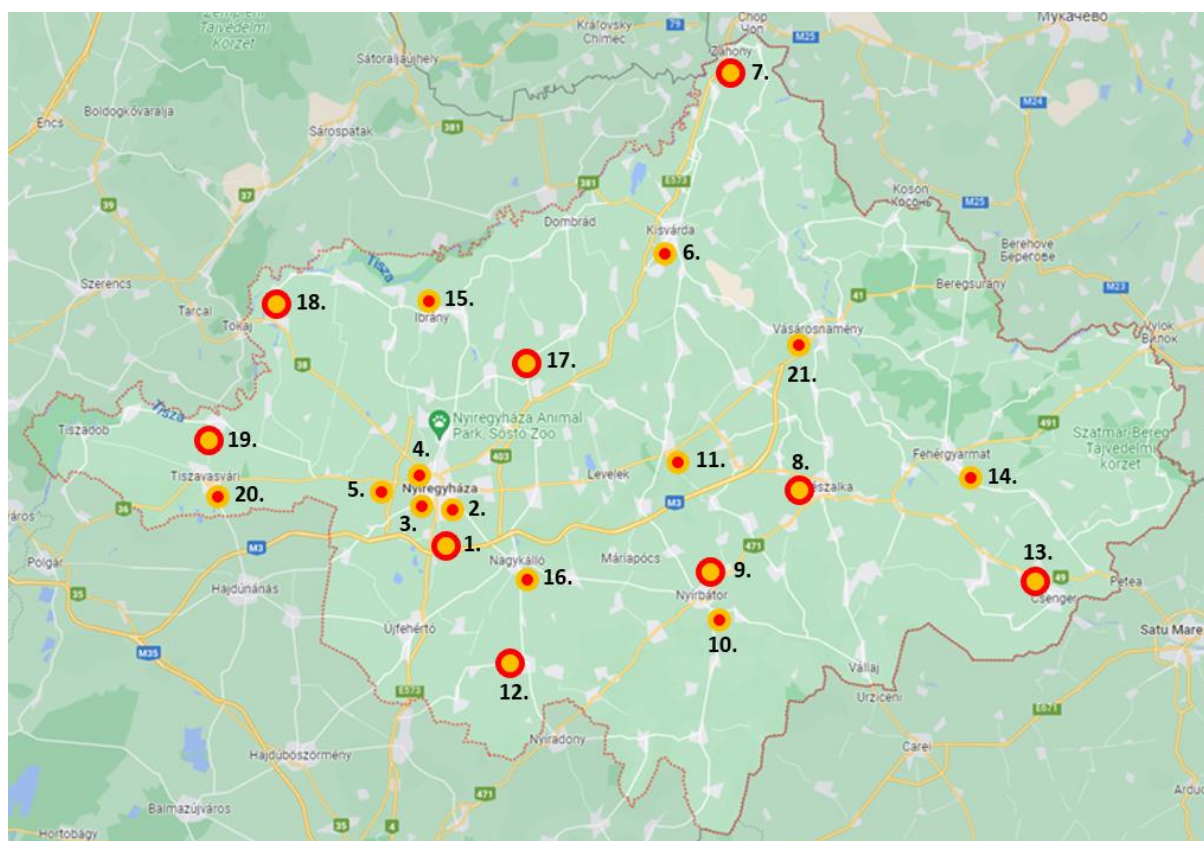
1. Nyíregyházi Ipari Park; 2. Déli Iparterület; 3. Délnyugati ipari terület; 4. Tokaji út menti iparterület; 5. Nyugati ipari terület

Decentrumok:

6. Kisvárdai iparterület; 8. Mátészalkai Tudományos és Technológiai Ipari Park; 9. Nyírbátori Ipari Park; 10. Nyírbátor Déli iparterület

Járasközpontok és egyéb települések:

7. Záhonyi Városi Ipari Park; 11. Baktalórántházai Ipari Park; 12. Balkányi Ipari Park; 13. Csengeri Ipari Park; 14. Fehérgyarmati Ipari Park; 15. Ibrányi Déli Iparterület; 16. Nagykállói Ipari Park; 17. Nyírbogdányi Ipari Park; 18. Tímár Vállalkozói Ipari Park; 19. Tiszalöki Ipari Park; 20. Tiszavasvári iparterület; 21. Vásárosnaményi iparterület

Hivatalos címmel rendelkező ipari park

Hivatalos címmel nem rendelkező ipari park, iparterület

Forrás: Google Maps, saját szerkesztés

10 FELHASZNÁLT IRODALOM

Columbia University (2009): Handbook for Promoting Foreign Direct Investment in Medium-Size, Low-Budget Cities in Emerging Markets. New York.
<http://mci.ei.columbia.edu/files/2012/12/MCI-City-Investment-Promotion-Handbook2.pdf>

EIU (2022): RISK OUTLOOK 2023 Ten risk scenarios that could reshape the global economy; The Economist Intelligence Unit, 2022

Fürst, F. – Schürmann, C. – Spiekermann, K. – Wegener, M. (2000): The SASI model: demonstration Examples. Deliverable D15. Berichte aus den Insitut für Raumplanung 51, Universitat Dortmund, Insitut für Raumplanung, Dortmund, January 2000

Giczi Johanna (szerk.) (2017): Ezüstkor: korosodás és társadalom – Konferenciakötet, Központi Statisztikai Hivatal, 2017

Kapur, D. and McHale, J. (2005): The Global Migration of Talent: What Does it Mean for Developing Countries?, Center for Global Development, CDG Brief, October 2005

Matus János: Globális trendek és kockázatok a 21. században – a második évtized, Nemzet és Biztonság 2019/1. szám; 20–41. oldal

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (2021): Kamarák közötti együttműködés erősítése a foglalkoztatás növelése érdekében Szatmár és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (ENCOCH) – Befektetésösztönzési Stratégia, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Nyíregyháza 2021

World Economic Forum: <https://www.weforum.org/agenda/2022/07/sustainable-resilient-inclusive-economic-growth/>

WMO (2022): Provisional State of the Global Climate in 2022; World Meteorological Organization, 2022